

Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2019 r.

Production and foreign trade of agricultural products in 2019

Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2019 r.

Production and foreign trade of agricultural products in 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Rolnictwa
Statistics Poland, Agriculture Department

pod kierunkiem

supervised by

Artur Łaczyński

Zespół autorski

Editorial team

Liliana Kursa, Grażyna Makowska, Karolina Wasilewska, Mariusz Wojciechowski, Anna Wróblewska, Elżbieta Ziółkowska

Opracowanie redakcyjne

Editorial works

Andrzej Paluchowski

Opracowanie graficzne

Graphics

Paweł Luty

ISSN 1507-9449

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

W rozwoju społeczno-gospodarczym państwa handel zagraniczny odgrywa zasadniczą rolę poprzez oddziaływanie m.in. na dochód narodowy, rozwój infrastruktury gospodarczej, postęp techniczny, kulturalny oraz wsparcie procesu tworzenia miejsc pracy. Na rozwój sektora rolnego i rolno-spożywczego w Polsce wpływa w znacznym stopniu otoczenie międzynarodowe i tendencje w gospodarce światowej. Polscy wytwórcy produktów rolnych i żywności w miarę efektywnie konkurują na rynku europejskim i globalnym. Obecnie polska żywność oceniana jest na rynkach światowych jako żywność wysokiej jakości. W związku z rosnącym popytem na taką żywność, właściwe wdrażanie i stosowanie wspólnotowych i krajowych przepisów prawa żywnościowego umożliwi w perspektywie zdobywanie nowych rynków zbytu, jak również rozwój wymiany handlowej na rynku europejskim.

Opracowanie "Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2019 r." jest publikacją, w której syntetycznie ujęto informacje o produkcji, przetwórstwie i handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi. Publikacja została opracowana w Departamencie Rolnictwa, z wykorzystaniem materiałów uzyskanych z Departamentu Przedsiębiorstw oraz Departamentu Handlu i Usług.

Dyrektor
Departamentu Rolnictwa

Artur Łączyński

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Preface

In the socio-economic development of the country the foreign trade plays a key role through the influence on, among others national income, development of economic infrastructure, technical and cultural progress as well as support for the job creation process. The development of the agricultural and agri-food sector in Poland is influenced to a large extent by the international environment and trends in the global economy. Polish manufacturers of agricultural products and food compete as effectively on the European and global market. Currently, Polish food is assessed on world markets as high quality one. Due to the growing demand for such food, the proper implementation and application of EU and national food laws will make it possible to gain perspective new markets as well as develop trade on the European market.

The study "Production and foreign trade of agricultural products in 2019" is a publication in which information on the production, processing and foreign trade of agri-food products were synthetically taken into account. The publication was developed in the Agriculture Department , using materials obtained from the Department of Enterprises and the Department of Trade and Services.

Director
of the Agriculture Department

Artur Łaczyński

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols	12
Ważniejsze skróty	13
Major abbreviations	13
Skróty nazw państw	14
Abbreviations of country names	14
Synteza	15
Executive summary	17
Rozdział 1. Uwarunkowania makroekonomiczne produkcji i wymiany handlowej produktów rolnych ..	19
Chapter 1. Macroeconomic conditions of production and trade of agricultural products	19
1.1 Światowa produkcja i handel produktami rolnymi	19
1.1. Global production and trade of agricultural products	19
1.2 Czynniki warunkujące poziom produkcji rolniczej i obrotów handlu zagranicznego w Polsce	29
1.2. Factors determining the level of agricultural production and the foreign trade turnover in Poland	29
1.3 Konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych	36
1.3. Competitiveness of polish agri-food products	36
1.4 Ceny w rolnictwie	40
1.4. Prices in agriculture	40
1.5 Spożycie produktów rolnych	42
1.5. Consumption of agricultural products	42
Rozdział 2. Wyniki produkcji rolniczej	44
Chapter 2. Agricultural production results	44
2.1 Wielkość krajowej produkcji rolniczej	44
2.1. The volume of domestic agricultural production	44
2.2 Polska produkcja rolnicza na tle Unii Europejskiej	47
2.2. Polish agricultural production as compared to the European Union	47
Rozdział 3. Struktura geograficzna i towarowa obrotów handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi	50
Chapter 3. Geographical and commodity structure of the foreign trade turnover of agri-food products	50
3.1 Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego według nomenklatury CN	50
3.1. Polish foreign trade turnover by the CN nomenclature	50
3.2 Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC ...	51
3.2. Turnover of foreign trade of agri-food products by the SITC nomenclature	51
3.3 Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN	60
3.3. Turnover of foreign trade of agri-food products by the CN nomenclature	60

Uwagi metodologiczne	83
1. Źródła i zakres danych	83
2. Objasnienia podstawowych pojęć	84
Methodological notes	85
1. Sources and the scope of data	85
2. Explanations of the basic concepts	86

Spis tablic

List of tabels

Tablica 1.	Udział wartości artykułów rolno-spożywczych w polskim handlu zagranicznym ogółem .	32
Table 1.	Share of agri-food products value in polish foreign trade total	32
Tablica 2.	Średnioroczne kursy walut obcych w złotych	32
Table 2.	Average annual exchange rates of foreign currencies in PLN	32
Tablica 3.	Dynamika i wskaźniki cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego	35
Table 3.	Volume indices and transaction price indices of foreign trade	35
Tablica 4.	Wartość wskaźnika TC dla Polski	37
Table 4.	The value of the TC index for Poland	37
Tablica 5.	Wartość wskaźnika EMS dla Polski	38
Table 5.	The value of the EMS indicator	38
Tablica 6.	Wartość wskaźnika RCA dla Polski	39
Table 6.	The value of the RCA indicator	39
Tablica 7.	Przeciętne roczne ceny podstawowych produktów rolnych w 2019 r.	40
Table 7.	Average annual prices of basic agricultural products in 2019	40
Tablica 8.	Wskaźniki cen produkcji rolniczej	41
Table 8.	Price indices of agricultural production	41
Tablica 9.	Spożycie podstawowych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca	43
Table 9.	Consumption of basic consumer goods per capita	43
Tablica 10.	Plony i zbiory głównych ziemioplodów w 2019 r.	45
Table 10.	Yields and production of main crops in 2019	45
Tablica 11.	Produkcja żywca rzeźnego, mleka i jaj	46
Table 11.	Production of animals for slaughter, milk and eggs	46
Tablica 12.	Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego ogółem według nomenklatury CN w 2019 r. (ceny bieżące)	50
Table 12.	Polish total foreign trade turnover by the CN nomenclature in 2019 (current prices)	50
Tablica 13.	Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC w 2019 r. (ceny bieżące)	51
Table 13.	Polish foreign trade turnover of agri-food products by the SITC nomenclature in 2019 (current prices)	51
Tablica 14.	Udział Polski w światowym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC	52
Table 14.	Poland's share in global agricultural import and export by the SITC nomenclature	52
Tablica 15.	Udział Polski w unijnym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC	55
Table 15.	Poland's share in the EU agricultural import and export by the SITC nomenclature	55
Tablica 16.	Wartość importu i eksportu żywności i zwierząt żywych według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)	56
Table 16.	Import and export value of food and live animals by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)	56
Tablica 17.	Wartość importu i eksportu napojów i tytoniu według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)	58
Table 17.	Import and export value of beverages and tobacco by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)	58

Tablica 18.	Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN w 2019 r. (ceny bieżące)	60
Table 18.	Polish foreign trade of agri-food products by the CN nomenclature in 2019 (current prices)	60
Tablica 19.	Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	61
Table 19.	Polish foreign trade turnover of agri-food products by groups of countries and the CN nomenclature (current prices)	61
Tablica 20.	Polski import i eksport zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego według nomenklatury CN	64
Table 20.	Polish import and export of livestock and animal products by the CN nomenclature	64
Tablica 21.	Wartość polskiego importu i eksportu mięsa i podrobów jadalnych według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	65
Table 21.	Polish import and export value of meat and edible pluck by countries and CN nomenclature (current prices)	65
Tablica 22.	Wartość polskiego importu i eksportu trzody chlewnej według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	67
Table 22.	Polish import and export value of pigs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	67
Tablica 23.	Wartość polskiego importu i eksportu produktów mleczarskich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	69
Table 23.	Polish import and export value of dairy products by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	69
Tablica 24.	Wartość polskiego importu i eksportu jaj ptasich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	71
Table 24.	Polish import and export value of bird eggs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	71
Tablica 25.	Polski import i eksport produktów pochodzenia roślinnego według nomenklatury CN ..	73
Table 25.	Polish import and export of plant-based products by the CN nomenclature	73
Tablica 26.	Wartość polskiego importu i eksportu zbóż ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	74
Table 26.	Polish import and export value of cereals in total by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	74
Tablica 27.	Wartość polskiego importu i eksportu warzyw ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	76
Table 27.	Polish import and export value of total vegetables by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	76
Tablica 28.	Wartość polskiego importu i eksportu owoców i orzechów jadalnych ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	78
Table 28.	Polish import and export value of total fruit and edible nuts by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	78
Tablica 29.	Wartość polskiego importu i eksportu jabłek ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	80
Table 29.	Polish import and export value of total apples by groups of countries and CN nomenclature (current prices)	80

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Chart 1.	Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych na świecie w 2019 r. 20 Share and place of Poland in production of some agricultural products on the world in 2019 20	20
Wykres 2. Chart 2.	Polski handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi 31 Polish foreign trade of agri-food products 31	31
Wykres 3. Chart 3.	Udział poszczególnych krajów w wartości dodanej brutto ogółem wypracowanej w rolnictwie UE w 2019 r. 33 Share of individual countries in the total gross value added worked out in agriculture of EU in 2019 33	33
Wykres 4. Chart 4.	Globalna produkcja rolnicza i eksport produktów rolnych 34 Global agricultural production output and export agricultural products 34	34
Wykres 5. Chart 5.	Indeks „nożyc cen” w rolnictwie 42 Index of price relations (“price gap”) 42	42
Wykres 6. Chart 6.	Dynamika globalnej produkcji rolniczej (ceny stałe) 44 Indices of gross agricultural output (constant prices) 44	44
Wykres 7. Chart 7.	Dynamika produkcji rolniczej w krajach UE w 2019 r. 47 Indices of agricultural output in EU countries in 2019 47	47
Wykres 8. Chart 8.	Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych produktów rolnych w UE w 2019 r. 48 Share and place of Poland in production of selected agricultural products in the EU in 2019 48	48
Wykres 9. Chart 9.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego żywnością i zwierzętami żywymi w 2019 r. 57 Main partners in the foreign trade turnover of food and live animals in 2019 57	57
Wykres 10. Chart 10.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego napojami i tytoniem w 2019 r. 59 Main partners in the foreign trade turnover of beverages and tobacco in 2019 59	59
Wykres 11. Chart 11.	Struktura geograficzna polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w 2019 r. 61 Geographical structure of polish import and export of agri-food products in 2019 61	61
Wykres 12. Chart 12.	Struktura importu towarów rolno-spożywczych w 2019 r. 62 Structure of agri-food products import in 2019 62	62
Wykres 13. Chart 13.	Struktura eksportu towarów rolno-spożywczych w 2019 r. 63 Structure of agri-food products export in 2019 63	63
Wykres 14. Chart 14.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego mięsem i podrobami jadalnymi w 2019 r. 66 Main partners in the foreign trade turnover of meat and edible pluck in 2019 66	66
Wykres 15. Chart 15.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego trzodą chlewną w 2019 r. 68 Main partners in the foreign trade turnover of pigs in 2019 68	68
Wykres 16. Chart 16.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego produktami mleczarskimi w 2019 r. 70 Main partners in the foreign trade turnover of dairy products in 2019 70	70
Wykres 17. Chart 17.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jajami ptasimi w 2019 r. 72 Main partners in the foreign trade turnover of bird eggs in 2019 72	72

Wykres 18.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego zbożem w 2019 r.	75
Chart 18.	Main partners in the foreign trade turnover of cereals in 2019	75
Wykres 19.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego warzywami w 2019 r.	77
Chart 19.	Main partners in the foreign trade turnover of vegetables in 2019	77
Wykres 20.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego owocami i orzechami jadalnymi w 2019 r.	79
Chart 20.	Main partners in the foreign trade turnover of fruit and edible nuts in 2019	79
Wykres 21.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jabłkami w 2019 r.	81
Chart 21.	Main partners in the foreign trade turnover of apples in 2019	81

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Wartość produkcji rolniczej w krajach UE w 2019 r.	22
Map 1.	Agricultural production output value in EU countries in 2019	22
Mapa 2.	Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca w krajach UE w 2019 r.	30
Map 2.	Gross Domestic Product per capita in EU countries in 2019	30
Mapa 3.	Udział państw UE w ogólnej wartości importu produktów rolno-spożywczych w 2019 r. ...	53
Map 3.	Share of EU countries in the total value of import of agri-food products in 2019	53
Mapa 4.	Udział państw UE w ogólnej wartości eksportu produktów rolno-spożywczych w 2019 r. ..	54
Map 4.	Share of EU countries in the total value of export of agri-food products in 2019	54

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description	Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero	Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit	Znak (x)	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit	„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Symbol Symbol	Opis Description	Symbol Symbol	Opis Description
tys.	tysiąc thousand	Lp. No.	liczba porządkowa ordinal number
mln	million million	ASF	Afrykański Pomór Świń African Swine Fever
zł zł	zł złoty	CN	Nomenklatura Scalona Combined Nomenclature
szt. pcs	sztuka piece	CETA	Kompleksowa Umowa Gospodarczo-Handlowa Comprehensive Economic and Trade Agreement
kg	kilogram kilogram	DG AGRI	Dyrekcja Generalna Komisji UE ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi Directorate-General for Agriculture and Rural Development of EU Commission
kt	kilotona kiloton	EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu European Free Trade Association
t	tona tonne	GDP	Produkt Krajowy Brutto Gross Domestic Product
ha	hektar hectare	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activity
l	litr litre	PKWiU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług Polish Classification of Products and Services
hl	hektolitr hectolitre	SITC	Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu Standard International Trade Classification
r.	rok	UE EU	Unia Europejska European Union
cd. cont.	ciąg dalszy continued	USDA	Departament Rolnictwa Stanów Zjednoczonych United States Department of Agriculture
dok. cont	dokończenie continued	WTO	Światowa Organizacja Handlu The World Trade Organization

Skróty nazw państw

Abbreviations of country names

Kod kraju Country code	Pełna nazwa Complete name	Kod kraju Country code	Pełna nazwa Complete name
AT	Austria	LT	Litwa
BE	Belgia	LU	Luksemburg
BG	Bułgaria	LV	Łotwa
HR	Chorwacja	MT	Malta
CY	Cypr	DE	Niemcy
CZ	Czechy	PL	Polska
DK	Dania	PT	Portugalia
EST	Estonia	RO	Rumunia
FI	Finlandia	SK	Słowacja
FR	Francja	SLO	Słowenia
GR	Grecja	SE	Szwecja
ES	Hiszpania	HU	Węgry
NL	Holandia	UK	Wielka Brytania
IRL	Irlandia	IT	Włochy

Synteza

W 2019 r. liczba ludności na świecie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o ponad 2% i wynosiła 7,8 mld. Ze wzrostem ludności rośnie światowe zapotrzebowanie na żywność. Wzrost produkcji żywności nie jest jednak wystarczający do pełnego zabezpieczenia ludzi przed głodem. Według analityków FAO liczba osób dotkniętych głodem przekroczy w 2030 r. 840 milionów i obejmie 9,8% światowej populacji. Wskaźnik częstotliwości występowania niedożywienia na świecie i dużego zagrożenia głodem charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem terytorialnym.

W 2019 r. światowe tempo wzrostu PKB zmniejszyło się w porównaniu z rokiem poprzednim i wynosiło 2,3% wobec 2,9% przed rokiem. Spadek tempa światowego rozwoju gospodarczego był m.in. wynikiem sporu handlowego między Stanami Zjednoczonymi a Chinami, Brexitu, wysokiej niepewności politycznej, ryzyka na rynkach finansowych i spowolnienia gospodarczego w największych krajach.

W krajach UE stopa wzrostu realnego PKB w 2019 r. wyniosła ok. 1,5% i była niższa o 0,6 p. proc. niż w roku poprzednim. Nominalne unijne PKB w cenach bieżących wyniosło 13 923 343 mln EUR. Nieprzerwany wzrost PKB w UE notowany jest od 2014 roku. Podobnie jak w latach poprzednich wzrost gospodarczy w poszczególnych krajach UE był bardzo zróżnicowany. W 2019 r. w Polsce tempo wzrostu gospodarczego nieco spowolniło, ale nadal utrzymało się na wysokim poziomie. Produkt krajowy brutto zwiększył się realnie o 4,1%, wobec 5,3% w 2018 r. i 4,8% w 2017 roku.

Rok 2019 w porównaniu z rokiem poprzednim był dla UE korzystniejszy z punktu widzenia rozwoju rolnictwa. Wartość dodana brutto wypracowana w rolnictwie wzrosła w porównaniu z wynikiem ubiegłorocznym o 3,7% i wynosiła 188,7 mld EUR. Polskie rolnictwo uzyskało w tym kontekście wynik 10,4 mld EUR ze wzrostem w skali roku o 10,7% i udziałem krajowej wartości dodanej w wartości dodanej generowanej w całym bloku UE na poziomie 5,5%.

W 2019 r. w polskim handlu zagranicznym obroty towarowe wyniosły w cenach bieżących 1 023,6 mld zł w eksporcie oraz 1 018,5 mld zł w imporcie. Dodatnie saldo kształtowało się na poziomie 5,1 mld zł, podczas gdy w 2018 r. wyniosło minus 19,5 mld zł. W porównaniu z 2018 r. eksport wzrósł o 7,6%, a import o 4,9%.

Według nomenklatury SITC obroty w handlu rolno-spożywczym wyniosły w cenach bieżących 131,1 mld zł w eksporcie oraz 84,2 mld zł w imporcie. Saldo obrotów było nadal dodatnie i nieco wyższe od notowanego przed rokiem. Sektor rolno-spożywczy, przy udziale w wartości eksportu i importu ogółem wynoszącym odpowiednio 12,8% i 8,3%, jest jednym z kluczowych segmentów polskiej gospodarki i pozostaje ważnym ogniwem w międzynarodowym łańcuchu dostaw.

Obroty handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi uzależnione są przede wszystkim od wolumenu krajowej produkcji i związanego z tym potencjału eksportowego produktów oraz od sytuacji gospodarczej u największych odbiorców polskich towarów, relacji popytu i podaży produktów rolnych na rynkach, kształtowania cen na światowych i europejskich rynkach rolnych i zmiany kursu złotego.

W 2019 r. odnotowano pewne wyhamowanie wzrostu udziału polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w imporcie i eksporcie światowym. W stosunku do roku poprzedniego udział eksportu i importu tych towarów w globalnym eksporcie i imporcie obniżył się odpowiednio o 0,23 p. proc. i 0,18 p. proc. Utrzymała się natomiast tendencja wzrostowa udziału polskiego eksportu i importu w unijnym eksporcie i imporcie we wszystkich grupach towarów rolno-spożywczych.

W sektorze rolnictwa w 2019 r. sytuację w hodowli drobiu komplikowało wystąpienie ptasiej grypy. W chowie świń nadal prowadzono działania związane ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń i hamowaniem jego rozwoju. Informacja o ogniskach może wpłynąć na dalsze plany dobrej sprzedaży mięsa drobiowego i wieprzowego na zagranicznych rynkach rolnych. Pozytywne aspekty odnotowano w rozwoju eksportu jabłek. Dla Polski otwarty został rynek tajlandzki, tajwański i kolumbijski. Rosja zniosła embargo na jabłka z Białorusi, co może wpłynąć na wzrost importu jabłek z Polski. Z kolei Brexit jest istotnym zagrożeniem m.in. dla producentów borówek. Rynek brytyjski należał do podstawowych rynków zbytu tego owocu. To tylko niektóre z ważniejszych czynników wpływających na eksport polskich produktów rolnych.

Nadwyżki obrotów polskimi towarami rolno-spożywczymi odnotowano w handlu z krajami UE i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, natomiast deficyt z EFTA i pozostałymi krajami wchodzącymi w skład grupy Pozostałe. Produkty rolno-spożywcze eksportowane były głównie na rynek unijny, przede wszystkim do Niemiec. Znaczącymi odbiorcami polskich towarów były również państwa należące do grupy Pozostałe, a wśród nich: Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska, Izrael i Chiny. Głównym partnerem handlowym Polski w imporcie były, podobnie jak w eksporcie, kraje Unii Europejskiej.

Polska należy do liderów w eksporcie żywności. Nasz kraj jest jednym z czołowych dostawców drobiu, jabłek oraz produktów z branży mleczarskiej i cukierniczej. Polskie towary rolno-spożywcze stanowią ważną pozycję w eksporcie krajowym i z powodzeniem konkurują na rynku międzynarodowym, przede wszystkim przez zdolność produkowania po niższych kosztach niż są to w stanie robić konkurenci. Jest to szczególnie widoczne w przypadku grupy SITC „napoje i tytoń”. Konkurencyjne są również towary zaliczone do grupy „żywność i zwierzęta żywe”. Produkty z grupy „tłuszcze roślinne i zwierzęce” przegrywają konkurencję na rynku międzynarodowym, a ich znaczenie dla polskiego eksportu jest niewielkie.

Executive summary

In 2019, the world population increased by over 2% in comparison to the previous year and amounted to 7.8 billion. As the population grows, the global demand for food is increasing. However, the increase in food production is not sufficient to fully protect people from hunger. According to FAO analysts, the number of people affected by hunger will exceed 840 millions in 2030 and will cover 9.8% of the world's population. The indicator of the prevalence of malnutrition in the world and high risk of hunger is characterized by a large territorial differentiation.

In 2019, the global GDP growth rate decreased compared to the previous year and amounted to 2.3% compared to 2.9% in the previous year. The slowdown in global economic development was, among others, the result of the trade dispute between the USA and China as well as Brexit, high political uncertainty, risk in financial markets and a slowdown in the largest countries.

In the EU, the real GDP growth rate in 2019 amounted to approx. 1.5% and was lower by 0.6 percentage points than in the previous year. The EU nominal GDP in current prices amounted to EUR 13 923 343 million. Uninterrupted GDP growth in the EU has been recorded since 2014. As in previous years, economic growth in individual EU countries was very diversified. In 2019, the economic growth rate in Poland slowed down somewhat, but still remained at a high level. Polish GDP increased in real terms by 4.1%, compared to 5.3% in 2018 and 4.8% in 2017.

In comparison to the previous year, 2019 was more favorable for the EU in terms of agricultural development. Gross added value generated in agriculture increased by 3.7% compared to last year's result and amounted to EUR 188.7 billion. In this context, Polish agriculture achieved a result of EUR 10.4 billion with an annual growth of 10.7% and the share of domestic value added in the added value generated in the entire EU block at the level of 5.5%.

In 2019, in Polish foreign trade, the goods turnover in current prices amounted to PLN 1,023.6 billion in exports and PLN 1,018.5 billion in imports. The positive balance was at the level of PLN 5.1 billion, while in 2018 it was minus PLN 19.5 billion. Compared to 2018, exports increased by 7.6%, and imports by 4.9%.

According to the SITC nomenclature, the agri-food trade turnover in current prices amounted to PLN 131.1 billion in exports and PLN 84.2 billion in imports. The turnover balance was still positive and slightly higher than in the previous year. The agri-food sector, with a share in the total value of exports and imports of 12.8% and 8.3%, respectively, is one of the key segments of the Polish economy and remains an important link in the international supply chain.

Foreign trade turnover of agri-food products depends primarily on the volume of domestic production and the related export potential of products as well as on the economic situation of the largest recipients of Polish goods, the account between the demand and supply of agricultural products on the markets, price formation on global and european agricultural markets and changes in the zloty exchange rate.

In 2019, there was reported a certain slowdown in the growth of the share of Polish imports and exports of agri-food products in global imports and exports. Compared to the previous year, the share of exports and imports of these products in global exports and imports decreased by respectively 0.23 and 0.18 percentage points. On the other hand, the upward trend in the share of Polish exports and imports in EU exports and imports in all component groups of agri-food products continued.

In the agricultural sector in 2019, the situation in poultry market was complicated by the outbreak of bird flu. In pig breeding activities related to the control and inhibition of African swine fever were continued. Information about the outbreaks may affect further plans of good sales of poultry and pork on foreign agricultural markets. Positive aspects were noted in the development of apple exports. The Thai, Taiwanese and Colombian markets were opened for Poland. Russia lifted the embargo on apples from Belarus, which may increase the import of apples from Poland. In turn, among others Brexit is a significant threat to blueberry producers. The British market was one of the main markets for this fruit. These are just some of the most important factors influencing the export of Polish agri-food products.

A surplus of turnover of Polish agri-food products was recorded in trade with the EU and Eurasian Economic Union countries, while a deficit with EFTA and countries included in the Other group. Agri-food products were mainly exported to the EU market, mainly to Germany. Significant recipients of Polish goods were also countries belonging to the Other group, including the United States, Saudi Arabia, Israel and China. Poland's main trade partner in import were, as in export, the EU countries.

Poland is one of the leaders in food exports. Our country is one of the leading suppliers of poultry, apples and products from the dairy and confectionery industries. Polish agri-food products constitute an important position in domestic exports and successfully compete on the international market, primarily due to the ability to produce at lower costs than the competitors are able to do. It is especially visible in the case of the SITC group „beverages and tobacco“. The goods included in the group „food and live animals“ are also competitive. Products from the group of „vegetable and animal fats“ are losing competition on the international market, and their importance for Polish exports is rather low.

Rozdział 1

Chapter 1

Uwarunkowania makroekonomiczne produkcji i wymiany handlowej produktów rolnych

Macroeconomic conditions of production and trade of agricultural products

1.1. Światowa produkcja i handel produktami rolnymi

1.1. Global production and trade of agricultural products

Znaczenie rolnictwa należy rozpatrywać przede wszystkim w kontekście zaspokajania światowych potrzeb żywieniowych. W 2012 r. na Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro państwa członkowskie ONZ podjęły decyzję o inauguracji procesu na rzecz opracowania zestawu nowych Celów Zrównoważonego Rozwoju (ang. Sustainable Development Goals – SDGs), mających stanowić kontynuację Celów Milenijnych. Szczyt Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030 odbył się w 2015 r. w siedzibie głównej ONZ w Nowym Jorku. W trakcie szczytu światowi przywódcy przyjęli dokument „Przekształcanie naszego świata: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030”, który zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i zbiór zadań służących do ich realizacji. Do monitorowania postępów w osiągnięciu celów stosowany jest zestaw tzw. wskaźników globalnych (SDGs indicators). SDGs uwzględniają aspekt ekonomiczny, społeczny i środowiskowy zrównoważonego rozwoju, to jest eliminację ubóstwa, zapewnienie trwałości środowiska naturalnego oraz zapewnienie zrównoważonej konsumpcji i produkcji. W celu 2. Agendy – „zero głodu” wyznaczonym zadaniem jest wyeliminowanie do 2030 roku głodu i zapewnienie wszystkim ludziom, w szczególności ubogim i narażonym na zagrożenia, w tym niemowlętom, dostęp do bezpiecznej i pożywnej żywności w wystarczającej ilości przez cały rok.

Pomimo podejmowanych działań odsetek osób, które doświadczyły umiarkowanego lub dużego braku bezpieczeństwa żywnościowego systematycznie rośnie. Szczególnie niepokojący jest jednak wzrost udziału ludności narażonej na poważny brak bezpieczeństwa żywnościowego, prawdopodobnie głodujących. Według ostatniego szacunku ONZ prawie 690 mln ludzi cierpi głód (8,9% światowej populacji). W ciągu jednego roku liczba głodujących wzrosła o 10 mln, a w ciągu ostatnich pięciu lat – o prawie 60 mln. Według analityków FAO, jeśli te trendy się utrzymają, liczba osób dotkniętych głodem przekroczy w 2030 r. 840 milionów i obejmie 9,8% światowej populacji. Podobnie jak w przypadku dużego zagrożenia głodem, wskaźnik częstotliwości występowania niedożywienia na świecie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem terytorialnym. Większość niedożywionych ludzi mieszka w Azji (381 mln), Afryce (250 mln), Ameryce Łacińskiej i na Karaibach (48 mln). Liczba osób niedożywionych w Afryce rośnie szybciej niż gdziekolwiek na świecie. W 2019 r. blisko 750 mln – czyli prawie jedna na dziesięć osób na świecie – było narażonych na poważny brak bezpieczeństwa żywnościowego. Szacuje się, że 2 mld ludzi na świecie nie miało regularnego dostępu do bezpiecznej, pożywnej i wystarczającej ilości żywności. Problem niedożywienia dotyczy w szczególności dzieci – według oficjalnych danych w 2019 r. 144 mln dzieci poniżej 5 roku życia zostało dotkniętych schorzeniem karłowatości przy czym trzy czwarte mieszkało w Azji Południowej i Afryce Subsaharyjskiej. Z powodu wyniszczenia lub ostrego niedożywienia, stanu spowodowanego ograniczonym spożyciem składników odżywczych i infekcjami, cierpiało 6,9% dzieci w wieku poniżej 5 lat.

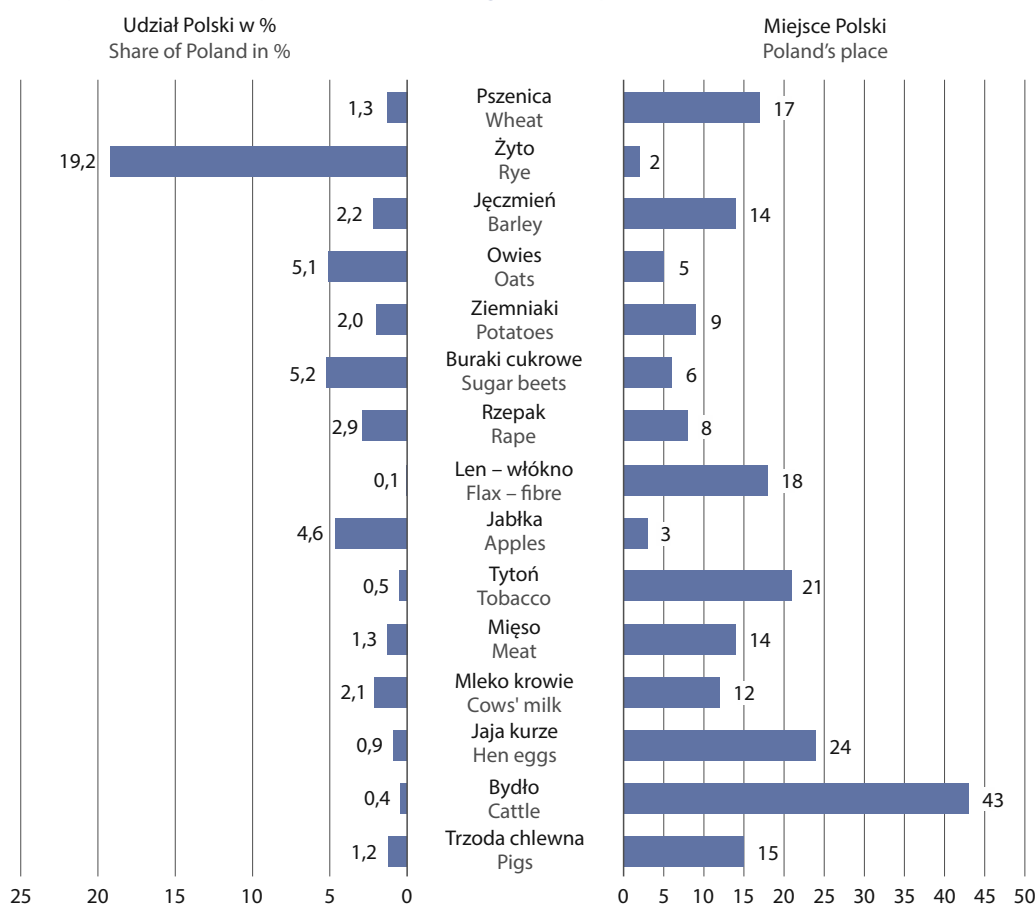
Z drugiej strony w wielu krajach, szczególnie wysoko rozwiniętych, występuje problem związany z rosnącą liczbą osób cierpiących na otyłość, nierzadko spowodowaną złą dietą. Na skutek nadwagi w 2019 r. cierpiało 38 mln dzieci przed ukończeniem 5. urodzin.

Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Żywności i Rolnictwa (Food and Agriculture Organization of the United Nations – FAO) 44 kraje na świecie, w tym 34 kraje afrykańskie, potrzebują zewnętrznej pomocy w zakresie zaspokojenia potrzeb żywieniowych. Susze w rolnictwie pogorszą warunki braku bezpieczeństwa żywnościowego ze względu na zmniejszone zbiory, co pociąga za sobą wzrost cen. Ponadto kryzysy wywołane konfliktami zbrojnymi zaburzające łańcuchy dostaw żywności nadal są główną przyczyną występowania braku bezpieczeństwa żywnościowego.

Zwiększenie wydajności rolnictwa i zrównoważona produkcja żywności mają kluczowe znaczenie dla złagodzenia zagrożeń związanych z głodem. Pomimo poprawy zaspokojenia potrzeb żywieniowych ludności na świecie do pełnego osiągnięcia celu „zero głodu” w 2030 r. konieczne jest przyspieszenie realizacji zadań z nim związanych, a w szczególności zmiana systemu żywnościowego w celu zmniejszenia ceny pożywnych produktów i zwiększenie ich dostępności dla najbardziej potrzebujących.

Według prognoz FAO populacja ludzi na ziemi w 2050 r. osiągnie poziom 9,7 mld. Przy rosnącym zaludnieniu, udział terenów rolniczych w powierzchni lądowej świata będzie się systematycznie zmniejszał (obecnie wynosi ok. 40%). Wobec wzrastającego zapotrzebowania na żywność konieczny jest zatem stały wzrost produktywności światowego rolnictwa. Procesowi intensyfikacji produkcji rolniczej, przy braku odpowiednich działań, towarzyszyć będą negatywne zjawiska związane ze wzrostem wykorzystania zasobów naturalnych oraz degradacją ziemi uprawnej.

Wykres 1. Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych na świecie w 2019 r.
Chart 1. Share and place of Poland in production of some agricultural products on the world in 2019

Na bezpieczeństwo żywnościowe na poziomie globalnym wpływają również niekorzystne zmiany klimatyczne, które bezpośrednio oddziałują na produkcję żywności i w konsekwencji prowadzą do destabilizacji

rynków rolnych. Rolnictwo, bardziej niż jakakolwiek inna gałąź gospodarki, uzależnione jest od czynników klimatycznych. Należą do nich przede wszystkim: długość okresu wegetacyjnego, wielkość i rozkład opadów atmosferycznych, występowanie ekstremalnych zdarzeń pogodowych – m.in. huraganów, nawalnych deszczów, gradu, przymrozków czy zbyt wysokich lub niskich temperatur. Zachodząca zmiana klimatu wpływa na nasilenie tych niekorzystnych zjawisk, które bezpośrednio wpływają na wielkość produkcji rolniczej, a w rezultacie na dochody producentów rolnych i globalne bezpieczeństwo żywnościowe. W krajach położonych na obszarach tropikalnych, na skutek postępującego procesu niekorzystnych zmian klimatycznych nawet niewielki wzrost średniej temperatury oraz spadek ilości i częstotliwości opadów atmosferycznych może uniemożliwić kontynuowanie produkcji rolnej. Podaż niektórych produktów spożywczych z tych rejonów ulegnie wtedy drastycznemu ograniczeniu. Dlatego konieczna jest realizacja założeń redukcji emisji gazów cieplarnianych, jak również wielokierunkowe działania adaptacyjne rolnictwa.

Podstawowym źródłem zaspakajania rosnącego popytu na żywność jest produkcja zbóż, której udział w produkcji roślinnej jest dominujący. Wysokie zbiory zbóż w ostatnich latach doprowadziły do znacznego przyrostu zapasów oraz znacznie niższych cen na rynkach międzynarodowych w porównaniu do końca poprzedniej dekady. Według FAO w sezonie 2019/20 światowa produkcja zbóż była rekordowa i wyniosła ok. 2 707 mln ton, co oznacza wzrost w stosunku do produkcji z poprzedniego okresu o 2,3% (o ok. 61 mln t). Wysokie zbiory zbóż były wynikiem dużo wyższych plonów ziarna w Chinach, Federacji Rosyjskiej i na Ukrainie. Światowa produkcja zbóż gruboziarnistych (w tym kukurydzy) wyniosła 1 444 mln t (wzrost w skali roku o 2,6%), a ryżu 501 mln t (spadek w skali roku 1%). Najwięcej zbóż produkuje się w Azji (44,6% światowej produkcji), Europie (19,9%, w UE 11,8%) oraz Ameryce Płn. (17,7%). W stosunku do 2018 r. największy wzrost wolumenu produkcji zbóż odnotowano w Ameryce Płd. (o 15,3%), a spadek w Afryce Płd. (o 9,9%).

Przedmiotem handlu międzynarodowego w sezonie 2019/20 było ok. 438 mln t zbóż, co oznacza wzrost o 6,6% w porównaniu z okresem poprzednim.

Pierwsze miejsce w świecie pod względem powierzchni zasiewów i zbiorów zbóż zajmuje uprawa kukurydzy, która jest cennym produktem spożywanym przez człowieka, a także wykorzystywanym jako pasza dla bydła, trzody chlewnej i drobiu. Z uwagi na szerokie zastosowanie, znaczenie kukurydzy stale rośnie. Według danych USDA światowe zbiory kukurydzy w 2019 r. osiągnęły poziom 1 116 mln ton. Znaczący spadek zbiorów kukurydzy w USA (o 4,9%) został w znacznej części zrekomensowany zwiększoną produkcją w Chinach (o 1,4%), Brazylii (o ok. 1%), UE (o 3,6%) i Rosji (o 25%). W rezultacie wolumen produkcji kukurydzy był tylko nieznacznie niższy od zbiorów w 2018 roku. W produkcji tego zboża liderami były USA (346 mln t), Chiny (261 mln t) oraz Brazylia (102 mln t).

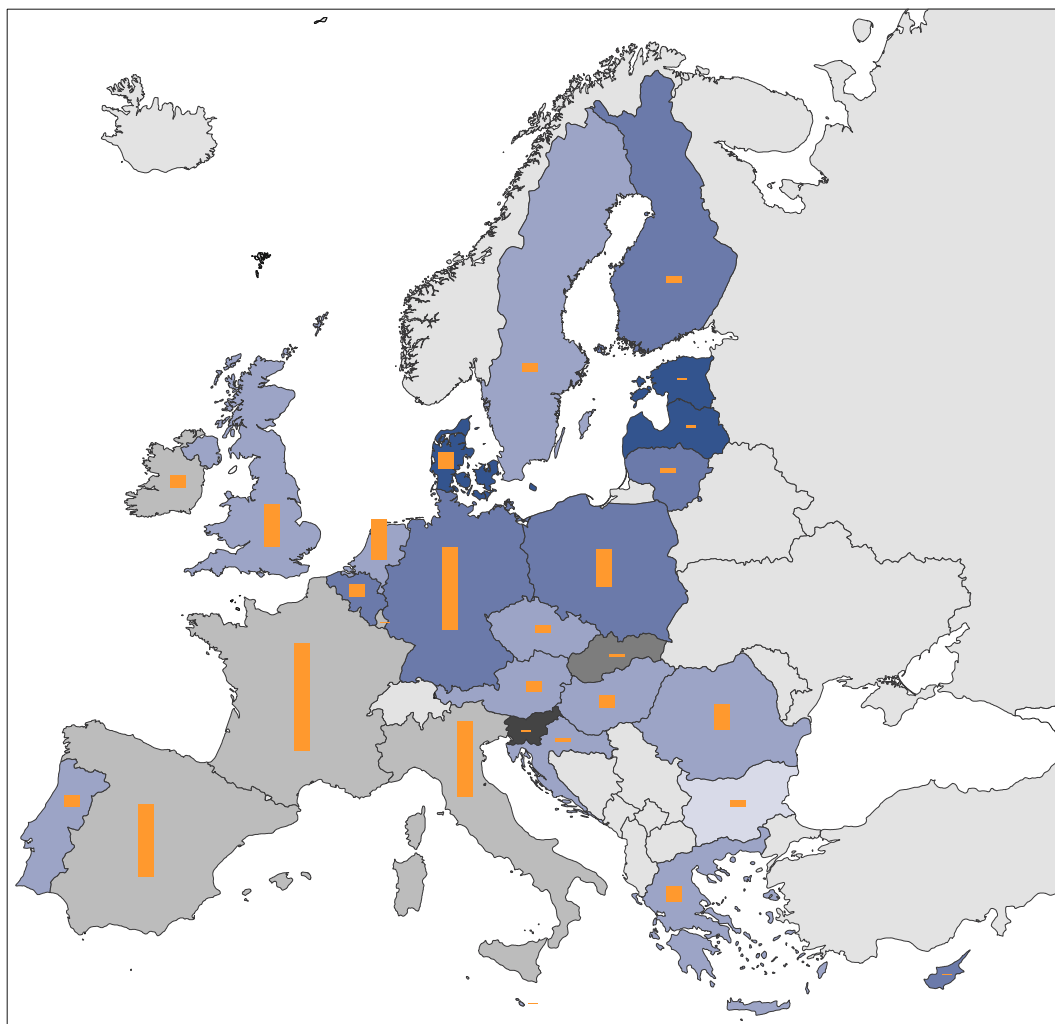
Według danych FAO w handlu międzynarodowym nasionami gruboziarnistymi (w tym kukurydzy) w okresie 2019/2020 odnotowano wzrost do 209 mln t, tj. o 5,4%. Na wzmogłą wymianę tymi nasionami wpłynął m.in. wzrost sprzedaży kukurydzy z Brazylii wynoszący ok. 38 mln ton (o 45% większy niż w sezonie 2018/2019).

Według szacunków FAO światowe zbiory pszenicy w sezonie 2019/20 kształtowały się na poziomie 763 mln ton i były o ok. 4% większe niż w poprzednim sezonie. Pod względem wolumenu zbiorów to drugi najwyższy wynik w historii. Wyższa produkcja unijna (o 13,4%) z nadwyżką zrekomensowała spadek zbiorów w Australii i Kazachstanie. Do czołowych producentów pszenicy zalicza się: UE (156,3 mln t), Chiny (133,7 mln t), Indie (103,6 mln t), Rosję (74,3 mln t) oraz USA (52,3 mln t).

Obroty w handlu pszenicą wzrosły o 9,5%, głównie w wyniku silniejszego popytu na ziarno w krajach azjatyckich. Generalnie wzrost zapotrzebowania na pszenicę zaspokojony został przez większy niż wcześniej przewidywano eksport z UE i Ukrainy, która w produkcji tego ziarna zajmuje 7 miejsce na świecie.

Według danych Eurostat produkcja zbóż w krajach UE w roku gospodarczym 2019/20 wyniosła 294,2 mln t i w porównaniu z rokiem poprzednim była o 9,3% większa, m.in. w wyniku wzrostu powierzchni obsianej zbożami – do 53,1 mln hektarów, tj. o 2,3%. Przy zwiększonej produkcji pszenicy soft i jęczmienia, zmniejszył się jednocześnie import pszenicy i kukurydzy spoza UE. Na koniec okresu odnotowano wzrost zapasów zbóż.

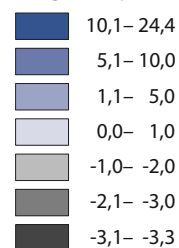
Mapa 1. Wartość produkcji rolniczej w krajach UE w 2019 r.
 Map 1. Agricultural production output value in EU countries in 2019

Produkcja rolnicza (łącznie z usługami)
 Agricultural output (including services)
 w mld EUR
 in billion EUR

Zmiana w % rok poprzedni=100
 Change in % previous year=100

Najwyższy udział w zbiorach zbóż miała uprawa: pszenicy soft (130,9 mln t) i durum (7,5 mln t) – łącznie 47,7%, kukurydzy (70 mln t) – 23,8% oraz jęczmienia (55,1 mln t) – z udziałem 18,7%.

Do głównych producentów zbóż w UE zalicza się: Francję (72 mln t), Niemcy (44 mln t) oraz Rumunię (30 mln t). Z krajów trzecich sprowadzono do UE 24,7 mln t zbóż, a wyeksportowano 54,4 mln ton. W strukturze importu zbóż do UE dominuje kukurydza (19,1 mln t) sprowadzana głównie z Brazylii (61,3%

importowanej kukurydzy) i Ukrainy (ok. 28%) oraz pszenica durum (2,3 mln t) dostarczana głównie z Kanady (51,3% importu pszenicy durum). W 2019 r. poza UE wywieziono 36,5 mln t pszenicy. Tradycyjnymi odbiorcami tego gatunku ziarna są kraje północnej Afryki, tj. Algieria (ok. 16%), oraz Arabia Saudyjska (13,7%). Do głównych eksporterów pszenicy zalicza się Francja (ok. 37%), Rumunia (14,8%) oraz Niemcy (14,4%). Udział Polski w eksporcie pszenicy z UE w 2019 r. wyniósł 9,2%.

W państwach UE w rozdysponowaniu zbóż dominuje zużycie na pasze dla zwierząt – ok. 54%, a następnie przeznaczenie ziarna na: konsumpcję ludności – 18,4%, zużycie przemysłowe (biopaliwa, bioetanol) – 9,3% i materiał siewny – 2,8%.

W związku z rosnącymi dochodami ludności na świecie, wzrasta również zapotrzebowanie na żywność bogatą w proteiny, tłuszcze i cukry, co wpływa bezpośrednio na rozwój produkcji zwierzęcej oraz upraw przemysłowych (przede wszystkim oleistych i trzcin cukrowej).

W światowej produkcji mięsa od 2000 r. obserwowany jest stały trend wzrostowy. W skali dwudziestolecia produkcja mięsa wzrosła o 45%. Według danych FAO globalna produkcja mięsa w 2019 r. zmniejszyła się w ciągu 12 miesięcy o 1% i wyniosła 338,8 mln t (w ekwiwalencie wagowym tusz). Ograniczenie produkcji było wynikiem spadku światowej produkcji wieprzowiny (o 9,2%) na skutek redukcji stad trzody chlewnej w Azji Wschodniej (przede wszystkim w Chinach) w wyniku rozprzestrzeniania ASF. W odpowiedzi na spadek produkcji wieprzowiny, kluczowi producenci mięsa zwiększyli produkcję gatunków mięs wymagających krótszego cyklu produkcyjnego, tj. przede wszystkim mięsa drobiowego. Znaczący wzrost produkcji mięsa odnotowano w USA i Brazylii (po ok. 3%), Kanadzie (3,8%) i Argentynie (3,1%). Pomimo wzrostu produkcji w USA ekspansję eksportową mięsa z tego kraju osłabiły w znacznym stopniu spory handlowe. W UE całkowita produkcja mięsa wzrosła w mniejszym stopniu, m.in. z uwagi na spadek produkcji wołowiny.

W 2019 r. średnie ceny mięsa (wyliczone na podstawie wskaźnika cen mięsa FAO) były o 5,6% wyższe niż przed rokiem. Największy wzrost cen odnotowano w przypadku mięsa wieprzowego, w szczególności mrożonego, ze względu na gwałtowny wzrost popytu na to mięso w Chinach.

W 2019 r. globalny eksport mięsa wzrósł o 6,8% do 36 mln ton, przy czym największy wzrost odnotowano w przypadku mięsa wieprzowego, a następnie wołowego i drobiowego. W wyniku kryzysu na chińskim rynku wieprzowiny wynikającym z redukcji stad świń spowodowanej rozprzestrzenieniem się ASF, Chiny zaimportowały ok. 37% więcej mięsa niż rok wcześniej. Niektórzy importerzy ograniczali przywóz mięsa wieprzowego w obawie o bezpieczeństwo konsumentów związane z występowaniem ASF, zwiększając jednocześnie krajową produkcję.

Według danych USDA pogłowie bydła na świecie wyniosło 983,3 mln szt., z czego największe stada utrzymywane były w Indiach (30,7% pogłowia bydła) oraz Brazylii (24,2%). Światowa produkcja wołowiny i cielęciny w 2019 r. wyniosła łącznie w ekwiwalencie masy tuszy – 61,6 mln ton. Do czołowych producentów wołowiny i cielęciny zalicza się: USA (12,4 mln t), Brazylię (10,2 mln t), UE (7,9 mln t) oraz Chiny (6,7 mln t). Światowy eksport mięsa wołowego wyniósł 10,9 mln t, a liderami w eksporcie były: Brazylia, Australia, Indie, USA (z udziałami w eksporcie ogółem odpowiednio: 21,2%, 16,0%, 13,7% i 12,6%). Światowy import wołowiny osiągnął 8,8 mln t, przy czym do czołowych odbiorców zalicza się Chiny i USA (z udziałem w imporcie odpowiednio 24,7% i 15,7%).

Warunki suszowe występujące w Europie od sezonu letniego w 2018 r. wpływały na ograniczenie produkcji pasz i w konsekwencji doprowadziły do spadku pogłowia bydła mlecznego i mięsnego w UE. Według danych Eurostat pogłowie bydła w UE zmniejszyło się o 1,5% i wyniosło 71,2 mln szt. Największy spadek odnotowano w grupie wiekowej 1–2 lata – w stosunku do 2018 r. o 3 p.proc. W grupie użytkowej krów mlecznych, pomimo relatywnie wysokich cen mleka, odnotowano spadek pogłowia na poziomie 1,6 p.proc. W niektórych krajach UE (Niemcy i Holandia) na redukcję pogłowia krów wpłynął również wzrost kosztów produkcji mleka związany z zaostrzeniem przepisów ochrony środowiska, np. z programem redukcji fosforanów. W Irlandii czynnikiem ryzyka dla rozwoju produkcji mleka był Brexit.

W 2019 r. unijny eksport wołowiny i zwierząt żywych pozostał na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego i wyniósł 700 tys. t. W tym sektorze głównymi odbiorcami wołowiny były takie kraje jak Izrael (7,1% eksportu unijnego), Hong Kong (6,7%) oraz Ghana (5,6%). W wymianie między krajami UE odnotowano istotny spadek eksportu zwierząt żywych do Turcji, co może wpłynąć na zamierzenia producentów i zmniejsz

szenie produkcji w sektorze wołowiny, przede wszystkim w państwach Europy Południowo-Wschodniej i w Hiszpanii. Dochód UE z eksportu wołowiny i zwierząt żywych wynosił w 2019 r. 140 mln EUR.

Import wołowiny i zwierząt żywych na rynki UE w 2019 r. zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 3 p. proc. i wynosił 279 tys. ton. Głównymi dostawcami wołowiny na rynek unijny są kraje Ameryki Południowej, tj. Brazylia (35,7% importu), Argentyna (25,3%) oraz Urugwaj (14,5%).

Na podstawie statystyk USDA w 2019 r. światowe pogłowie trzody chlewnej wyniosło 768 mln szt., z tego największe stada utrzymywane były w Chinach (55,7% pogłowia trzody) oraz UE (19,3%). Światową produkcję wieprzowiny w ekwiwalencie masy tuszy oszacowano na 102 mln t (mniej o 9,7% w stosunku do 2018 r.). Liderami w tym sektorze produkcji, podobnie jak w przypadku pogłowia, były Chiny i UE (odpowiednio 42,6 mln t i ok. 24 mln t). Całkowity eksport mięsa wieprzowego wyniósł 9,4 mln t. Do głównych eksporterów tego gatunku mięsa zalicza się UE, USA i Kanadę (z udziałami odpowiednio ok. 38%, 30,7% oraz 13,8%). Światowy import wieprzowiny osiągnął 8,4 mln t, a czołowymi odbiorcami były Chiny i Japonia z udziałem w imporcie ogółem odpowiednio ok. 29% oraz 17,7%.

Obecnie na sektor produkcji świń w krajach UE wpływa zwiększony popyt na wieprzowinę ze strony Chin, jak również obniżające się ceny pasz związane m.in. z importem kukurydzy z Ukrainy. DG AGRI przewiduje, że wspierana tymi warunkami unijna produkcja i eksport osiągną nowe rekordy w kolejnych latach. Dalsza ekspansja tej branży może być jednak ograniczona w związku z obowiązkiem przestrzegania przepisów środowiskowych. Do czynników wpływających na wyhamowanie rozwoju produkcji wieprzowiny należy również zaliczyć obserwowany w ubiegłych latach spadek pogłowia loch w niektórych krajach UE oraz rozwój choroby ASF w Europie Środkowo-Wschodniej. Według danych DG AGRI w 2019 r. z UE wywieziono 4,6 mln t mięsa wieprzowego i przetworów (o 20,5% więcej niż przed rokiem). Najważniejszymi odbiorcami wieprzowiny były Chiny (50,5%) i Japonia (9,9%). Do państw UE wieprzowina sprowadzana jest przede wszystkim ze Szwajcarii (ok. 51%). Wolumen przywozu wieprzowiny do państw UE jest symboliczny i wynosił w 2019 r. ok. 37 tys. ton.

Według danych COMEXT unijny eksport wieprzowiny wygenerował w okresie styczeń–sierpień 2019 – przychody w wysokości 5,6 mld EUR.

Światowa produkcja mięsa drobiowego w ekwiwalencie masy tuszy w 2019 r. wyniosła łącznie 99,3 mln ton. Do czołowych producentów w tym sektorze zaliczały się USA (19,9 mln t), Brazylia (13,7 mln t), UE (12,6 mln t) oraz Chiny (13,8 mln t). Całkowity eksport mięsa drobiowego wyniósł 11,8 mln t. Liderami w eksporcie tego gatunku mięsa były Brazylia, USA i UE (z udziałami odpowiednio 32,0%, 27,5% i 13,0%). Światowy import mięsa drobiowego osiągnął 9,8 mln t, a czołowymi odbiorcami drobiu były Japonia i Meksyk (z udziałem odpowiednio ok. 11% i ok. 9%).

Według danych Eurostat eksport unijny produktów drobiowych wyniósł w 2019 r. 1 184 tys. t (w masie tusz) i w porównaniu do 2018 r. zwiększył się o 17,7%. Głównymi odbiorcami tych produktów spoza UE były Ukraina (112,3 tys. t), Ghana (122,5 tys. t) oraz Filipiny (136,5 tys. t). W omawianym roku import drobiu do państw UE wyniósł (w masie tusz) 415,4 tys. ton, co oznacza spadek w stosunku do 2018 r. o 10,8%. Drób importowany był do UE głównie z Tajlandii (124,2 tys. t) i z Brazylii (166 tys. t).

Największe znaczenie w światowej gospodarce tłuszczów roślinnych mają oleje uzyskane z tłoczenia soi i innych nasion oleistych stanowiące około 55% światowej produkcji oleju roślinnego oraz oleje palmowe (odpowiednio 35%), a także w mniejszym stopniu kokosowe i pozyskane z nasion bawełny. Olej arachidowy, szczególnie popularny w Azji, stanowi ok. 10% wszystkich olejów roślinnych na świecie. Największym producentem orzeszków ziemnych, z których wytwarzany jest olej arachidowy są Chiny.

Ceny nasion oleistych i ich przetworów były w 2019 r. najniższe od kilku lat. Spadek cen na te produkty był wynikiem spowolnienia światowego zapotrzebowania na oleje i śruty białkowe oraz niepewności wynikającej ze sporów handlowych. Pozytywnym aspektem w kwestii sporów handlowych była poprawa relacji handlowych na linii USA–Chiny pod koniec 2019 roku.

Według szacunków USDA na świecie w sezonie 2019/20 wyprodukowano 577 mln t roślin do produkcji oleju, w tym soi – 337 mln t, rzepaku – 69 mln t i słonecznika – 55 mln ton. Światowa produkcja oleistych

obniżyła się w stosunku do poprzedniego okresu o 23 mln t z powodu znacznej redukcji uprawy soi (o 24 mln t) oraz rzepak (o 3,8 mln t).

Do głównych producentów oleistych należą Brazylia i USA (odpowiednio 131 mln t i 107 mln t). Kraje te należą też do czołowych eksporterów tej grupy towarów, które w największych ilościach wysyłane są do Chin i UE (w 2019 r. odpowiednio 102 mln t i 24 mln t). Światowy eksport nasion oleistych wzrósł o 19,5 mln ton przede wszystkim z powodu wzrostu eksportu soi. Globalne zapasy tych nasion, przy spadku produkcji, zmniejszyły się w stosunku do 2018 r. o 1,8 mln ton.

Światowa produkcja soi w sezonie 2019/20 obniżyła się w skali roku o 6,6% głównie w wyniku głębokiego spadku zbiorów w USA (o 19,8% – przy znacznej redukcji powierzchni uprawy) oraz Argentynie (o 11,4% do 49 mln t). Spadek produkcji soi w tych państwach został w pewnym stopniu zrekompensowany w ujęciu globalnym poprzez wzrost zbiorów u innego głównego producenta, tj. Brazylii (o 6,3 mln t). Głównymi eksporterami soi w 2019 r. były Brazylia (ok. 56% udziału w światowym eksporcie przy wzroście wolumenu eksportu w skali roku o ok. 24%) oraz USA (ok. 28% udziału w światowym eksporcie przy spadku wolumenu eksportu w skali roku o 4,4%). Rozwój produkcji i eksportu soi przez Stany Zjednoczone i Brazylię będzie uzależniony od trwających negocjacji handlowych między Chinami i USA.

W skali globalnej w omawianym okresie wyprodukowano 206,6 mln t olejów roślinnych, w tym 73 mln t oleju palmowego oraz łącznie 106,8 mln t oleju sojowego, rzepakowego i słonecznikowego. Największym na świecie konsumentem olejów roślinnych są Chiny, które po Indonezji są również drugim co do wielkości producentem olejów.

Produkcja oleju palmowego koncentruje się w Indonezji i Malezji, które łącznie wytwarzają ok. 94% światowej produkcji tego oleju. W 2019 r. światowa konsumpcja oleju palmowego wzrosła o ok. 6 mln t, co przy spadku produkcji (o 1,4%) doprowadziło do zmniejszenia zapasów. Silny wzrost popytu na olej palmowy związany był z niskimi cenami oraz wzrostem zapotrzebowania na ten olej w produkcji biopaliw.

Olej rzepakowy wytwarzany jest przede wszystkim w Kanadzie i UE (odpowiednio 19,5 mln t i 16,9 mln t). W 2019 r. odnotowano głęboki spadek eksportu rzepaku z Kanady do Chin (o dwie trzecie) wynikający ze znacznej redukcji pogłowia trzody chlewnej w Chinach i w konsekwencji zmniejszonego zapotrzebowania na pasze produkowane z rzepaku. Z drugiej strony wzrost kanadyjskiego eksportu oleju rzepakowego do UE spowodowany był spadkiem zbiorów rzepaku w krajach Wspólnoty (o 2 mln t).

Olej słonecznikowy zajmuje również znaczącą pozycję w produkcji tłuszczów roślinnych, a głównym producentem tego oleju jest Ukraina. Według USDA na Ukrainie w sezonie 2019/20 wyprodukowano 7,1 mln t nierafinowanego oleju słonecznikowego, tj. o 10,9% więcej niż w analogicznym okresie przed rokiem zapewniając jedną trzecią światowej podaży tego produktu.

Według danych DG AGRI w roku gospodarczym 2019/20 kraje UE wyprodukowały: 28,1 mln t roślin oleistych (zebrane z powierzchni 10,4 mln ha), w tym 15,4 mln t rzepaku (5,2 mln ha), 10,1 mln t słonecznika (4,4 mln ha) i 2,7 mln t soi (0,9 mln ha). Głównymi producentami rzepaku w UE są Francja (3,46 mln t), Niemcy (2,83 mln t) oraz Polska (2,37 mln t).

Do krajów Wspólnoty sprowadzane były znaczące ilości produktów z roślin oleistych. W roku gospodarczym 2019/20 unijny import oleistych ogółem wyniósł 21,9 mln t i był o ok. 20% większy niż w analogicznym okresie przed rokiem. Najwięcej produktów z roślin oleistych sprowadzono z Brazylii (6,6 mln t), USA (5,2 mln t) i Ukrainy (3,7 mln t). Do głównych importerów tych produktów zalicza się Holandię (28%) i Niemcy (16%). W największych ilościach, głównie z Brazylii (45%) oraz USA (35%), sprowadzane są nasiona soi (14,7 mln t). W ciągu roku wzrost wolumenu importu nasion soi do UE wynosił ok. 8%. Do Europy sprowadzana jest również śruta sojowa (16,8 mln t) znajdująca szerokie zastosowanie w przemyśle paszowym, przy czym najwięcej śruty pochodzi z Brazylii i Argentyny (odpowiednio ok. 48% i ok. 39%). Ze względu na spadek unijnej produkcji, w większych ilościach niż przed rokiem importowany był także rzepak (6,2 mln t), głównie z Ukrainy i Kanady.

Do krajów UE sprowadzane są znaczne ilości olejów roślinnych. W roku gospodarczym 2019/20 import tej grupy towarów wzrósł w stosunku do poprzedniego okresu o ok. 17% i wynosił 9,54 mln t. Oleje importowano przede wszystkim z Indonezji (ok. 34%), Ukrainy (ok. 23%) oraz Malezji (ok. 15%). Na rynki europejskie

sprowadzono 6,3 mln t oleju palmowego (połowa z Indonezji), sojowego – 0,45 mln t i słonecznikowego 2,3 mln t (ok. 87% z Ukrainy).

W sezonie 2019/20 kraje UE wyprodukowały 3,3 mln t roślin wysokobiałkowych z przeznaczeniem na paszę, w tym ok. 2 mln t peluszek, 1,1 mln t bobu oraz 0,2 mln t łubinu.

Światowa produkcja cukru według USDA w okresie 2019/20 wyniosła 166,2 mln t i była o 7,5% mniejsza niż w poprzednim sezonie. Na wolumen produkcji cukru, przy występującej tendencji ograniczania światowej konsumpcji (o ok. 1 mln t w skali roku), wpłynął spadek produkcji w Indiach (o 15,7% do 28,9 mln t) i Tajlandii (o ok. 43% do 8,3 mln t). W tych krajach zmniejszenie produkcji było skutkiem ograniczenia zasiewów i spadku plonów trzciny. Do pozostałych głównych producentów cukru zalicza się: Brazylię (29,9 mln t), gdzie coraz więcej trzciny cukrowej przeznaczana jest do produkcji etanolu a nie do konsumpcji, UE (17,3 mln t) oraz Chiny (10,2 mln t). Podstawową uprawą wykorzystywaną do produkcji cukru jest trzcina cukrowa uprawiana w regionach tropikalnych i subtropikalnych. Z buraków cukrowych zbieranych w umiarkowanym klimacie wytwarza się tylko jedną czwartą cukru. Według USDA globalny eksport cukru wyniósł w okresie 2019/20 – 54,1 mln t (spadek o 3,4%), głównie z powodu suszy i spadku zbiorów w Meksyku (o 1,4 mln t). Globalny import cukru wynosił w tym okresie 50,7 mln t i był o 1,6% mniejszy niż w sezonie 2018/2019, przede wszystkim z powodu znacznego ograniczenia zamówień z Indonezji (o ok. 24%). Liderami w eksporcie cukru były Brazylia (udział w światowym eksporcie 35,7%) i Tajlandia (odpowiednio 19,7%). Najwięcej cukru sprowadzały natomiast Indonezja i Chiny (stosownie 4 mln t i 4,1 mln t).

Po zniesieniu unijnych regulacji na rynku cukru w 2017 r., ceny cukru charakteryzowały się silną tendencją spadkową. W krajach UE w sezonie 2019/20 produkcja cukru obniżyła się ponownie o 3,3% do 17,4 mln ton. Do głównych producentów cukru białego należą Francja (4,9 mln t), Niemcy (4,3 mln t) oraz Polska (2 mln t). W Polsce przy krajowej konsumpcji cukru wynoszącej 1,7 mln t nadwyżka produkcji jest eksportowana. Poszukiwanie ryków zbytu na cukier jest trudne ze względu na dużą podaż tego surowca w Unii Europejskiej.

Zwiększone zapotrzebowanie na produkty mleczne wpływa na wzrost światowej produkcji mleka. W strukturze produkcji dominuje mleko krowie – ok. 80% oraz bawole – ok. 15%, pozostałą część stanowi mleko kozie, owcze i wielbłądzie. Głównym producentem mleka są Indie, jednak ze względu na wysoki poziom spożycia wewnętrznego i przy tym niewielki eksport, wpływ tego kraju na światowy rynek mleka jest nieznaczący.

W 2019 r. globalna produkcja mleka krowiego wyniosła 524 mln t i w porównaniu z rokiem poprzednim była o ok. 1% większa.

Do największych producentów i jednocześnie eksporterów mleka krowiego i przetworów mlecznych zalicza się UE z produkcją 155,2 mln t i USA – 99,1 mln ton. Łącznie pięciu czołowych eksporterów, do których oprócz wcześniej wymienionych należy Argentyna, Australia i Nowa Zelandia, wytwarza ogółem 295,6 mln t mleka i przetworów mlecznych. Tylko niewielki procent światowej produkcji mleka surowego jest przedmiotem handlu międzynarodowego z uwagi na to, że mleko jest produktem szybko psującym się i trudnym do transportu. Wzrost produkcji mleka w UE w sezonie 2019/20 był niewielki z uwagi na suszę wpływającą na pogorszenie warunków pastwiskowych i niedobór pasz.

Wymieniona piątka głównych producentów mleka i przetworów mlecznych zaopatruje światowy rynek w 1,9 mln t serów (90%). Te same kraje są czołowymi eksporterami masła (820 tys. t) oraz chudego mleka w proszku SMP (2,3 mln t). W eksporcie serów znaczące miejsce zajmuje również Białoruś (244 tys. t). Liderem w dostawach masła jest Nowa Zelandia (509 tys. t), a SMP – UE. Nowa Zelandia jest również głównym eksporterem pełnego mleka w proszku (WMP). Udział Nowej Zelandii w światowym eksporcie tego mleka wynosi 78%, w wolumenie 1,9 mln ton.

Kraje UE należą do czołowych eksporterów produktów mlecznych. Eksport tych produktów z krajów Wspólnoty w 2019 r. według produktów wyniósł: masła 127 kt, serów – 764 kt, odtłuszczonego mleka w proszku (SMP) – 593 kt i pełnego mleka w proszku (WMP) – 183 kiloton. Głównymi odbiorcami unijnych serów są Wlk. Brytania, Japonia i USA, a SMP – Algieria, Chiny i Egipt.

Na rynku jajek głównymi eksporterami w 2019 r. były: UE, USA, Ukraina i Maleszja, a importerami Chiny z Hongkongiem oraz Singapur. Kraje UE wyeksportowały poza obszar Wspólnoty ok. 161 tys. ton jajek, głównie na rynek japoński (50,8 tys. t) i szwajcarski (26,8 tys. t).

Według danych DG AGRI w sezonie 2019/20 unijna produkcja moszczu winogronowego służącego do wytwarzania win (161 mln hl) stanowiła ok. 63% produkcji ogólnoswiatowej. Produkcja moszczu zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim sezonem o ok. 15%, a w porównaniu ze średnią produkcją z ostatnich 5. lat – o ok. 4%. Największy spadek produkcji w skali roku odnotowano w Hiszpanii (o ok. 23%). Większość wyprodukowanego w UE wina jest spożywana lokalnie (ok. 50%) lub sprzedawana wewnątrz UE (ok. 28%). Tylko ok. 13% wina znajduje rynki zbytu poza UE. Czołowymi producentami win są Włochy (29,6% rynku unijnego) oraz Francja i Hiszpania (odpowiednio ok. 27% i 23,7% rynku unijnego). Z krajów spoza UE w światowej produkcji win znaczący udział mają: USA (8,2% światowej produkcji), Argentyna (ok. 5%) i Australia (4,4%).

Kraje UE są także głównym producentem oliwy z oliwek. Według szacunków udział UE w produkcji światowej oliwy w sezonie 2019/20 (1,9 mln t) wyniósł ok. 68%. Eksport oliwy poza Wspólnotę stanowił 42,7% produkcji tego surowca.

Według Komisji Europejskiej w 2019 r. kraje Wspólnoty potwierdziły swoją dominującą pozycję w światowym handlu produktami rolno-spożywczymi. Eksport tych produktów, w wysokości 151,2 mld EUR, był o ok. 10% większy niż przed rokiem. Głównymi odbiorcami unijnych produktów rolno-spożywczych były: USA (24,3 mld EUR), Chiny (15,3 mld EUR), Szwajcaria (8,5 mld EUR), Japonia (7,6 mld EUR) i Rosja (7,2 mld EUR). Eksport do tych krajów stanowił ok. 40% całkowitego eksportu produktów rolno-spożywczych z UE.

W strukturze asortymentowej unijnego eksportu dominowały: wina, wermuty, cydr i ocet (8,3%), żywność dla niemowląt (4,7%), czekolada, wyroby cukiernicze i lody (4,6%), wódki i likiery (4,6%), makaron, ciasto, herbatniki i chleb (4,6%) oraz wieprzowina (4,4%).

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wysoki wzrost wartości eksportu towarów z UE odnotowano w handlu z Chinami (o ok. 40%), USA (o ok. 9%), Japonią (o ok. 15%), Egiptem (o ok. 32%) i Ukrainą (o ok. 20%). Pod koniec roku obroty z USA zmniejszyły się w konsekwencji nałożenia na niektóre towary dodatkowych ceł.

Spośród wywiezionych z UE produktów żywnościowych odnotowano wysoki wzrost wartości eksportu wieprzowiny (o ok. 49%), pszenicy (o ok. 48%), wódek i likierów (o ok. 10%), mleka w proszku i serwatki (o ok. 17%) oraz podrobów i tłuszczów zwierzęcych (o ok. 24%). W handlu pszenicą znaczący wzrost eksportu umożliwiły transakcje z Egiptem, Marokiem, Turcją i Chinami. Wysoki wzrost eksportu wieprzowiny wynikał ze zwiększonego zapotrzebowania ze strony Państwa Środka.

Kraje UE są jednocześnie drugim światowym importerem produktów rolno-spożywczych z obrotem w wysokości 119,3 mld EUR, większym o 2,5% w porównaniu z 2018 rokiem. Podobnie jak w latach ubiegłych większość (35%) sprowadzanych towarów w ujęciu wartościowym pochodzi z grupy 5 krajów: USA (11,8%), Brazylii (11,6%), Ukrainy (7,4%), Chin (6,1%) i Argentyny (5,0%). Znaczącymi kontrahentami UE w obrocie produktami rolno-spożywczymi były ponadto Szwajcaria (4,7%), Turcja (4,7%) i Indonezja (4,1%).

W strukturze asortymentowej unijnego importu dominowały owoce tropikalne, orzechy i przyprawy (z udziałem w imporcie ogółem 10,6%), makuchy (5,5%) oraz niepalona kawa i herbata (5,1%).

W porównaniu do 2018 r. największy wzrost wartości importu odnotowano w transakcjach z Ukrainą (o ok. 31%), Kanadą (o ok. 23%), Peru (o ok. 15%) i z Chinami (o ok. 7%). Według kategorii asortymentowych znacząco wzrosła wartość importu owoców tropikalnych (o ok. 6%), nasion oleistych innych niż soja (o ok. 21%), olejów roślinnych innych niż palmowy i oliwy z oliwek (o ok. 30%) oraz zbóż innych niż pszenica i ryż (o ok. 12%). W porównaniu z rokiem poprzednim wyraźnie zmniejszyła się natomiast wartość importu oleju palmowego i ziaren palmowca (o ok. 11%), cytrusów (o ok. 13%), oliwy z oliwek (o ok. 36%), mięsa baraniego i koziego (o ok. 20%), nasion soi (o ok. 4%), pszenicy (o ok. 13%), masła (o ok. 38%) oraz wełny i jedwabiu (o ok. 10%).

Podsumowując międzynarodową wymianę handlową UE produktami rolno-spożywczymi – dodatni bilans obrotów wynosił w 2019 r. 31,9 mld EUR co oznacza wzrost o ponad połowę w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2017 r. dobra koniunktura gospodarcza na świecie wpłynęła na zwiększenie tempa wzrostu wymiany handlowej. Od połowy 2018 r. obserwowano jednak spowolnienie w światowej gospodarce objawiające się w wielu krajach spadkiem tempa wzrostu gospodarczego. Według danych WTO w 2019 r. wolumen światowego handlu towarami obniżył się nieznacznie (o 0,1%), m.in. w wyniku nasilających się sporów handlowych. W ujęciu wartościowym spadek światowego handlu towarami wynosił ok. 3%, głównie na skutek zmniejszenia wartości obrotów w Europie (o 3,1%) i Azji (o 2,8%). Udział tych dwóch kontynentów w globalnym handlu towarami jest dominujący i wynosi prawie dwie trzecie. Na głębszy spadek wartości światowego handlu towarami niż spadek wolumenu wpłynęły obniżki cen towarów. W 2019 r. światowe tempo wzrostu PKB zmniejszyło się w porównaniu z rokiem poprzednim i wynosiło 2,3% (2,9% w 2018 r.). Spadek tempa rozwoju gospodarczego spowodowany był m.in. rosnącymi napięciami w międzynarodowym handlu i utrzymującymi się ograniczeniami w wymianie handlowej. Z pewnością niebagatelne znaczenie na tempo globalnego rozwoju miał długotrwały spór handlowy między USA a Chinami, który w 2019 r. doprowadził do podniesienia ceł i przyczynił się do niepewności w polityce handlowej, jak również Brexit oraz zmiany w polityce pieniężnej w największych światowych gospodarkach.

W 2019 r. liderami w globalnym eksporcie towarów były: Chiny (2499 bln USD z udziałem w globalnym eksporcie 13,2%), USA (1646 bln USD, z udziałem – 8,7%) oraz Niemcy (1489 bln USD, z udziałem – 7,9%). Polska z udziałem w światowym eksporcie towarów wynoszącym 1,4% zajmuje 24 miejsce z wynikiem 264 bln USD (ex quo z Wietnamem).

W globalnym rankingu importerów przoduje USA (z udziałem w światowym w imporcie 13,4%) przed Chinami (odpowiednio 10,8%) i Niemcami (stosownie 6,4%). Polska (ex quo ze Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi) zajmuje 19 miejsce z udziałem 1,4%.

Według danych WTO w skali roku spadek światowego eksportu produktów rolnych był mniejszy niż ogólny spadek światowego eksportu. Spośród ośmiu decyzyjnych eksporterów największy spadek eksportu towarów odnotowała Indonezja (o ok. 10%), m.in. na skutek ograniczenia (o ok. 31%) wywozu żywności do Indii. Z drugiej strony największy wzrost eksportu obserwowano w Argentynie (o ok. 16%), do którego przyczynił się m.in. zwiększony wywóz zbóż do Wietnamu (o ok. 51%). UE jako światowy lider handlu żywnością wyeksportowała towary na łączną kwotę 553 bln USD odnotowując przy tym spadek eksportu w skali roku o ok. 1%. Kolejne miejsca pod względem wartości eksportu produktów rolnych zajęły USA (136 bln USD przy spadku o ok. 2%) oraz Brazylia (76 bln USD przy spadku o ok. 5%).

Państwa UE wchodzą w skład unii celnej, w której obowiązują zasady wymiany wewnętrznej, tj. bez granic celnych. W ostatnich latach UE wykazuje dużą aktywność w zawieraniu i negocjowaniu umów o wolnym handlu (FTA – Free Trade Agreements), albowiem liberalizacja handlu jest jednym z podstawowych czynników stymulujących zdyktowanie gospodarki oraz zwiększenie jej efektywności.

Obecnie umowy handlowe obejmują ponad 70 rynków na całym świecie – okazują się skuteczne w usuwaniu barier handlowych, jak również w promowaniu wysokich standardów ochrony pracy i środowiska. W ostatnich latach podpisano 41 porozumień handlowych. Istnieją 4 rodzaje tych porozumień:

- umowy pierwszej generacji koncentrujące się na eliminacji taryf handlowych – obejmują umowy z Norwegią, Szwajcarią, ośmioma krajami śródziemnomorskimi, Meksykiem i Chile; unię celną z Turcją oraz układy o stabilizacji i stowarzyszeniu z pięcioma krajami Bałkanów Zachodnich;
- umowy drugiej generacji obejmują konkurencję, ochronę praw własności intelektualnej, współpracę celną, zobowiązania dotyczące usług i przedsiębiorczości oraz zrównoważonego rozwoju (m.in. Korea Południowa, Kolumbia, Peru i Ekwador, Ameryka Środkowa i Kanada);
- pogłębione i kompleksowe strefy wolnego handlu (DCFTA) koncentrujące się na zacieśnieniu powiązań gospodarczych między UE a jej sąsiadami poprzez zbliżenie ich ram regulacyjnych do prawa UE, zwłaszcza w obszarach związanych z handlem (Ukraina, Gruzja i Mołdawia);
- umowy o partnerstwie gospodarczym (EPA) z regionami Afryki, Karaibów i Pacyfiku koncentrujące się na potrzebach rozwojowych tych krajów.

Unijni eksporterzy są silnie wspierani przez KE, która oprócz negocjowania umów handlowych, pomaga wchodzić na nowe rynki poprzez działania promocyjne. W ostatnim czasie negocjatorzy UE podpisali w imieniu UE umowę handlową i umowę o ochronie inwestycji z Wietnamem. Rozpoczęto negocjacje w sprawie

kompleksowej umowy handlowej z Nową Zelandią, dla której UE jest trzecim partnerem handlowym. Podobne działania zainicjowano z Australią – drugiego najważniejszego partnera. Trwają również prace związane z realizacją największej w historii umowy o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią znoszącej w końcowym efekcie zdecydowaną większość ceł (o wartości 1 mld EUR) płaconych rocznie przez przedsiębiorstwa UE eksportujące towary do Japonii. Po pełnym wdrożeniu umowy Japonia zniesie cła na 97% towarów importowanych z UE. Na mocy porozumienia zlikwidowane zostaną m.in. bariery handlowe dla kluczowych unijnych eksporterów żywności i napojów. Podpisane porozumienie z Singapurem znosi prawie wszystkie cła oraz usprawni handel takimi towarami jak elektronika, produkty spożywcze i farmaceutyki. Od podpisania umowy z Kanadą obroty sektora farmaceutycznego (10% unijnego eksportu do Kanady) wzrosły o 10%. Odnowiona umowa z Meksykiem zniesie wysokie meksykańskie cła na europejską żywność i napoje. Z drugiej strony podpisane porozumienie z krajami Mercosur, czyli z blokiem stworzonym przez Argentynę, Brazylię, Paragwaj i Urugwaj wzbudza pewne obawy (wyrażane głównie przez Francję, Irlandię i Polskę) związane z potencjalnym zalaniem rynku UE produktami rolnymi z tych państw, co w konsekwencji spowoduje zagrożenie egzystencji rolników UE.

Według Komisji Europejskiej rośnie wymiana handlowa UE z partnerami stowarzyszonymi w ramach umów FTA. Obecnie do najważniejszych odbiorców unijnych towarów wśród krajów objętych tymi umowami należy Szwajcaria (24% eksportu do grupy tych państw), Turcja (12%) i Norwegia (8%). Według danych Eurostat unijny eksport rolno-spożywczy zwiększył się w szczególności do krajów partnerskich FTA II generacji, tj. do Kanady (o 4,1%) i Korei Południowej (o 4,8%). Kraje objęte porozumieniami FTA są ważnym partnerem UE w obrotach handlowych produktami rolno-spożywczymi z udziałem ok. 34% w ogólnym eksporcie tych produktów z UE.

Zmiany zachodzące w poziomie i dynamice europejskiej i światowej wymiany handlowej, jak również w strukturze towarowej oraz geograficznej handlu, mają podłoże w procesie postępującej globalizacji oddziałującej na wszystkie sfery życia gospodarczego, w tym również światową wymianę towarową. Dla Polski, jednego z wiodących producentów i eksporterów żywności w UE (kierującego ok. 80% swojego eksportu do krajów unijnych) umowy o wolnym handlu ułatwiają wymianę handlową z krajami spoza Unii, sprzyjając dywersyfikacji rynków eksportowych.

1.2. Czynniki warunkujące poziom produkcji rolniczej i obrotów handlu zagranicznego w Polsce

1.2. Factors determining the level of agricultural production and the foreign trade turnover in Poland

Rolnictwo, podobnie jak pozostałe działy gospodarki funkcjonuje i rozwija się w warunkach kształtowanych głównie przez rynek i prawa ekonomiczne. W gospodarce rynkowej podstawowym czynnikiem rozwoju każdego sektora jest popyt na dany produkt, zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym.

W 2019 r. w Polsce tempo wzrostu gospodarczego nieco spowolniło, ale nadal utrzymało się na wysokim poziomie. Produkt krajowy brutto zwiększył się realnie o 4,1%, wobec 5,3% w 2018 r. i 4,8% w 2017 r. Na wzrost PKB wpłynął popyt krajowy, a w szczególności spożycie. W 2019 r. odnotowano dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy, spadek bezrobocia, a przy tym wzrost przeciętnych dochodów rozporządzalnych w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Udział sekcji rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w PKB (w cenach bieżących) stanowił w Polsce 2,2% wobec 2,5% w 2018 r. przy wzroście wartości globalnej produkcji rolniczej w cenach bieżących o 6,2%, w tym roślinnej o 7,7% i zwierzęcej o 5,0%.

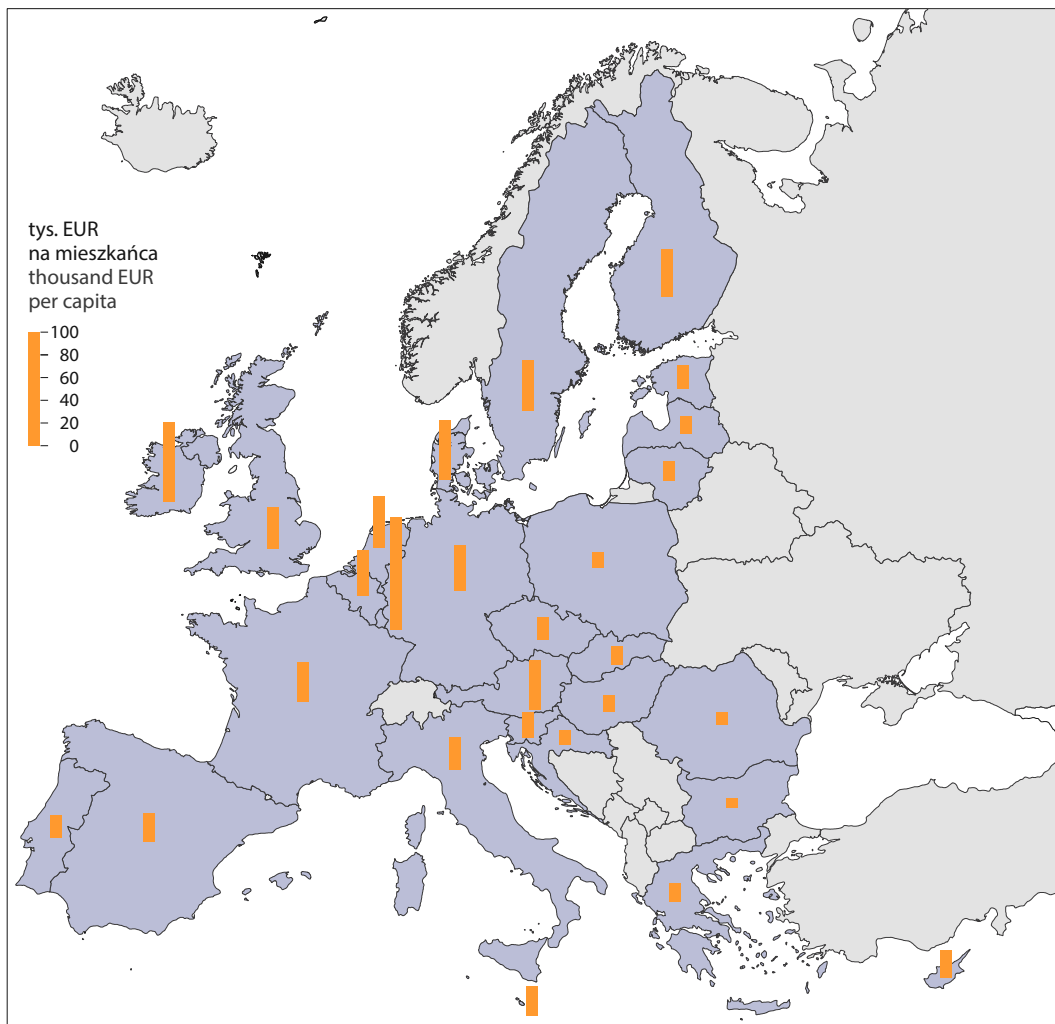
Sytuacja w polskim rolnictwie kształtowała się pod wpływem zmniejszonej podaży większości produktów rolnych oraz wzrostu cen krajowych, które są silnie skorelowane z cenami na światowych i europejskich rynkach rolnych. Wskaźniki cen produktów sprzedawanych (produkcja towarowa) wyniosły ogółem 115,7, roślinnych 132,5 i zwierzęcych 105,7, co wskazuje, że koniunktura w rolnictwie poprawiła się w stosunku do roku poprzedniego.

Niesprzyjające warunki agrometeorologiczne wpłynęły przede wszystkim na zmniejszenie produkcji owoców z drzew (o 23,1%), z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (o 17,5%), ziemniaków (spadek

zbiorów o 11,8%), warzyw gruntowych (o 6,3%) i buraków cukrowych (o 3,3%). Przy zmniejszonej podaży, ceny większości produktów roślinnych były wyższe niż w 2018 roku. Większe niż w roku poprzednim były zbiory zbóż (o 8,3%) oraz rzepaku i rzepiku (o 7,8%).

Mapa 2. Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca w krajach UE w 2019 r.

Map 2. Gross Domestic Product per capita in EU countries in 2019

Analogicznie jak w produkcji roślinnej o wzroście wartości produkcji zwierzęcej zadecydował wzrost cen. Odnotowano spadek produkcji niektórych podstawowych gatunków żywca: największy w przypadku żywca wieprzowego (o 5,4%), a nieznaczny w przypadku wołowego łącznie z cielęcym (o 1%). Wzrost produkcji dotyczył żywca drobiowego (o 4,1%), a także mleka (o 2,3%) i jaj (o 2,1%).

Polska jest znaczącym w Europie i świecie producentem i eksporterem artykułów rolno-spożywczych. Pod względem wielkości udziału w produkcji rolniczej UE znaczące miejsce zajmuje w produkcji: jabłek, czarnej porzeczki, żyta, pszenżyta, kapusty, truskawki, mięsa drobiowego, owsa, marchwi, rzepaku, mleka, ziemniaków, cebuli, buraków cukrowych, serów, masła, jajek, pomidorów i tytoniu.

W 2019 r. w strukturze produkcji towarowej (w cenach bieżących) w Polsce największy udział miały: mleko krowie (18,2%), zwierzę drobiowy (15,2%), zwierzę wieprzowy (14,5%), warzywa (10,5%), zboża ogółem (10,0%), zwierzę wołowy (7,3%), jaja kurze (6,1%) i owoce (5,3%).

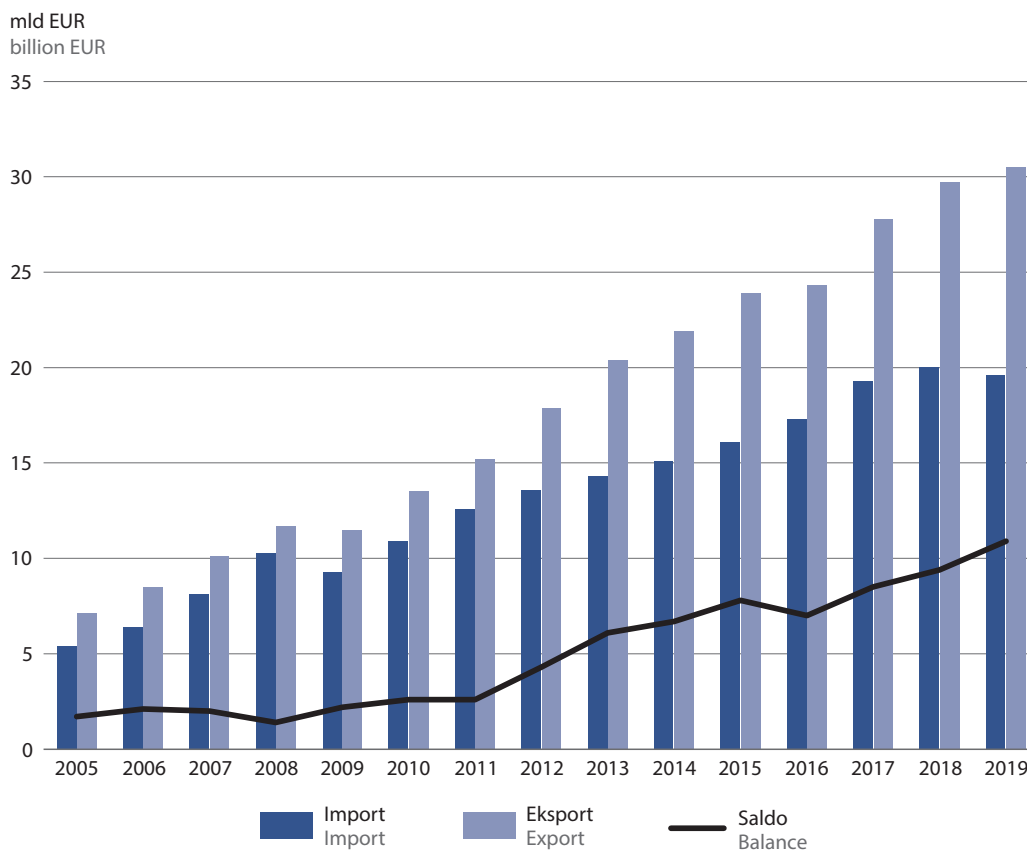
W 2019 r. na sytuację w sektorze rolnictwa wpływały: spadek wolumenu produkcji roślinnej i zwierzęcej, wzrost cen artykułów rolnych, jak również skala produkcji i kierunek specjalizacji producentów rolnych oraz możliwości zbytu produktów rolnych. Handel zagraniczny jest jednym z głównych czynników wpływających na stabilizację krajowych rynków rolnych i w konsekwencji na dochody rolników. Duże znaczenie w generowaniu wyniku finansowego gospodarstw mają płatności bezpośrednie oraz dodatkowe wsparcie w szczególnie trudnych warunkach, występujące na niektórych rynkach.

W kraju korzystna sytuacja makroekonomiczna wpłynęła dynamizująco na rozwój polskich obrotów handlowych. Wzrost zatrudnienia przy jednoczesnym wzroście płac, jak również rosnące zainteresowanie kredytami konsumpcyjnymi oraz wypłaty świadczeń socjalnych w ramach programu „Rodzina 500 plus” wpływały korzystnie na konsumpcję. Liczba pracujących rosła, a stopa rejestrowanego bezrobocia obniżyła się w końcu grudnia 2019 r. do 5,2% i była najniższa od ponad 25 lat. Wyższa niż w roku poprzednim dynamika cen towarów i usług oddziaływała na spadek konsumpcji. Popyt krajowy zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 3,0%, w tym spożycie wzrosło o 4,1% (wobec wzrostu odpowiednio 5,6% i 4,3% w 2018 r.). Dynamika sprzedaży detalicznej towarów w cenach stałych wynosiła w 2019 r. 5,4% wobec 6,2% przed rokiem.

Zmiany w polskim rolnictwie związane z przystąpieniem naszego kraju do UE wpłynęły korzystnie na polski handel zagraniczny produktami rolnymi. W warunkach liberalizacji handlu rolnego i stosowania jednolitych narzędzi Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), Polska sprostała konkurencji na międzynarodowym rynku rolnym, co przełożyło się na dynamiczny rozwój polskiego handlu zagranicznego. Świadczy o tym rosnąca sukcesywnie od 2004 r. wielkość eksportu i importu artykułów rolno-spożywczych i wzrost ich udziału w całym handlu krajowym i zagranicznym.

Wykres 2. Polski handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi

Chart 2. Polish foreign trade of agri-food products

Utrzymujący się dynamiczny wzrost obrotów w handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi jest związany z uwolnieniem handlu z krajami członkowskimi, których udział, zarówno w eksporcie, jak imporcie tych towarów, w porównaniu z innymi grupami państw jest dominujący. Na wzrost wymiany handlowej większości produktów wpłynęło przede wszystkim zniesienie stawek celnych między krajami UE.

Wzrost eksportu towarów rolno-spożywczych w latach 2005 – 2019 był wyższy niż importu, zwiększył się z 7,1 mld EUR do 31,4 mld EUR.

Tablica 1. Udział wartości artykułów rolno-spożywczych w polskim handlu zagranicznym ogółem (%)

Table 1. Share of agri-food products value in polish foreign trade total (%)

Lata Years	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Eksport Export	8,8	10,0	9,8	9,9	10,1	11,7	11,2	11,2	12,5	13,2	13,2	13,3	13,2	13,5	13,3	13,3
Import Import	6,2	6,8	6,4	6,7	7,2	8,7	8,1	8,3	8,8	9,1	9,0	9,1	9,6	9,4	8,8	9,0

Rosnąca wymiana handlowa ma korzystny wpływ na koniunkturę w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym z uwagi na zwiększone możliwości sprzedaży wytworzonej nadwyżki produkcyjnej. W warunkach rosnącej produkcji, przy stabilnym poziomie spożycia niezbędna jest intensyfikacja eksportu towarów rolno-spożywczych. W sytuacji ograniczonej możliwości dalszego wzrostu krajowego popytu na żywność, niestabilność krajowej produkcji roślinnej wynikająca ze zmiennych i nie zawsze korzystnych warunków agrometeorologicznych oraz zmiany zachodzące w produkcji żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego determinują potrzebę rozwoju międzynarodowej wymiany handlowej towarami rolno-spożywczymi. Wzrost produkcji i eksport towarów rolnych wpływa również na stabilizację dochodów rolników. Jak dotąd rozwój eksportu towarów rolnych oraz spożywczych wynikał głównie z konkurencyjności cenowo-kosztowej związanej z niższymi niż w innych krajach cenami surowców i kosztami produkcji, a przede wszystkim niższymi kosztami pracy. Ze względu na przeobrażenia zachodzące w kraju ta sytuacja ulegnie zasadniczym zmianom i będzie wymagać nowych rozwiązań zmierzających do dalszej poprawy konkurencyjności naszych produktów i intensyfikacji działań mających na celu dywersyfikację rynków zbytu.

Jest to szczególnie istotne w przypadku pojawiania się sytuacji kryzysowych, takich jak rosyjskie embargo, czy afrykański pomór świń (ASF). W wyniku masowego występowania w Polsce ognisk i przypadków ASF rozwój eksportu zwierząt, mięsa i produktów wieprzowych niepoddanych obróbce termicznej, a także nasienia i zarodków świń pochodzących z obszaru naszego kraju jest zagrożony. W przypadku wprowadzenia blokady przez państwa mające znaczący udział w imporcie polskiej wieprzowiny, ograniczenie importu i wzrost podaży spowoduje spadek cen krajowych. To z kolei wpłynie na dalsze pogorszenie i tak niskiej opłacalności produkcji trzody chlewnej w Polsce i w konsekwencji może spowodować znaczący spadek produkcji.

Głównymi czynnikami, które mają wpływ na polski eksport są wzrost gospodarczy w krajach będących naszymi głównymi partnerami handlowymi (są to kraje UE), konkurencyjność produktów rolnych zarówno w zakresie cen jak i kosztów ich wytworzenia oraz kształtowanie się kursu wymiany złotego w stosunku do euro i dolara USA.

Tablica 2. Średnioroczne kursy walut obcych w złotych

Table 2. Average annual exchange rates of foreign currencies in PLN

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	Zmiana kursu Change of course
USD	3,6134	3,8395	+0,2261
EUR	4,2623	4,2980	+0,0357

W ostatnich latach dolar wykazuje stałą tendencję umacniania się do Euro.

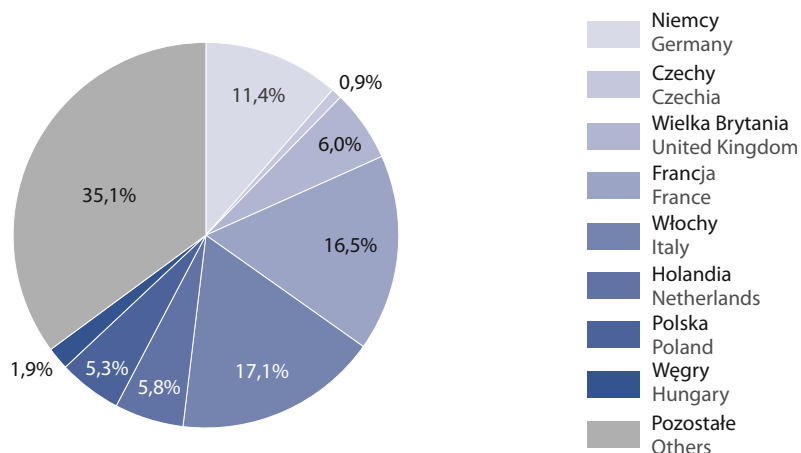
Produkt krajowy brutto jest miarą wielkości gospodarki. Opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego kraju w ciągu roku. Dynamika realnego PKB stanowi miarę wzrostu gospodarczego.

W 2019 r. stopa wzrostu realnego PKB w krajach UE wyniosła 1,5% i była niższa o 0,6 p. proc. niż w roku poprzednim. Nominalne unijne PKB w cenach bieżących wyniosło 13 923 343 mln EUR. Nieprzerwany wzrost PKB w UE notowany jest od 2014 roku. Podobnie jak w latach poprzednich wzrost gospodarczy w poszczególnych krajach UE był zróżnicowany. Dynamika wzrostu PKB we Włoszech i Niemczech była najniższa (odpowiednio 0,3% i 0,6%), a w Irlandii i Malcie najwyższa (stosownie 5,5% i 4,4%). W Polsce tempo wzrostu gospodarczego w porównaniu do 2018 r. nieco spowolniło, ale nadal utrzymało się na wysokim poziomie. Odnotowany wzrost PKB wynosił 4,1% wobec 5,3% przed rokiem. Na tle państw Unii Europejskiej Polska należała nadal do grupy krajów rozwijających się najszybciej. Największy udział w unijnym PKB miały Niemcy (24,7%), Francja (17,4%) i Włochy (12,8%). Są to jednocześnie kraje z największym udziałem populacji w ogólnej liczbie ludności we wszystkich państwach UE (odpowiednio 18,6%, 15% i 13,5%). Polski wkład w unijne PKB wyniósł 3,8%, przy czym ludność w Polsce stanowiła 8,5% populacji całej UE. W grupie UE 81% PKB (wyrażonego w standardzie siły nabywczej PPS) wypracowano w krajach strefy euro.

Wartość dodana brutto to podstawowa kategoria dochodowa, określająca sytuację ekonomiczną. Wartość dodana brutto rolnictwa stanowi różnicę między wartością rolniczej produkcji globalnej a zużyciem pośrednim (kosztem usług i towarów zużytych w procesie produkcyjnym). Wyrażona jest w cenie podstawowej, tj. w kwocie należnej producentowi za jednostkę towaru lub usługi, pomniejszonej o wszelkie należne podatki i powiększonej o wszelkie dotacje.

Wykres 3. Udział poszczególnych krajów w wartości dodanej brutto ogółem wypracowanej w rolnictwie UE w 2019 r.

Chart 3. Share of individual countries in the total gross value added worked out in agriculture of EU in 2019

Rok 2019 w porównaniu z rokiem poprzednim był korzystniejszy z punktu widzenia rozwoju rolnictwa Wspólnoty. Wartość dodana brutto w rolnictwie, czyli różnica między wartością produkcji sektora rolnego UE, a kosztami usług i towarów wykorzystywanych w procesie produkcji w porównaniu z wynikiem ubiegłorocznym wzrosła o 3,7% i wynosiła 188,7 mld EUR. Głównym krajem napędzającym ten wzrost były Niemcy. Po zeszłorocznym znaczącym spadku wartości dodanej (ok. 20%), który wystąpił w niemieckim sektorze rolnym, w 2019 r. odnotowano w tym kraju blisko 28% wzrost osiągając 21 mld EUR. Pośród liczących się producentów rolnych, w Danii wartość dodana brutto wzrosła o ponad 57% i UK – o 11,5%. Wzrostowe tendencje hamowały nieco spadki w pozostałych czołowych krajach generujących wartość dodaną z sektora rolnictwa, a mianowicie w Hiszpanii (spadek o 7,8% do 26,6 mld EUR), we Francji (spadek o 5,2% do 31,3 mld EUR) oraz we Włoszech (spadek o 2,4% do 31,8 mld EUR). Według danych Eurostat skumulowany wynik wartości dodanej brutto osiągnął w czołowej czwórce producentów rolnych wartość 110,6 mld EUR.

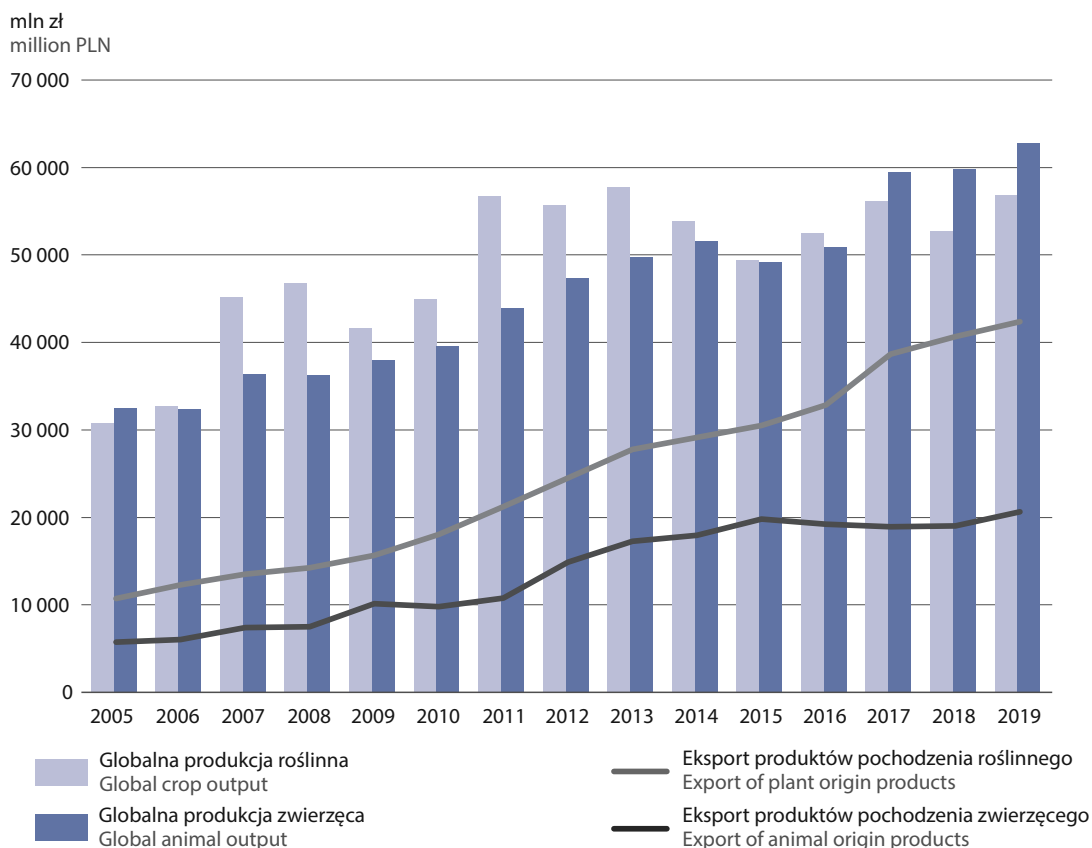
Polskie rolnictwo uzyskało w tym kontekście wynik 10,4 mld EUR ze wzrostem w skali roku o 10,7%. Udział wartości dodanej polskiego rolnictwa stanowił w 2019 r. 5,5% wartości dodanej generowanej w całym bloku EU.

Znaczenie rolnictwa w gospodarce państw UE jest zróżnicowane i kształtuje się na poziomie udziału w generowaniu wartości dodanej brutto. Według danych Eurostat ogólny udział połączonych sektorów rolnego, leśnego i rybołówstwa w generowaniu unijnej wartości dodanej wzrósł w ciągu roku o 0,1 p.proc. i wyniósł 1,8%. W poszczególnych krajach bloku UE wskaźnik udziału w krajowej wartości dodanej wahał się od minimalnych 0,5% w Belgii, 0,9% dla Niemiec i Malty do maksymalnych 4,2% w Grecji, 4,3% na Łotwie oraz 4,5% w Rumunii. Dla Polski udział ten obniżył się w porównaniu z 2009 r. o 0,3 p.proc. i wyniósł 2,5%. W naszym kraju na poziom tego wskaźnika wpływają przede wszystkim zachodzące przeobrażenia strukturalne i szybsze tempo wzrostu działów pozarolniczych w gospodarce narodowej.

Przeważająca część obecnego budżetu UE przeznaczona na rolnictwo dotyczy płatności bezpośrednich (ok. 70%).

W 2019 r. płatności w ramach WPR wyniosły 54,4 mld EUR, z czego na płatności bezpośrednie wydatkowano 38,1 mld EUR, rozwój obszarów wiejskich 13,9 mld EUR (25,5% WPR) i wsparcie działań rynkowych 2,4 mld EUR (4,5%). Z puli płatności bezpośrednich najwięcej trafiło do sektora warzyw i owoców (34%) oraz winorośli (40,6%).

Wykres 4. Globalna produkcja rolnicza i eksport produktów rolnych
Chart 4. Global agricultural production output and export agricultural products

W 2019 r. największymi beneficjentami płatności bezpośrednich były Francja (6,9 mld EUR), Hiszpania (5,1 mld EUR), Niemcy (4,8 mld EUR) i Włochy (3,6 mld EUR). Znajduje to odzwierciedlenie w ocenie tych państw pod względem generowania unijnej wartości dodanej brutto z rolnictwa. Udział czołowej czwórki beneficjentów w wartości dodanej Wspólnoty wynosi: dla Włoch i Francji – po 16,8% i 16,6%, Hiszpanii –

14,1% i Niemiec – 11,2%. Polscy rolnicy z tytułu płatności bezpośrednich otrzymali kwotę niższą (3,3 mld EUR), a udział naszego kraju w tworzeniu wartości dodanej z rolnictwa UE szacowany jest na 5,5%.

Najwięcej unijnych rolników (ok. 1,6 mln) otrzymuje dopłaty w przedziale 500–1250 EUR. Sumarycznie dopłaty te stanowią jedynie ok. 3,4% budżetu przeznaczonego na płatności. Pomiędzy 343 tys. beneficjentów dzielona jest natomiast znacząca pula dopłat (27,3% w ogólnej kwocie dopłat w UE) w wysokości prawie 10,5 mld EUR, która wypłacana jest na jedno gospodarstwo w kwocie od 20 do 50 tys. EUR.

Wypłacane w ramach tych płatności kwoty przynoszą korzyści prawie 7 mln gospodarstw w całej UE i stanowią znaczną część dochodów z rolnictwa. Na płatności bezpośrednie objęte w wieloletnich ramach finansowych (WRF na lata 2014–2020) przeznaczono 293 mld EUR.

O sile nabywczej eksportu w odniesieniu do importu informuje wielkość wskaźnika „terms of trade”.

Terms of trade (TOT) to relatywne ceny dóbr eksportowanych do importowanych określane warunkami wymiany międzynarodowej. Wskaźnik ten pokazuje zmiany siły nabywczej eksportu w stosunku do importu.

Tablica 3. Dynamika i wskaźniki cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego

Table 3. Volume indices and transaction price indices of foreign trade

Lata Years	Wskaźniki dynamiki – ceny stałe Indices of dynamics – constant prices		Wskaźniki cen Indices of prices		
	import import	eksport export	import import	eksport export	terms of trade
rok poprzedni=100 previous year=100					
2005	105,2	110,6	95,8	95,9	100,1
2006	116,8	116,1	102,8	102,5	99,7
2007	115,1	109,4	100,7	102,7	102,0
2008	108,5	106,8	100,3	98,2	97,9
2009	85,7	92,0	108,7	113,5	104,4
2010	113,7	113,2	101,8	100,4	98,6
2011	106,2	108,1	109,5	107,4	98,1
2012	98,5	103,4	105,6	104,4	98,9
2013	102,9	106,5	98,3	100,8	102,5
2014	110,4	106,7	97,3	100,3	103,1
2015	105,3	107,7	99,9	100,6	100,7
2016	106,4	106,7	99,7	100,3	100,6
2017	110,5	108,2	101,3	101,5	100,2
2018	107,1	106,1	103,0	101,6	98,6
2019	103,0	104,4	101,8	103,1	101,3

W obrotach polskiego handlu zagranicznego ogółem, od 2014 r. do 2018 r. obserwowany był spadek wskaźnika terms of trade. W 2019 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 101,3 wobec 103,1 w 2014 roku. Od 2014 r. warunki cenowe handlu zagranicznego stopniowo pogarszały się. W okresie od 2013 r. do 2016 r. ceny dóbr importowanych obniżały się, co przy niewielkim wzroście cen dóbr eksportowanych dawało coraz mniej korzystny wskaźnik terms of trade. W 2018 r. ceny dóbr importowanych wzrosły szybciej

niż ceny dóbr eksportowanych, co wpłynęło na obniżenie omawianego wskaźnika do poziomu poniżej 100. Wyższy wzrost cen towarów eksportowanych niż cen towarów importowanych w 2019 r. wpłynął na poprawę wskaźnika terms of trade w stosunku do niekorzystnego 2018 r. i zwiększenie siły nabywczej eksportu polskich towarów w odniesieniu do towarów importowanych do naszego kraju.

1.3. Konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych

1.3. Competitiveness of polish agri-food products

W polskiej wymianie handlowej handel rolno-spożywczy odgrywa istotną rolę, a jego znaczenie w ostatnich latach wzrasta. Istotnym czynnikiem wpływającym na zwiększenie możliwości eksportu jest konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych. Pozytywnie o konkurencyjności świadczy już sama dodatnia wartość salda obrotów notowana w kolejnych latach. Dla bardziej pogłębionej oceny konkurencyjności polskich artykułów rolno-spożywczych (według SITC) zostały wykorzystane trzy wskaźniki, tj.:

1. Wskaźnik pokrycia importu eksportem (z ang. trade coverage – TC), liczony według wzoru:

$$TC_i = E_i/I_i \times 100, \text{ gdzie:}$$

E – eksport ujęty wartościowo (Świat – USD/UE – EUR),

I – import ujęty wartościowo (Świat – USD/UE – EUR),

i – analizowana grupa towarów.

2. Udział analizowanego kraju w światowym rynku eksportowym (z ang. Export Market Share – EMS), który wyraża się wzorem:

$$EMS = E_{ij}/E_{TN}, \text{ gdzie:}$$

E – eksport ujęty wartościowo (Świat – USD/UE – EUR),

i – analizowana grupa towarów,

j – analizowany kraj,

N – wszystkie kraje,

T – wszystkie towary.

3. Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (z ang. Revealed Comparative Advantage – RCA), liczony według wzoru:

$$RCA_i = E_{ij}/E_{iN} : E_{Tj}/E_{TN}, \text{ gdzie:}$$

E – eksport ujęty wartościowo (Świat – USD/UE – EUR),

i – analizowana grupa towarów,

j – analizowany kraj,

N – wszystkie kraje,

T – wszystkie towary.

Kształtowanie się wartości pierwszego z ww. wskaźników – TC dla polskich towarów rolno-spożywczych w latach 2007–2019 prezentuje poniższa tabela.

Tablica 4. Wartość wskaźnika TC dla Polski
Table 4. The value of the TC index for Poland

Wyszczególnienie Specification	2007	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Świat World (USD)							
Ogółem Total	84,5	90,2	102,5	104,2	101,5	97,8	102,1
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	129,2	129,0	155,4	151,0	154,4	156,0	156,6
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	134,1	126,7	151,6	150,3	151,1	151,4	152,0
napoje i tytoń beverages and tobacco	122,3	190,7	225,9	198,7	252,1	260,4	257,2
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	56,4	56,8	81,1	69,4	34,9	31,8	39,8
Unia Europejska European Union (EUR)							
Ogółem Total	91,3	100,5	113,7	112,5	111,8	113,2	100,8
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	134,7	125,3	156,0	147,1	151,6	158,7	155,6
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	139,6	121,4	149,7	143,9	145,0	150,3	151,1
napoje i tytoń beverages and tobacco	125,5	203,1	264,9	225,1	297,9	314,9	252,6
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	66,6	60,4	82,5	73,6	38,0	32,5	38,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

Należy zauważyć, że w porównaniu do wszystkich polskich towarów, artykuły rolno-spożywcze znacznie lepiej konkurują na rynku międzynarodowym. Wartość wskaźnika TC dla produktów rolno-spożywczych (z wyjątkiem tłuszczów roślinnych i zwierzęcych) znacznie przekraczała poziom 100, zarówno na rynku światowym, jak i unijnym. Świadczy to o specjalizacji Polski w handlu tymi produktami i jednocześnie przewadze konkurencyjnej tej grupy towarów w wymianie międzynarodowej.

Przewaga konkurencyjna jest szczególnie widoczna w przypadku produktów wchodzących w skład grupy „napoje i tytoń”. Na przestrzeni lat 2007–2019 wskaźnik TC dla napojów i tytoniu wzrósł dwukrotnie zarówno w przypadku rynku światowego, jak i unijnego. Należy zauważyć, że w porównaniu do 2018 r., w 2019 r. nastąpiło pewne pogorszenie konkurencyjności tej grupy towarów szczególnie na rynku europejskim.

Zupełnie inaczej przedstawia się konkurencyjność Polski w przypadku „tłuszczów roślinnych i zwierzęcych”. Poziom wskaźnika TC dla tych towarów kształtuje się wyraźnie poniżej 100. Od 2015 r. do 2018 r. charakteryzował się widoczną tendencją spadkową, która w 2019 r. uległa wyhamowaniu.

Kolejnym wskaźnikiem mówiącym o konkurencyjności jest EMS, który wyraża udział Polski w światowym (w USD) oraz w unijnym (w EUR) eksporcie towarów rolno-spożywczych. Udział ten (oczywiście wyższy w przypadku rynku UE) wykazał się na przestrzeni lat 2007–2018 tendencją wzrostową na obu rynkach, przy czym większy (prawie dwukrotny) wzrost dotyczył rynku unijnego. W 2019 r. nastąpił spadek wartości omawianego wskaźnika na obu rynkach.

Tablica 5. Wartość wskaźnika EMS dla Polski
Table 5. The value of the EMS indicator

Wyszczególnienie Specification	2007	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Świat World (USD)							
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	0,0187	0,0167	0,0200	0,0199	0,0227	0,0262	0,0239
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	0,0203	0,0175	0,0205	0,0207	0,0235	0,0270	0,0241
napoje i tytoń beverages and tobacco	0,0123	0,0185	0,0239	0,0215	0,0296	0,0329	0,0316
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	0,0095	0,0045	0,0067	0,0065	0,0035	0,0036	0,0049
Unia Europejska European Union (EUR)							
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	0,0336	0,0400	0,0571	0,0563	0,0612	0,0640	0,0586
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	0,0365	0,0409	0,0571	0,0573	0,0612	0,0635	0,0614
napoje i tytoń beverages and tobacco	0,0199	0,0407	0,0652	0,0580	0,0774	0,0838	0,0547
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	0,0211	0,0200	0,0332	0,0311	0,0168	0,0138	0,0169

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

Analizując wartość wskaźnika EMS dla poszczególnych grup towarów należy zauważyć, że w latach 2007–2018 grupa „napoje i tytoń” charakteryzowała się dużą dynamiką wzrostu. Wskaźnik EMS omawianej grupy artykułów wzrósł czterokrotnie w przypadku rynku unijnego oraz ponad 2,5-krotnie – światowego. W 2019 r., w porównaniu z 2018 r. nastąpił spadek omawianego wskaźnika, który był szczególnie widoczny na rynku unijnym.

Wartość wskaźnika EMS dla grupy „żywność i zwierzęta żywe” również rosła w latach 2007–2018 (dla rynku UE o ponad 70%, a dla rynku światowego o 1/3), po czym w roku 2019 nastąpił spadek konkurencyjności tej grupy towarów.

Odmienne tendencje odnotowano w przypadku tłuszczów roślinnych i zwierzęcych, gdzie udział eksportu krajowego w eksporcie światowym, jak i unijnym wykazywał w latach 2007–2018 znaczną tendencję spadkową. Poziom wskaźnika EMS na przestrzeni wspomnianego okresu zmniejszył się odpowiednio o ponad 60% i prawie 35%. W 2019 r., w stosunku do roku poprzedniego, nastąpił wzrost wskaźnika EMS dla tłuszczów roślinnych i zwierzęcych, choć konkurencyjność towarów z tej grupy utrzymuje się nadal na niskim poziomie.

Analiza wartości wskaźnika RCA również wskazuje na to, że polskie artykuły rolno-spożywcze są konkurencyjne zarówno na rynku unijnym jak i światowym. Jeżeli $RCA > 1$, to dany kraj ma ujawnione przewagi komparatywne w światowym lub unijnym eksporcie, czyli jest konkurencyjny. Jeżeli $0 < RCA < 1$, to dany kraj nie ma ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie międzynarodowym.

Tablica 6. Wartość wskaźnika RCA dla Polski
Table 6. The value of the RCA indicator

Wyszczególnienie Specification	2007	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Świat World (USD)							
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	1,5627	1,5482	1,6446	1,5658	1,6027	1,5443	1,7223
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	1,6915	1,6225	1,6865	1,6311	1,6583	1,5910	1,7366
napoje i tytoń beverages and tobacco	1,0233	1,7202	1,9655	1,6941	2,0943	1,9404	2,2770
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	0,7912	0,2687	0,3369	0,3273	0,2396	0,1363	0,3531
Unia Europejska European Union (EUR)							
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	1,1116	1,0702	1,2293	1,1940	1,2357	1,2734	1,3957
żywność i zwierzęta żywe food and live animals	1,2065	1,0937	1,2298	1,2170	1,2365	1,2636	1,4624
napoje i tytoń beverages and tobacco	0,6570	1,0895	1,4048	1,2317	1,5644	1,6658	1,3028
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne animal and vegetable oils, fats and waxes	0,6988	0,5361	0,7157	0,6602	0,3389	0,2739	0,4025

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

W latach 2007–2019 wskaźnik RCA dla towarów rolno-spożywczych na rynku światowym osiągał wartości powyżej 1 (z wyjątkiem tłuszczu roślinnych i zwierzęcych) i kształtował się na poziomie wyższym niż w przypadku rynku unijnego (tu również z wyjątkiem tłuszczu, gdzie wartość omawianego wskaźnika od 2010 r. była wyższa na rynku unijnym). Jednak to na rynku unijnym obserwowane były korzystniejsze tendencje zmian. W 2018 r. wartość wskaźnika RCA dla towarów rolno-spożywczych razem na rynku unijnym wzrosła w porównaniu z 2007 r. o prawie 15%, a na rynku światowym zmniejszyła się o 1,2%, w 2019 r. odnotowano wzrost wartości tego wskaźnika w porównaniu do 2007 r. odpowiednio o ponad 25% i o ok. 10%. Świadczy to o postępującym wzroście konkurencyjności polskich towarów rolno-spożywczych na rynku światowym i europejskim.

W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, na rynku światowym dla wszystkich trzech grup towarów wartość wskaźnika RCA wzrosła. W przypadku rynku UE omawiana wartość zmniejszyła się tylko dla „napojów i tytoniu”. Należy zauważyć, że wskaźnik RCA dla tłuszczu roślinnych i zwierzęcych osiągał dla wszystkich analizowanych lat wartości poniżej 1 i wykazywał do 2018 r. wyraźną tendencję spadkową na obu rynkach. Pomimo poprawy tego wskaźnika w 2019 r. jego wartość (ok. 0,4) świadczy o tym, że polskie tłuszcze przegrywają konkurencję na rynku międzynarodowym.

W przeciwieństwie do tłuszczu roślinnych i zwierzęcych, polskie napoje i tytoń wykazały przewagę komparatywną na obu rynkach. Na rynku światowym ta grupa towarów osiągała wyższe wskaźniki RCA niż na rynku unijnym. W 2019 r., w porównaniu do 2007 r., wskaźnik RCA dla „napojów i tytoniu” wzrósł w przypadku rynku unijnego o prawie 100%, a rynku światowego ponad dwukrotnie.

W przypadku grupy „żywność i zwierzęta żywe” odnotowano wzrost wskaźnika RCA zarówno w porównaniu do 2007 r. jak i 2018 r. na obu rynkach.

Podsumowując należy powiedzieć, że polskie towary rolno-spożywcze stanowią ważną pozycję w eksporcie krajowym i z powodzeniem konkurują na rynku międzynarodowym, przede wszystkim przez zdolność

produkcji po niższych kosztach niż są to w stanie zrobić konkurenci. Jest to szczególnie widoczne w przypadku grupy „napoje i tytoń”. Konkurencyjna jest również grupa „żywność i zwierzęta żywe”. Grupa „tłuszcze roślinne i zwierzęce” przegrywa konkurencję na rynku międzynarodowym, a jej znaczenie dla polskiego eksportu nie jest znaczące.

1.4. Ceny w rolnictwie

1.4. Prices in agriculture

W 2019 r., przy większej niż przed rokiem podaży zbóż, przeciętne ceny większości gatunków ziarna obniżyły się w skali roku. Zmniejszona podaż ziemniaków, owoców, warzyw i żywca wieprzowego wpłynęła na wzrost cen skupu tych produktów. Ceny żywca drobiowego i mleka, pomimo zwiększonych dostaw na rynek krajowy, były również wyższe niż przed rokiem. Na targowiskach przeciętne ceny większości podstawowych produktów rolnych wykazały wzrost i kształtowały się na poziomie wyższym niż w skupie przy wyższej dynamice zmian cen tych produktów w skali roku.

Tablica 7. Przeciętne roczne ceny podstawowych produktów rolnych w 2019 r.
Table 7. Average annual prices of basic agricultural products in 2019

Produkty rolne Agricultural products	Skup Procurement		Targowiska Marketplaces	
	w zł in PLN	2018 = 100	w zł in PLN	2018 = 100
Ziarno zbóż – za 1 dt : Cereals grain per 1 dt:				
pszenica wheat	72,26	99,5	91,63	109,6
żyto rye	60,38	101,2	73,49	109,5
kukurydza maize	59,81	96,6	98,83	105,9
Ziemniaki ^a – za 1 dt Potatoes ^a per 1 dt	58,33	137,0	189,17	195,1
Żywiec rzeźny – za 1 kg : Livestock for slaughter per 1 kg:				
bydło (bez cieląt) cattle (excluded calves)	6,33	96,3	6,82	96,7
trzoda chlewna pigs	5,39	120,3	5,69	114,9
drób poultry	3,90	103,5	.	.
Mleko – za 1 hl Milk per 1 hl	135,27	100,5	.	.

a Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych.
a At the marketplaces, the price of edible potatoes.

Na kształtowanie cen produktów rolnych wpływają oprócz krajowej podaży, notowania cen na światowych i europejskich rynkach rolnych determinując opłacalność i kierunki rozwoju produkcji rolniczej. Ceny tych produktów, w zależności od występujących wahań, kierunku specjalizacji i skali produkcji oraz aktualnych możliwości zbytu zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych, wpływają na poprawę lub pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw rolnych. W 2019 r. wzrost cen wpłynął korzystnie na sytuację producentów zbóż, ziemniaków, drobiu i świń. W niewielkim stopniu poprawiła się sytuacja producentów mleka. W przypadku warzyw i owoców, pomimo niższych zbiorów, wzrost cen zdecydował o znacznie wyż-

szej wartości produkcji. Ceny zbytu produktów rolnych należą do podstawowych czynników kształtujących warunki biznesowe branży rolniczej.

W omawianym roku wskaźniki cen globalnej i towarowej produkcji rolniczej w cenach stałych, wzrosły w stosunku do 2018 roku. Wskaźniki cen produkcji roślinnej poprawiły się w większym stopniu niż wskaźniki cen produkcji zwierzęcej.

Tablica 8. Wskaźniki cen produkcji rolniczej
Table 8. Price indices of agricultural production

Wyszczególnienie (grupowanie metodą rodzaju działalności) Specification (grouping by the kind of activity method)	2010	2015	2017	2018	2019		
	rok poprzedni = 100 previous year = 100					2010= =100	2015= =100
Produkcja globalna Gross output	108,6	97,4	108,5	96,0	110,5	124,0	112,7
Roślinna Crop	118,3	103,1	106,3	93,8	116,9	121,0	112,2
Zwierzęca Animal	99,1	92,4	110,7	98,1	105,2	129,4	113,8
Produkcja towarowa Market output	107,0	97,4	108,0	97,8	109,6	126,7	113,0
w tym skup of which procurement	105,2	96,3	108,7	96,0	106,2	125,0	111,3
Roślinna Crop	119,2	104,8	104,8	96,8	116,8	124,0	112,4
Zwierzęca Animal	98,7	92,8	110,2	98,5	105,4	130,7	113,9

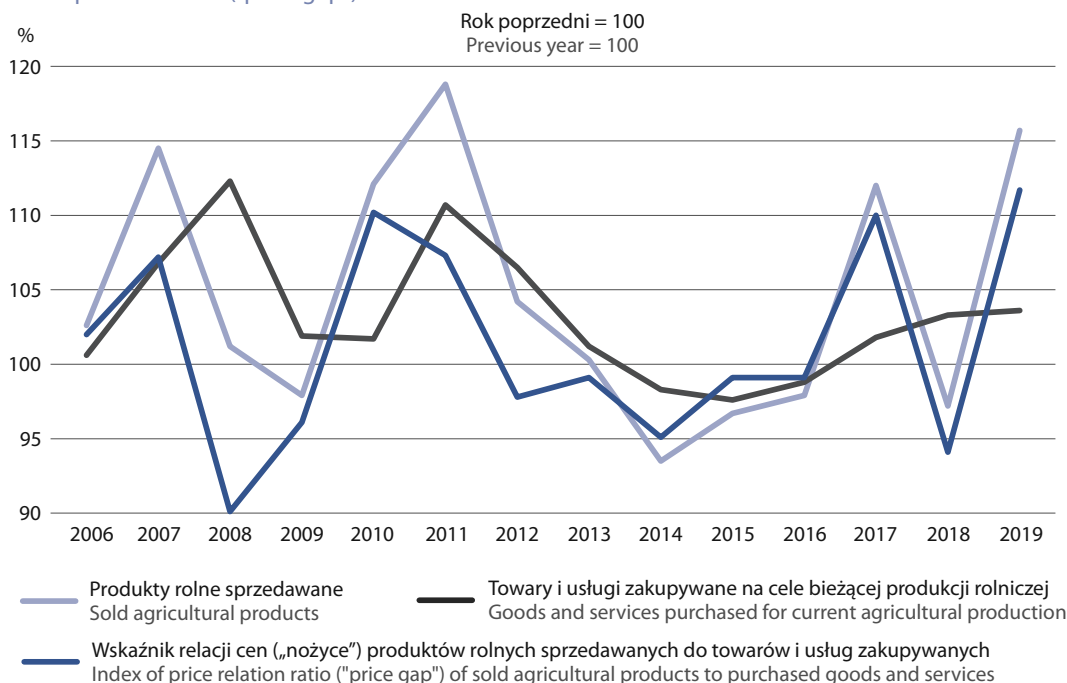
W 2019 r. uwarunkowania produkcji rolniczej, po gorszym pod tym względem poprzednim roku, były korzystne dla producentów rolnych. Zdecydował o tym znaczący wzrost wskaźnika cen produktów rolnych sprzedawanych przez gospodarstwa indywidualne przy jednoczesnym niewielkim tylko wzroście wskaźnika cen towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i na cele inwestycyjne. W generowaniu bieżącego wyniku finansowego gospodarstw rolnych, jak zwykle znaczący udział miały płatności bezpośrednie oraz dodatkowe wsparcie (w szczególnych warunkach) występujące na niektórych rynkach.

Przy wzroście cen większości podstawowych produktów rolnych, w kolejnych miesiącach 2019 r. obserwowany był wzrost cen żywności. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtował się na poziomie wyższym niż przed rokiem i wynosił 2,3% wobec 1,6%.

W stosunku do 2018 r. obserwowano wzrost dynamiki cen żywności i napojów bezalkoholowych. Ceny żywności i napojów wzrosły o 4,9% (wobec 2,6% w 2018 r.), w tym żywności o 5,3% (wobec 2,7% w 2018 r.). Z artykułów żywnościowych tylko ceny olejów i tłuszczów oraz owoców były niższe niż przed rokiem. Pozostałe artykuły spożywcze podrożały w skali roku, przy czym najwyższy wzrost cen dotyczył warzyw (o ok. 20%), cukru (o ok. 16%), mięsa wieprzowego (o ok. 10%) oraz pieczywa i produktów zbożowych (o 6,0%). Wzrost sprzedaży detalicznej żywności, napojów i wyrobów tytoniowych w cenach bieżących wynosił 5,2% (wobec 3,3% przed rokiem), a w cenach stałych – podobnie jak w 2018 r. – 0,9%.

Wskaźnik relacji cen („nożyce cen”) jest to stosunek wskaźnika cen produktów rolnych sprzedawanych do wskaźnika cen towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Wskaźnik wyliczany jest na podstawie przyjętego systemu wag struktury sprzedaży produktów rolnych oraz zakupu towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźnik ten obrazuje opłacalność produkcji w rolnictwie.

Wykres 5. Indeks „nożyce cen” w rolnictwie
Chart 5. Index of price relations (“price gap”)

1.5. Spożycie produktów rolnych

1.5. Consumption of agricultural products

W bilansach podstawowych produktów rolnych do podstawowych elementów wchodzących w skład rozchodów, zalicza się zużycie krajowe i eksport. W zużyciu krajowym największy udział w większości produktów stanowi spożycie.

Udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach gospodarstw domowych ogółem utrzymuje się od lat na zbliżonym poziomie. Poziom spożycia artykułów żywnościowych uzależniony jest przede wszystkim od dochodów gospodarstwa domowego oraz cen detalicznych produktów. Na wielkość podaży i cen produktów rolnych wpływają również: eksport, import oraz ubytki i straty u producentów i w obrocie.

W 2019 r. spożycie podstawowych artykułów konsumpcyjnych na jednego mieszkańca, z wyjątkiem owoców i mleka krowiego było niższe niż przed rokiem. Spożycie przetworów ze zbóż pozostało na niezmiennym poziomie. W przeliczeniu na mieszkańca w spożyciu mięsa dominowało podobnie jak w latach poprzednich mięso wieprzowe – 40,3 kg (42,6 kg w 2018 r.). Spożycie mięsa drobiowego było o ok. 10 kg niższe niż wieprzowego i wyniosło – 28,3 kg (29,6 kg w 2018 r.), a wołowego pozostało jak zwykle najniższe – 2,7 kg (wobec 3,0 kg).

Według danych FAO światowe spożycie mięsa wyniosło w 2019 r. ok. 328 mln ton. W latach 2009–2019 średnioroczny wzrost spożycia mięsa kształtował się na poziomie ok. 2%.

Tablica 9. Spożycie podstawowych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca
 Table 9. Consumption of basic consumer goods per capita

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019	2018=100
Ziarno 4 zbóż ^a w przeliczeniu na przetwory w kg Grain of 4 cereals ^a in terms of preserves in kg	108	103	102	101	101	100,0
Ziemniaki ^a w kg Potatoes ^a in kg	110	100	96	95	92	96,8
Warzywa w kg Vegetables in kg	106	105	105	106	103	97,2
Owoce w kg Fruit in kg	44	53	53	54	58	107,4
Mięso i podroby ^b w kg Meat and pluck ^b in kg	73,7	75,0	74,6	80,2	75,9	94,0
Mleko krowie ^c w l Cows' milk ^c in l	189	213	218	221	225	101,8
Jaja kurze w szt. Hen eggs in pcs.	202	144	139	162	156	96,3

a Dane dotyczą lat gospodarczych. b Łącznie z mięsem i podrobami przeznaczonymi na przetwory. c Łącznie z mlekiem przeznaczonym na przetwory; bez mleka przerobionego na masło.

a Data concern economic years. b including meat and pluck designated for preserves. c including milk designated for preserves; excluding milk used in the production of butter.

Białka zwierzęce (mięso, nabiał, jaja i ryby) odgrywają główną rolę w diecie mieszkańców UE. Po 2013 r., w którym wprowadzono restrukturyzację sektora mleczarskiego i nowe regulacje w sektorze wieprzowiny, poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych w krajach Wspólnoty wpływała na rosnące spożycie mięsa. Spożycie mięsa ogółem od 2013 r. wzrosło w przeliczeniu na jednego mieszkańca o 4,9 kg i w 2019 roku wynosiło 69,8 kg. W zależności od gatunków mięsa w spożyciu występują duże różnice. Według danych Eurostat konsumpcja mięsa wieprzowego i wołowego w 2019 r. w przeliczeniu na jedną osobę wzrosła odpowiednio o 0,5 kg w stosunku do 2013 r. i wyniosła stosownie 31,8 kg i 10,5 kg. Wysoki wzrost spożycia odnotowano w przypadku mięsa drobiowego (o ok. 19% – średnio do 25,6 kg na mieszkańca UE). W niewielkim stopniu zmniejszyło się natomiast spożycie jagnięciny – o 0,1 kg do 1,7 kg per capita. Według prognoz KE w kolejnych latach spożycie mięsa w UE nieznacznie spadnie w związku ze zmianą nawyków żywieniowych konsumentów, jak również z zachodzącymi zmianami klimatycznymi i wprowadzaniem norm związanych z dobrostanem zwierząt. Generalnie spadkowi spożycia będą towarzyszyły zmiany w koszyku konsumenckim, polegające przede wszystkim na zastępowaniu wieprzowiny mięsem drobiowym postrzeganym jako tańsze i zdrowsze.

Zmiany zachodzące w trendach konsumpcyjnych obywateli UE wskazują na pewien wzrost alternatywnych diet roślinnych, co w przyszłości może wpłynąć na zrównoważone obecnie spożycie białka zwierzęcego. Zwraca uwagę rosnąca liczba osób zaliczających się do wegetarian i wegan – szczególnie wysoka wśród młodszego pokolenia (powyżej 8% w Niemczech, Francji, Włoszech i Polsce).

W 2019 r. zużycie olejów roślinnych w celach konsumpcyjnych wyniosło w UE ok. 14 mln ton. W krajach Wspólnoty spożywana jest mniej więcej połowa światowej konsumpcji oliwy z oliwek (ok. 1,5 mln t), przy czym przeciętne spożycie na jednego mieszkańca w Hiszpanii, Portugalii, Włoszech i Grecji wynosi 9,4 kg, podczas gdy w pozostałych krajach UE – tylko ok. 1 kilogram.

Przeciętny mieszkaniec UE w 2019 r. zjadł w ciągu roku 13,3 kg jajek, co oznacza wzrost o 1,1 kg w stosunku do roku 2012.

Rozdział 2

Chapter 2

Wyniki produkcji rolniczej

Agricultural production results

2.1. Wielkość krajowej produkcji rolniczej

2.1. The volume of domestic agricultural production

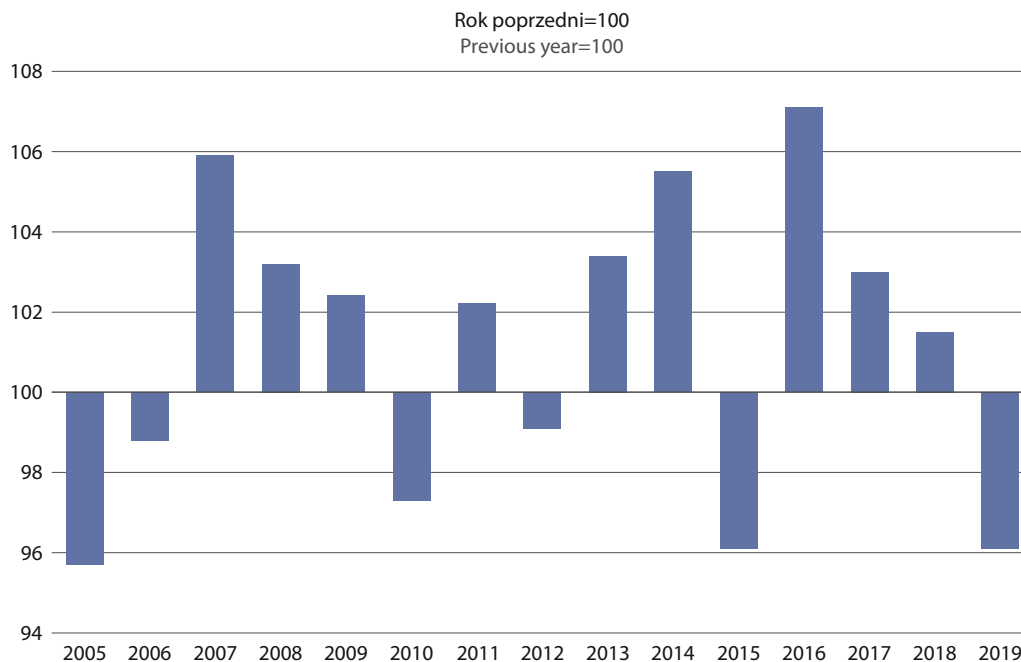
Wartość produkcji globalnej sektora rolnego w cenach bieżących w 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła o 6,2% w wyniku wzrostu wartości produkcji roślinnej o 7,7% i produkcji zwierzęcej o 5,0%. W produkcji roślinnej wysoki wzrost wartości odnotowano w produkcji ziemniaków (o 30,8%), w grupie warzyw (o 14,6%) i zbóż (o 10,7%). Zwiększenie wartości produkcji zwierzęcej wynikało ze wzrostu wartości stada podstawowego i obrotowego (o 59,6%), produkcji żywca (o 7,2%) i mleka (o 2,8%).

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- produkcję roślinną, tj. surowe (nie przetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- produkcję zwierzęcą, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego) do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie, drób, kozy i króliki.

Wykres 6. Dynamika globalnej produkcji rolniczej (ceny stałe)

Chart 6. Indices of gross agricultural output (constant prices)

Tablica 10. Plony i zbiory głównych ziemiopłodów w 2019 r.
Table 10. Yields and production of main crops in 2019

Wyszczególnienie Specification	Zbiory Production			Plony Yields		
	w mln t in million tonnes	2018=100	2011-2015 ^a = =100	w dt/ha in dt/ha	2018=100	2011-2015 ^a = =100
Zboża ogółem Cereals total	29,0	108,3	125,8	36,7	107,0	121,1
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	25,1	110,3	124,8	35,2	109,0	121,0
pszenica wheat	11,0	112,1	135,8	43,9	108,1	121,3
żyto rye	2,5	113,6	119,6	27,2	112,4	129,5
jęczmień barley	3,4	110,7	122,8	34,6	110,9	116,9
owies oats	1,2	105,7	111,5	24,9	106,0	109,7
pszenżyto triticale	4,6	112,2	126,1	34,9	110,1	120,3
mieszanki zbożowe cereal mixed	2,5	98,7	99,2	26,5	105,2	110,4
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	2,4	107,8	122,3	27,1	103,8	122,1
Ziemniaki ^b Potatoes ^b	6,6	88,2	101,8	214	85,3	112,5
Buraki cukrowe Sugar beets	13,8	96,7	147,6	575	96,0	121,1
Warzywa gruntowe Field vegetables	3,8	93,7	88,3	x	x	x
Owoce z drzew ^c Tree fruit ^c	3,5	76,9	x	x	x	x
Owoce jagodowe ^c Berries ^c	0,5	82,4	x	x	x	x

a Przeciętne roczne. b Łącznie ze zbiorami w ogrodach przydomowych. c W sadach
a Average annual. b Including production from kitchen gardens. c In orchards

Zbiory większości głównych ziemiopłodów rolnych w 2019 r. były wyższe niż przed rokiem. Na zwiększenie produkcji zbóż i rzepaku wpłynęło głównie zwiększenie powierzchni uprawy. Plony wszystkich głównych ziemiopłodów rolnych były wyższe niż przed rokiem, a także w porównaniu ze średnimi plonami w latach 2011–2015, pomimo niesprzyjających warunków pogodowych, tj. wysokich temperatur powietrza – znacznie przekraczających normy wieloletnie, przy jednocześnie bardzo niskich opadach. Warunki agrometeorologiczne wpłynęły na zmniejszenie produkcji ziemniaków, buraków cukrowych, warzyw gruntowych oraz produkcji siana z trwałych użytków zielonych. Zmniejszyła się również produkcja upraw na zielonkę (strączkowych pastewnych, kukurydzy, motylkowych drobnonasiennych) oraz strączkowych jadalnych. Mniejsze niż w 2018 r. były natomiast zbiory owoców z drzew i z plantacji jagodowych oraz z krzewów owocowych w sadach.

Tablica 11. Produkcja żywca rzeźnego, mleka i jaj
Table 11. Production of animals for slaughter, milk and eggs

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019
Żywiec rzeźny w wadze poubojowej ciepłej (w wbc) ^a Animals for slaughter in post-slaughter warm weight ^a					
Ogółem ^b w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami i podrobami Total ^b in terms of meat including fats and pluck	3909	4601	5097	5488	5481
w tym mięso i tłuszcz ^c of which meat and fats ^c	3703	4351	4815	5186	5176
wołowe z cielęcym beef and veal	422	485	563	571	566
wieprzowe pork	1863	1836	1894	1973	1866
drobiowe poultry	1380	1988	2316	2597	2704
Mleko w mln l Milk in million litres					
Ogółem Total	11921	12859	13305	13768	14090
Jaja w mln szt. Eggs in million units					
Ogółem Total	11124	10474	10998	11814	12056

a Zwierzęta rzeźne sprzedane do skupu i na targowiskach, ubite z przeznaczeniem na spożycie naturalne; produkcja zbilansowana importem i eksportem żywych zwierząt; w przeliczeniu na mięso, tj. masę mięsno-kostną (łącznie z tłuszczami i podrobami) za pomocą współczynników określających wydajność poubojową poszczególnych gatunków zwierząt; od 2018 zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego w wadze bitej ciepłej (wbc), dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. b Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie, drobiowe, kozie, królicze i dziczyzna. c Bez podrobów.

a Animals for slaughter sold at procurement centers and market places, slaughtered for own consumption; production balanced of live animals by import and export; in terms of meat, e.g. meat with bones (including fats and pluck) using coefficients which take into consideration the post-slaughter weight of each of the species; since 2018 change of conversion rates in post-slaughter warm weight, data incomparable with data for previous years. b Beef, veal, pork, mutton, horse, poultry, goat, rabbit and game. c Excluding pluck.

Produkcja żywca rzeźnego w wadze bitej ciepłej (wbc) zbilansowana eksportem i importem żywych zwierząt, przede wszystkim w wyniku niższej produkcji żywca wieprzowego (o 5,4%) oraz wołowego (o 1,1%), przy jednoczesnym wzroście produkcji żywca drobiowego (o 4,1%), kształtowała się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego (99,9%). Spadek produkcji żywca wieprzowego był następstwem redukcji pogłowia trzody chlewnej obserwowanej w końcu 2018 r. na skutek niekorzystnych uwarunkowań tuczu świń w całym 2018 roku. Wyższa niż przed rokiem była produkcja jaj kurzych (o 2,1%) i mleka (o 2,3%).

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Od 2000 r. notowany był stopniowy wzrost udziału towarowej produkcji rolniczej w produkcji globalnej, przy czym od 2009 r. udział ten stanowił ponad 70%. W 2019 r., przy niższej niż przed rokiem podaży produktów roślinnych odnotowano spadek udziału produkcji towarowej ogółem w produkcji globalnej do 75,0% (76,2% w 2018 r.), produkcji roślinnej do 61,0% (61,7% w 2018 r.), a zwierzęcej do 88,4% (przed rokiem 89,1%). Produkty rolne przeznaczone do sprzedaży znajdują odbiorców na rynku krajowym, jak również na stale rozwijających się rynkach zagranicznych. W warunkach dominującej presji podaży surowców na europejskich i światowych rynkach rolnych i związanych z tym trudnościami ze zbytem produktów

rolnych, od 2015 r. podejmowane są działania mające na celu dywersyfikację kierunków eksportu towarów rolno-spożywczych.

W 2019 r., w porównaniu do 2018 r., w strukturze towarowej produkcji rolniczej nie odnotowano znaczących zmian.

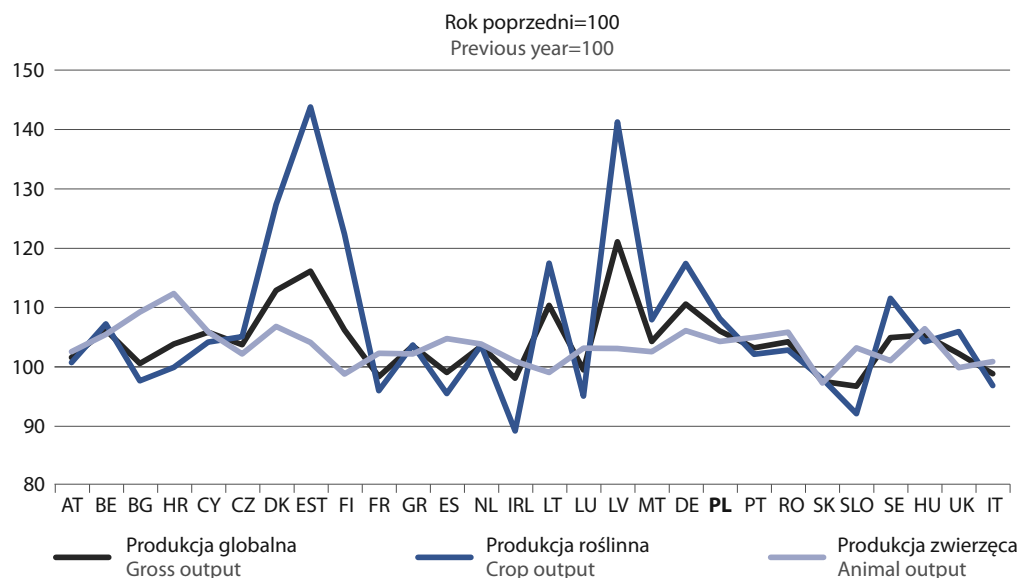
2.2. Polska produkcja rolnicza na tle Unii Europejskiej

2.2. Polish agricultural production as compared to the European Union

Wartość unijnej produkcji globalnej z sektora rolnictwa łącznie z usługami i pozostałą drugorzędną niewydzieloną działalnością nierolniczą wyniosła 443 mld EUR, przy czym udział państw „wielkiej czwórki”, tj.: Francji, Niemiec, Włoch i Hiszpanii stanowił ponad połowę (54,0%) wartości produkcji Wspólnoty. Polską produkcję rolniczą wyceniono w 2019 r. na 26,4 mld EUR, w tym produkcję roślinną – na 12,3 mld EUR, a zwierzęcą – 13,4 mld EUR. Wartościowo krajowa produkcja rolnicza stanowiła blisko 6% produkcji rolniczej Unii Europejskiej.

Rozpatrując poszczególne elementy składowe produkcji rolniczej (wartościowo w EUR) na poziomie UE odnotowano w skali roku wzrost zarówno produkcji roślinnej (o 1,5%) i zwierzęcej (o 2,7%).

Wykres 7. Dynamika produkcji rolniczej w krajach UE w 2019 r.
Chart 7. Indices of agricultural output in EU countries in 2019

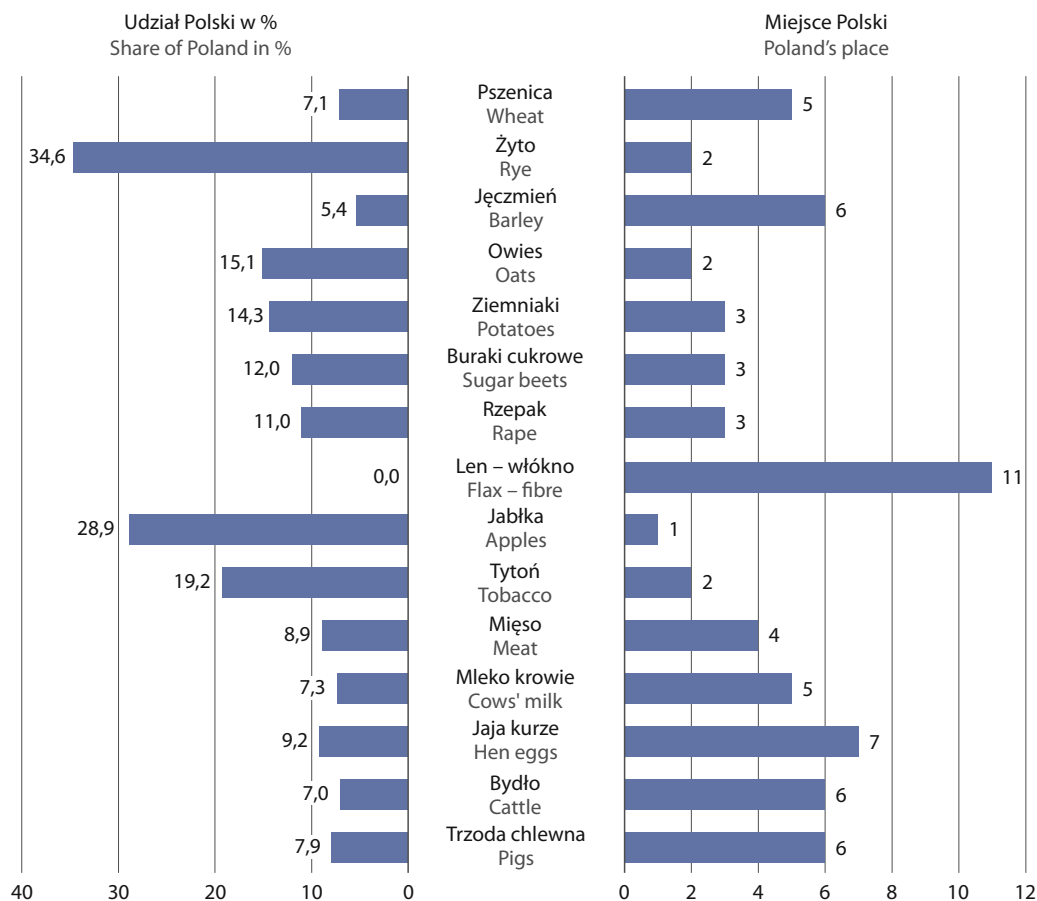
W 2019 r. w 20 państwach UE odnotowano w skali roku wzrost wartości globalnej produkcji rolniczej. Do krajów z najwyższym tempem wzrostu produkcji rolniczej należały: Estonia (o 20,6%), Łotwa (o 20%), Dania (o 12,7%) i Litwa (o 12,6%). W dwóch pierwszych krajach bałtyckich odnotowano rekordowy wzrost wartości produkcji roślinnej (odpowiednio o ok. 43% i ok. 39%). W Danii i na Litwie produkcja roślinna wzrosła również w znacznym stopniu (odpowiednio o ok. 27% i ok. 20%). W sektorze produkcji zwierzęcej pozytywne zmiany wystąpiły w większości krajów UE i były bardziej umiarkowane. Najwyższy wzrost wartości produkcji zwierzęcej – o ok. 6% odnotowano w Danii, Belgii, Estonii i Niemczech.

Wyraźny spadek globalnej produkcji rolniczej odnotowano natomiast na Słowacji i w Hiszpanii (po 2,9%), Słowenii (2,5%) i we Francji (ok. 2%). W krajach tych zmniejszyła się wartość produkcji roślinnej (odpowiednio o: 2,3%, 6,9%, 7,0% i 4,5%), a w przypadku Słowacji także w produkcji zwierzęcej (o 7,1%).

Biorąc pod uwagę udział państw w wytworzonej w UE produkcji roślinnej pierwsze miejsce przypada Francji – z udziałem 18,6%, drugie Włochom – 13,5%, trzecie Hiszpanii – 12,8%. W przypadku produkcji zwierzęcej

przodują Niemcy – z udziałem w produkcji zwierzęcej UE – 15,4%, przed Francją – 14,9% i Hiszpanią – 11,1%. Udział Polski w unijnej wartości produkcji roślinnej wynosił 5,4%, a zwierzęcej 7,6%.

Wykres 8. Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych produktów rolnych w UE w 2019 r.
Chart 8. Share and place of Poland in production of selected agricultural products in the EU in 2019

Według danych prognozowanych przez Eurostat, kraje UE wyprodukowały w 2019 r. 296,8 mln t zbóż na ziarno, tj. o 25,5 mln t więcej niż przed rokiem. Kraje UE odrabiały straty po ubiegłorocznej suszy, co wpłynęło na zwiększenie powierzchni uprawy ziarna (o 1,4 mln ha). Wyższe były również średnie plony zbóż (o 7,6%). Na wolumen produkcji w omawianym roku wpływały również warunki pogodowe. W Polsce zbiory ziarna wyniosły 29,0 mln t, co stanowiło blisko 9% całkowitej produkcji zbóż w UE.

Spośród wszystkich państw UE, Polska znalazła się na pierwszym miejscu w produkcji żyta – z udziałem 28,8% żyta zebranego na terenie UE oraz owsa, z udziałem w produkcji unijnej 15,0%. Produkcja żyta i owsa w UE wyniosła w 2019 r. odpowiednio 8377 tys. t i 8022 tys. ton.

UE jest wiodącym na świecie producentem buraków cukrowych. Rynek cukru w UE do września 2017 r. był regulowany przez kwoty produkcyjne. Po podjęciu decyzji o likwidacji tych kwot, sektor cukru w UE wspierany przez WPR przeszedł szereg głębokich reform w celu adaptacji do nowych wyzwań. W 2019 r. produkcja buraków cukrowych w UE, po ubiegłorocznym głębokim spadku, pozostała na prawie niezmiennym poziomie i wyniosła 120,4 mln ton. W Polsce, która jest jednym z czołowych producentów buraków cukrowych w UE (zajmuje 3 miejsce w produkcji tego surowca), odnotowano ok. 3,3% spadek produkcji do 13,8 mln ton.

W 2019 r., po znacznym spadku zbiorów ziemniaków w roku poprzednim (o 16,5%), produkcja ziemniaków w UE wzrosła do 56,4 mln ton (o 8,9%). W Polsce, przy dalszym znaczącym spadku zbiorów (w skali roku o 11,8%) produkcja ziemniaków wyniosła 6,6 mln ton. W unijnej produkcji ziemniaków Polska znalazła się na czwartym miejscu wobec zajmowanej trzeciej lokaty w roku poprzednim. Udział polskich zbiorów ziemniaków w ogólnej produkcji tego surowca w UE obniżył się o 2,5 p.proc. do 11,5%.

W omawianym roku unijna produkcja roślin oleistych wynosiła: rzepaku i rzepiku – 16,9 mln t (spadek produkcji w skali roku o 14,8%), słonecznika – 10,3 mln t (wzrost o 2,8%) i soi 2,8 mln t (spadek o 3,4%). W Polsce wyprodukowano 2,4 mln t rzepaku i rzepiku, co dało naszemu krajowi trzecią lokatę w gronie czołowych producentów tej uprawy w UE.

UE wspiera sektor owoców i warzyw poprzez system zarządzania rynkiem mający na celu podniesienie konkurencyjności, promocję konsumpcji, szerzenie metod produkcji przyjaznych środowisku oraz zapobieganie fluktuacjom w dochodach rolników. Dzięki zróżnicowanemu klimatowi, w państwach UE produkuje się szeroką gamę owoców. Najważniejsze z nich to jabłka i brzoskwinie. W 2019 r. dla obu gatunków tych owoców odnotowano w UE głęboki spadek produkcji. Zebrano ok. 12 mln t jabłek (mniej o 12,9%) i 2,1 mln t brzoskwiń (mniej o 19,5%). Blisko 25,6% unijnej produkcji jabłek pochodziło z Polski, zajmującej pierwsze miejsce w produkcji tych owoców we Wspólnocie.

Unijna produkcja warzyw w 2019 r. była nieznacznie wyższa niż w 2018 r. (o 1,7%). Do podstawowych warzyw produkowanych na terenie UE należą pomidory. W 2019 r. zebrano w UE 16,5 mln t pomidorów, co w porównaniu z 2018 r. oznaczało dalszą redukcję zbiorów, tym razem o 150 tys. ton. Największy roczny spadek produkcji odnotowano u głównego producenta tych warzyw, tj. we Włoszech (o 8,7% do 5,3 mln t). W Polsce zbiory pomidorów gruntowych były niższe od uzyskanych przed rokiem o ponad 4%. Polska należy również do czołowych unijnych producentów marchwi i cebuli z produkcją odpowiednio ok. 678 tys. t i ok. 535 tys. t. Największymi producentami cebuli w UE jest Holandia i Hiszpania (odpowiednio 1,3 mln t i 1,5 mln t), a marchwi (poza Polską) Wielka Brytania i Niemcy z produkcją ok. 758 tys. t i 791 tys. ton.

W 2019 r. pogłowie zwierząt gospodarskich w UE wyniosło w przypadku świń – 147,8 mln szt. i była – 86,6 mln sztuk. W porównaniu z rokiem poprzednim pogłowie świń w UE pozostało na niemal niezmiennym poziomie. Zdecydowana większość pogłowia trzody znajdowała się w Hiszpanii i Niemczech (38,8% pogłowia świń w UE). W Polsce znajdowało się 7,6% unijnej populacji świń, co ustawiło nasz kraj na 6 pozycji w UE pod względem wielkości pogłowia tych zwierząt gospodarskich. Wśród państw UE, krajem z największym pogłowiem bydła jest Francja. Udział pogłowia bydła tego kraju w unijnym pogłowie wynosił ok. 21%. Pogłowie bydła w Polsce stanowiło 7,2% w stadzie całej UE. W 2019 r. nasz kraj znalazł się na 7 pozycji pod względem wielkości pogłowia bydła w UE.

W 2019 r. kraje UE wyprodukowały 7,8 mln t mięsa wołowego i 23,7 mln t wieprzowiny. Produkcja tych gatunków mięsa w UE była niższa niż w 2018 r. odpowiednio o 1,4% i o 0,5%. Blisko ¼ mięsa wieprzowego (22%, tj. 5,2 mln t) pochodziło z Niemiec, podczas gdy Polska wyprodukowała 1,9 mln t (8,3% produkcji unijnej). Do największych producentów mięsa wołowego należała Francja z produkcją 1,43 mln ton. W Polsce produkcja mięsa wołowego łącznie z cielęcym (566 tys. t) stanowiła 7,2% mięsa tego rodzaju wyprodukowanego w całej UE.

Według danych DG AGRI produkcja mięsa drobiowego w UE w 2019 r. nadal rosła (o 1,3% w skali roku) i kształtowała się na bardzo wysokim poziomie (13 363 tys. t). Produkcja mięsa drobiowego całkowicie zaspokajała konsumpcję ludności w krajach Wspólnoty. Relacja mięsa wyprodukowanego do skonsuowanego wyniosła 109%. Szacuje się, że prawie 3/4 mięsa drobiowego w UE pochodzi z sześciu krajów członkowskich, tj. z: Polski (ok. 19% produkcji unijnej – 2,7 mln t), Francji i Niemiec (po ok. 12%), Hiszpanii (ok. 13%), Włoch (ok. 10%) i Holandii (ok. 8%). Pośród poszczególnych gatunków drobiu, największy udział w produkcji mają brojlery (ok. 82%), indyki (ok. 14%) oraz kaczki (ok. 4%). Rosnąca produkcja drobiu reżenego związana jest m.in. z relatywnie niskimi cenami pasz utrzymującymi się na terenie Wspólnoty oraz rozwijającym się eksportem poza kraje UE.

Zniesienie kwot mlecznych spowodowało restrukturyzację i dalszą modernizację sektora mlecznego, w tym ukierunkowanie na bardziej produktywną stadą. Produkcja mleka krowiego w UE wyniosła w 2019 r. 158,3 mln t i była wyższa niż przed rokiem o 0,6%. W Polsce produkcja mleka krowiego wzrosła również – do 12175 tys. t, tj. o 230 tys. t (o 1,9%).

Rozdział 3

Chapter 3

Struktura geograficzna i towarowa obrotów handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi

Geographical and commodity structure of the foreign trade turnover of agri-food products

3.1. Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego według nomenklatury CN

3.1. Polish foreign trade turnover by the CN nomenclature

W 2019 r. obroty towarowe handlu zagranicznego osiągnęły rekordowo wysoką wartość. Wartość polskiego eksportu ogółem wyniosła 1023,6 mld zł i była wyższa o 7,6% niż w roku poprzednim, a importu – 1018,5 mld zł, co oznacza wzrost do 2018 r. o 4,9%. Dodatkowo saldo kształtowało się na poziomie 5,1 mld zł, podczas gdy w 2018 r. było ujemne i wyniosło 19,5 mld zł. Głównym partnerem Polski w wymianie towarów (od 1990 r.) są Niemcy. W 2019 r. udział Niemiec w wartości importu ogółem wynosił 21,9% (wobec 22,6% w 2018 r.), a eksportu – 27,7% (wobec 28,2% w 2018 r.). Pod względem wartości importu drugim kontrahentem (od 2016 r.) są Chiny z udziałem w ogólnej wartości 12,3% (wobec 11,6% w 2018 r.), a trzecim Rosja z udziałem ok. 6% (o 1% mniejszym w porównaniu z rokiem poprzednim). Do znaczących odbiorców polskich towarów należą Czechy i Wielka Brytania, ze znacznie mniejszym niż Niemcy udziałem w eksporcie ogółem, wynoszącym po ok. 6%.

Tablica 12. Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego ogółem według nomenklatury CN w 2019 r. (ceny bieżące)

Table 12. Polish total foreign trade turnover by the CN nomenclature in 2019 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	zł PLN		EUR		2018=100			
	w mln		in million		zł PLN		EUR	
Import	1 018 479,0		236 976,0		104,9		103,9	
Import								
w tym UE of which EU	591 244,3		137 560,3		103,6		102,6	
Eksport	1 023 591,4		238 147,5		107,6		106,5	
Export								
w tym UE of which EU	818 780,4		190 495,2		106,7		105,7	
Saldo	5 112,5		1 171,5		x		x	
Balase								
w tym UE of which EU	227 536,2		52 934,8		x		x	

Analogicznie jak w latach poprzednich, nadwyżki obrotów odnotowano w handlu z krajami rozwiniętymi (218,2 mld zł), w tym z krajami UE saldo osiągnęło 227,5 mld zł, natomiast deficyt – z krajami rozwijającymi się (minus 195,5 mld zł) i z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (minus 17,7 mld zł). Obroty z dziesięcioma głównymi partnerami handlowymi stanowiły w eksporcie ogółem 66,1% wobec 66,8% w 2018 r., a w im-

porcie ogółem – 63,8% wobec 64,7%. Obroty ogółem z krajami UE miały nieznacznie mniejszy udział niż w 2018 r. (w eksporcie ogółem 80,0% wobec 80,6% w 2018 r., a w imporcie ogółem – 58,1% wobec 58,8%).

3.2. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC

3.2. Turnover of foreign trade of agri-food products by the SITC nomenclature

Obroty w handlu rolno-spożywczym według nomenklatury SITC wyniosły w cenach bieżących 131,1 mld zł w eksporcie oraz 84,2 mld zł w imporcie. Saldo obrotów było nadal dodatnie i nieco wyższe od notowanego przed rokiem, zarówno w zł jak i w EUR. Osiągnięte wyniki potwierdzają, że sektor rolno-spożywczy jest jednym z kluczowych segmentów polskiej gospodarki i pozostaje ważnym ogniwem w międzynarodowym łańcuchu dostaw.

Tablica 13. Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC w 2019 r. (ceny bieżące)

Table 13. Polish foreign trade turnover of agri-food products by the SITC nomenclature in 2019 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	zł PLN		EUR		2018=100	
	w mln		in million		zł PLN	EUR
Import	84 249,5		19 604,5		107,9	106,8
Import						
w tym UE of which EU	58 647,5		14 763,6		108,2	105,8
Eksport	131 136,2		30 511,5		107,7	106,6
Export						
w tym UE of which EU	107 473,9		25 006,7		106,3	105,3
Saldo	46 886,7		28 607,0		x	x
Balance						
w tym UE of which EU	48 826,4		5 429,2		x	x

Saldo obrotów towarami rolno-spożywczymi w zł przewyższało znacznie saldo obrotów w handlu zagranicznym ogółem.

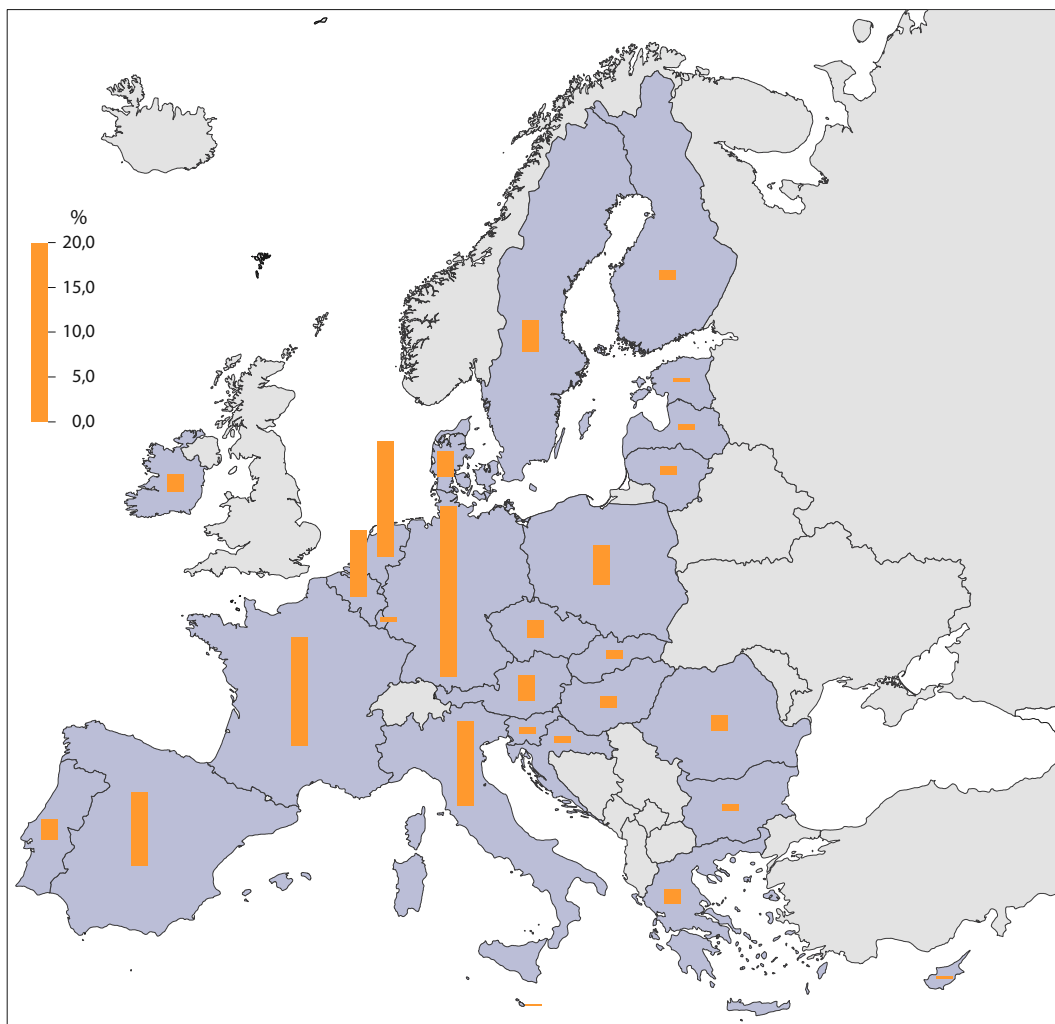
Tablica 14. Udział Polski w światowym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC
 Table 14. Poland's share in global agricultural import and export by the SITC nomenclature

Produkty Products	2010	2015	2017	2018	2019
	w % in %				
Import Import					
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	1,31	1,30	1,49	1,74	1,56
Żywność i zwierzęta żywe Food and live animals	1,41	1,37	1,06	1,83	1,62
Napoje i tytoń Beverages and tobacco	0,96	1,07	1,20	1,35	1,27
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne Animal and vegetable oils, fats and waxes	0,79	0,82	1,52	1,26	1,17
Eksport Export					
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	1,67	2,00	2,26	2,62	2,39
Żywność i zwierzęta żywe Food and live animals	1,75	2,05	2,33	2,70	2,41
Napoje i tytoń Beverages and tobacco	1,85	2,39	2,96	3,29	3,16
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne Animal and vegetable oils, fats and waxes	0,45	0,67	0,35	0,36	0,49

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
 Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

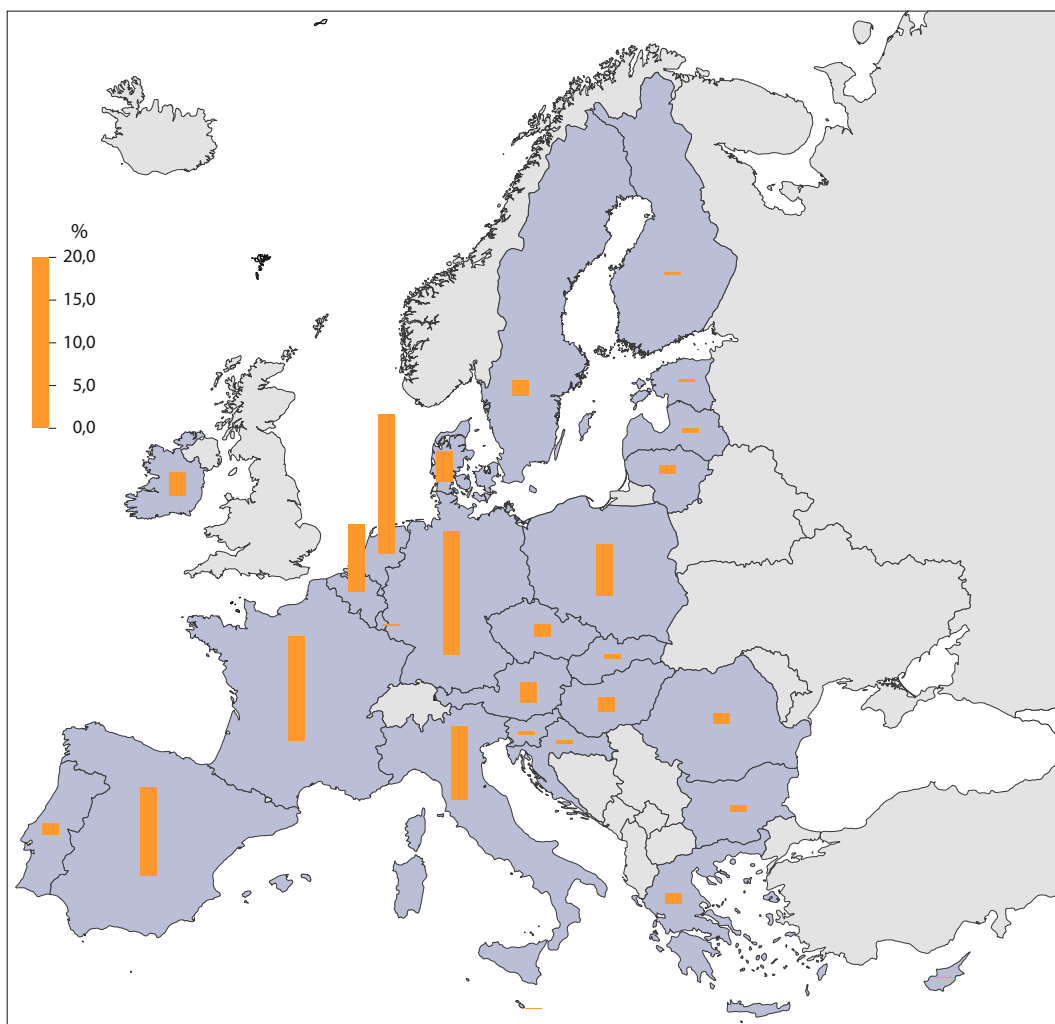
Od 2010 r. do 2018 r. udział polskiego importu produktów rolno-spożywczych w imporcie światowym i unijnym, przy wzroście importu wszystkich grup towarów, zwiększył się odpowiednio z 1,31% do 1,74% i z 2,39% do 3,74%. W tym samym okresie udział eksportu tych produktów w eksporcie światowym i na rynek UE zwiększał się również odpowiednio z 1,67% do 2,62% i z 3,24% do 5,76%, z wyjątkiem grupy towarów obejmujących tłuszcze roślinne i zwierzęce. Udział eksportu tłuszczu od 2010 r. wykazał wyraźną tendencję spadkową, m.in. na skutek niskiej konkurencyjności, co potwierdzają wskaźniki służące do jej oceny. Zarówno w światowym, jak i unijnym eksporcie odnotowano natomiast wzrost udziału eksportu napojów i tytoniu oraz żywności i zwierząt żywych. W 2019 r. odnotowano pewne wyhamowanie wzrostu udziału polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w imporcie i eksporcie światowym. W stosunku do roku poprzedniego udział importu tych towarów w imporcie światowym obniżył się o 0,18 p. proc. do 1,56% przy spadku udziału importu wszystkich składowych grup towarów. Zmniejszył się również udział eksportu tych produktów w eksporcie światowym – odpowiednio z 2,62% do 2,39%. Wpłynął na to spadek udziału eksportu towarów wchodzących w skład grupy żywność i zwierzęta żywe oraz napoje i tytoń, przy nieznaczącym wzroście udziału eksportu towarów z grupy tłuszcze roślinne i zwierzęce (o 0,13 p. proc). Utrzymała się natomiast tendencja wzrostowa udziału polskiego eksportu i importu w unijnym eksporcie i imporcie we wszystkich grupach towarów rolno-spożywczych.

Mapa 3. Udział państw UE w ogólnej wartości importu produktów rolno-spożywczych w 2019 r.
 Map 3. Share of EU countries in the total value of import of agri-food products in 2019

Wśród państw UE najwyższe obroty handlowe w imporcie towarów rolno-spożywczych odnotowano w 2019 r. z Niemcami – 218,9 mld zł (z udziałem 22,6%), Włochami – 49,8 mld zł (z udziałem 5,1%), Francją – 35,6 mld zł (z udziałem 3,7%), Holandią – 35,2 mld zł (z udziałem 3,6%), Czechami – 33,4 mld zł (z udziałem 3,4%), Belgią – 24,1 mld zł (z udziałem 2,5%) i Wielką Brytanią – 23,7 mld zł (z udziałem 2,4%).

Mapa 4. Udział państw UE w ogólnej wartości eksportu produktów rolno-spożywczych w 2019 r.
 Map 4. Share of EU countries in the total value of export of agri-food products in 2019

Podobnie jak w przypadku importu, najwyższe obroty w eksporcie towarów rolno-spożywczych odnotowano z Niemcami – 268,4 mld zł (z udziałem 28,2%) i kolejno z Czechami – 60,7 mld zł (z udziałem 6,4%), Wielką Brytanią – 59,3 mld zł (z udziałem 6,2%), Francją – 53,1 mld zł (z udziałem 5,6%), Włochami – 43,8 mld zł (z udziałem 4,6%), Holandią – 43,0 mld zł (z udziałem 4,5%) i Węgrami – 25,4 mld zł (z udziałem 2,7%).

Tablica 15. Udział Polski w unijnym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC
 Table 15. Poland's share in the EU agricultural import and export by the SITC nomenclature

Produkty Products	2010	2015	2017	2018	2019
	w % in %				
Import Import					
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	2,39	3,35	3,71	3,74	4,38
Żywność i zwierzęta żywe Food and live animals	2,47	3,47	3,84	3,86	4,47
Napoje i tytoń Beverages and tobacco	1,81	2,72	2,96	3,04	3,85
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne Animal and vegetable oils, fats and waxes	2,37	2,74	3,19	3,15	3,80
Eksport Export					
Towary rolno-spożywcze razem Agri-food products in total	3,24	5,12	5,51	5,76	6,19
Żywność i zwierzęta żywe Food and live animals	3,66	5,45	5,87	6,09	6,42
Napoje i tytoń Beverages and tobacco	1,66	4,09	4,85	5,28	6,14
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne Animal and vegetable oils, fats and waxes	1,74	2,69	1,46	1,24	1,74

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
 Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, ze wszystkimi grupami krajów odnotowano wzrost wartości importu i eksportu żywności i zwierząt żywych (w cenach bieżących). Najwyższe obroty, podobnie jak w latach poprzednich, obserwowano w wymianie handlowej z krajami Unii Europejskiej z udziałem w eksporcie 80,6% i w imporcie 70,1%.

Udział produktów wchodzących w skład grupy żywność i zwierzęta żywe w obrotach handlu zagranicznego ogółem był w 2019 r. zbliżony do notowanego rok wcześniej i wynosił w eksporcie 10,7%, a w imporcie 7,1%.

Tablica 16. Wartość importu i eksportu żywności i zwierząt żywych według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)

Table 16. Import and export value of food and live animals by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	65 838,1	67 701,8	72 614,7	107,3	96 949,0	102 695,4	109 776,4	106,9
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	46 717,9	47 256,5	50 913,9	107,7	78 464,4	83 993,6	88 430,6	105,3
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	605,2	869,3	873,2	100,4	3 158,9	2 985,4	3 300,8	110,6
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	4 067,2	4 725,3	5 235,3	110,8	863,3	988,1	1 051,7	106,4
POZOSTAŁE OTHERS	14 447,8	14 850,7	15 592,3	105,0	14 462,4	14 728,3	16 993,3	115,4

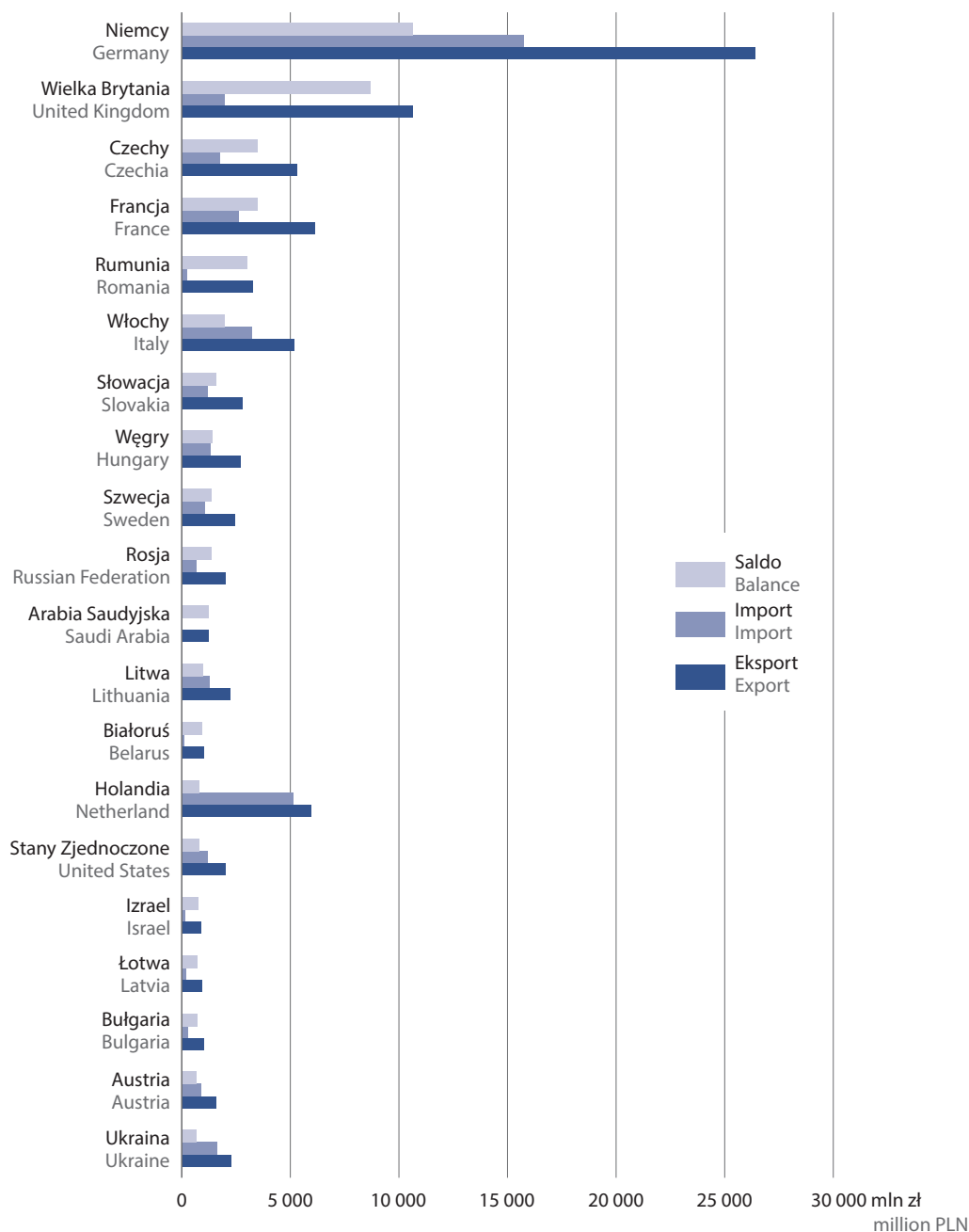
Zmiany zachodzące w handlu zagranicznym żywnością i zwierzętami żywymi wpływają korzystnie na kształtowanie się bilansu wymiany handlowej. Dodatnie saldo obrotów tymi towarami w cenach bieżących poprawia się systematycznie. W 2019 r. wyniosło 37,2 mld zł, wobec 35,0 mld zł w 2018 r. i 31,1 mld zł w 2017 roku.

Wśród grup krajów, do których eksportowana jest żywność i zwierzęta żywe, podobnie jak w latach poprzednich, na pierwszym miejscu była UE i na drugim – kraje zaliczane do grupy Pozostałe. W UE do czołowych odbiorców polskiej żywności i zwierząt żywych w 2019 r. zaliczały się: Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Holandia, Czechy i Włochy.

W grupie państw Pozostałe największymi odbiorcami towarów były: Ukraina, Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska, Izrael, Chiny, Wietnam i Egipt. Eksport na Ukrainę wyniósł 2,3 mld zł i zwiększył się wartościowo w skali roku o 27,7% (wobec 20,0% w 2018 r.). Do Stanów Zjednoczonych podobnie jak rok wcześniej wywieziono produkty za blisko 2 mld złotych. Saldo wymiany handlowej z tą grupą krajów wyniosło 1,4 mld zł.

Na rynek polski najwięcej żywności i zwierząt żywych w ujęciu wartościowym, biorąc pod uwagę kraje UE, przywieziono z: Niemiec, Holandii, Hiszpanii, Danii i Włoch. W grupie państw Pozostałe do największych importerów zaliczały się: Argentyna, Ukraina, Brazylia, Chiny i USA. Podobnie jak rok wcześniej wartość towarów przywiezionych do Polski z grupy państw Pozostałe była porównywalna z importem tych towarów z Niemiec. Bilans wymiany żywności i zwierząt żywych z Niemcami był dodatni i wyniósł 10,6 mld zł.

Wykres 9. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego żywnością i zwierzętami żywymi w 2019 r.
 Chart 9. Main partners in the foreign trade turnover of food and live animals in 2019

Bilans wymiany towarowej żywności i zwierząt żywych z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej był dodatni i wyniósł 2,4 mld zł wobec 2,1 mld zł przed rokiem, a w obrotach z grupą tych krajów największy udział miała Rosja i Białoruś.

Z krajami EFTA, podobnie jak w latach poprzednich, saldo obrotów żywności i zwierząt żywych było ujemne i wyniosło minus 4,2 mld zł wobec minus 3,7 mld zł przed rokiem. Import ryb z Norwegii miał dominujący wpływ na ujemne saldo z tą grupą państw. Jedynie ze Szwajcarią zarejestrowano dodatnie saldo na poziomie utrzymującym się w ostatnich trzech latach (blisko 0,2 mld zł).

Tablica 17. Wartość importu i eksportu napojów i tytoniu według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)

Table 17. Import and export value of beverages and tobacco by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)

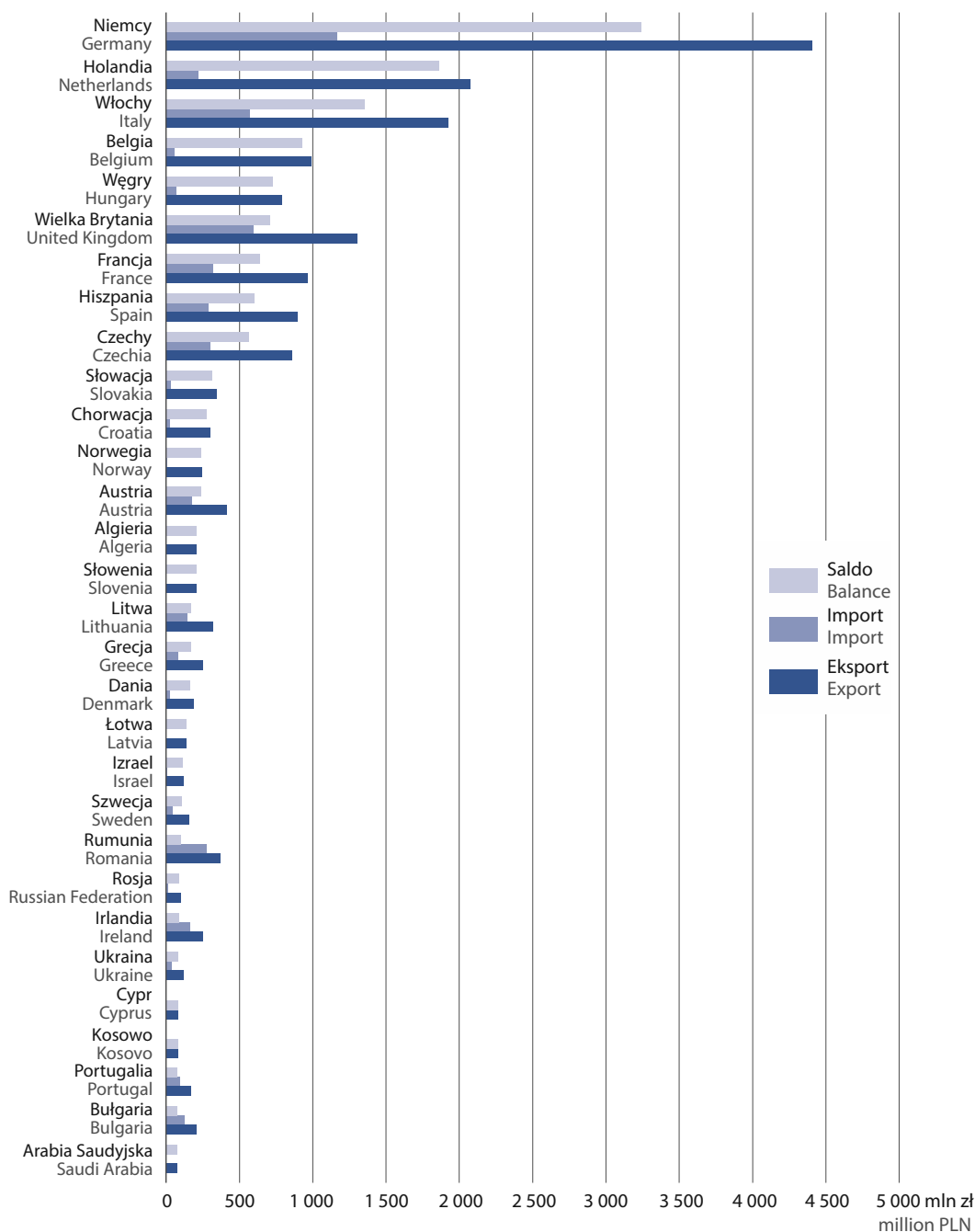
Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	6 474,5	6 953,6	7 882,0	113,4	15 956,8	17 982,9	19 918,1	110,8
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	4 001,7	4 218,0	4 901,5	116,2	14 290,1	16 178,4	17 839,8	110,3
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	17,9	22,0	19,6	89,1	46,5	65,2	117,4	180,1
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	9,3	41,5	34,2	82,4	213,0	278,4	319,2	114,7
POZOSTAŁE OTHERS	2 445,6	2 672,1	2 926,7	109,5	1 407,1	1 461,0	1 641,8	112,4

Rosnące możliwości eksportowe napojów i wyrobów tytoniowych stymulują wzrost produkcji krajowej i wpływają na rozwój tych gałęzi przemysłu. Krajowa powierzchnia uprawy tytoniu w ciągu ostatnich dwóch lat wynosiła ok. 16 tys. hektarów. Wzrost produkcji papierosów i w związku z tym zwiększone zapotrzebowanie na surowiec wpłynęło na wzrost wartości importu, przede wszystkim tytoniu nieprzetworzonego. Głównym dostawcą tytoniu na rynek polski były Niemcy z udziałem 23,8% w wartości przywozu z UE i 14,8% w wartości całego importu surowca tytoniowego. Wyroby tytoniowe do których zalicza się: tytoń przetworzony (do palenia, homogenizowany, ekstrakty i esencje z tytoniu, tytoń do żucia i tabaka), papierosy, cygara i cygaretki eksportowane są przede wszystkim na rynek unijny.

Udział tej grupy produktów w obrotach handlu zagranicznego ogółem rośnie i w 2019 r. wyniósł w eksporcie 1,95% (wobec 1,89% w 2018 r. i 1,81% w 2017 r.) oraz w imporcie 0,77% (wobec 0,72% w 2018 r. i 0,74% w 2017 r.).

W handlu zagranicznym napojami i tytoniem saldo obrotów, podobnie jak w latach poprzednich, było dodatnie i w 2019 r. wyniosło 12,0 mld zł wobec 11,0 mld zł rok wcześniej, a wzrost wartości eksportu w cenach bieżących wyniósł 10,8%, w tym najwyższy wzrost eksportu zanotowano dla grupy krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej o 80,1%.

Wykres 10. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego napojami i tytoniem w 2019 r.
 Chart 10. Main partners in the foreign trade turnover of beverages and tobacco in 2019

Głównym partnerem w obrotach napojami i tytoniem są państwa UE. Udział tej grupy państw w imporcie omawianych produktów wyniósł 62,2% wobec 60,7% w 2018 r., a udział w eksporcie odpowiednio 89,6% wobec 90,0% w 2018 roku. Saldo obrotów z krajami UE wyniosło 12,9 mld zł wobec 12,0 mld zł w roku poprzednim. Spośród państw Unii najwyższe dodatnie saldo odnotowano w handlu z: Niemcami (3,2 mld zł wobec 2,3 mld zł w 2018 r.), Holandią (1,9 mld zł wobec 1,8 mld zł) i Włochami (1,4 mld zł wobec 1,2 mld zł).

Saldo obrotów w wymianie z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej poprawiło się i wyniosło 97,7 mln zł (43,2 mln zł w 2018 r.), przy czym najwyższe dodatnie saldo w tej grupie państw – 90,4 mln zł (42,4 mln zł w 2018 r.) odnotowano w wymianie z Rosją.

W handlu zagranicznym napojami i tytoniem z państwami EFTA nadal utrzymywała się przewaga wartości eksportu nad importem. Saldo obrotów wzrosło do 285,0 mln zł wobec 236,9 mln zł w 2018 roku. Najwyższy dodatni bilans tymi produktami notowany był z Norwegią – 242,3 mln zł (wobec 209,0 mln zł w 2018 r.).

Ujemny i pogarszający się wynik obrotów w handlu zagranicznym napojami i tytoniem utrzymał się z grupą krajów Pozostałe – minus 1,3 mld zł (wobec minus 1,2 mld zł w 2018 r.). Grupa tych państw była drugim po UE (pod względem wartości towarów) dostawcą napojów i tytoniu na rynek polski. Ich udział w imporcie wyniósł 37,1% wobec 38,4% w 2018 r., natomiast w eksporcie odpowiednio – 8,2% wobec 8,1% w roku poprzednim.

Według nomenklatury SITC do produktów rolno-spożywczych zalicza się również oleje, tłuszcze i woski, zwierzęce i roślinne. Udział tej grupy produktów w obrotach handlu zagranicznego ogółem, w porównaniu z udziałem grup „napoje i tytoń” i „żywność i zwierzęta żywe” był najmniejszy. W eksporcie wyniósł 0,1% podobnie jak w 2018 r., a w imporcie 0,4% – tak samo jak w 2. poprzednich latach. Głównymi partnerami w obrocie towarami wchodzącymi w skład tej grupy produktów były państwa UE. W 2019 r. wartość eksportu tych produktów wynosiła 1,4 mld zł (1,1 mld zł przed rokiem), a importu 3,8 mld zł (3,4 mld zł).

3.3. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN

3.3. Turnover of foreign trade of agri-food products by the CN nomenclature

W 2019 r. tempo wzrostu obrotów handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi było nieco wyższe niż przed rokiem. Obroty handlu produktami rolno-spożywczymi wyniosły w eksporcie w cenach bieżących 136,5 mld zł (126,5 mld zł w 2018 r.) i w imporcie 91,4 mld zł (85,2 mld zł w 2018 r.). Dynamika eksportu była nadal wyższa od dynamiki importu, co znalazło odzwierciedlenie w generowaniu nadwyżki. Dodatkowo saldo kształtowało się na poziomie 45,1 mld zł, podczas gdy w 2018 r. wyniosło 41,3 mld złotych. Od akcesji udział towarów rolno-spożywczych w wartości ogółem polskiego eksportu jak i importu wykazuje tendencję wzrostową. W krajowym bilansie handlowym znaczenie sektora rolno-spożywczego utrzymuje się na wysokim poziomie.

Tablica 18. Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN w 2019 r. (ceny bieżące)

Table 18. Polish foreign trade of agri-food products by the CN nomenclature in 2019 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	zł PLN		EUR		2018=100	
	w mln	in million			zł PLN	EUR
Import	91 409,5		21 270,5		107,3	106,2
Import						
w tym UE of which EU	63 444,6		14 763,6		106,9	105,8
Eksport	136 526,2		31 765,6		107,6	106,9
Export						
w tym UE of which EU	111 413,2		25 923,4		106,6	105,6
Saldo	45 116,7		10 495,1		X	X
Balanse						
w tym UE of which EU	47 968,6		11 159,8		X	X

Wartość eksportu towarów rolno-spożywczych, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła o 7,9%. Zwiększyły się również wydatki poniesione na import – o 7,3%.

Tablica 19. Obroty polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

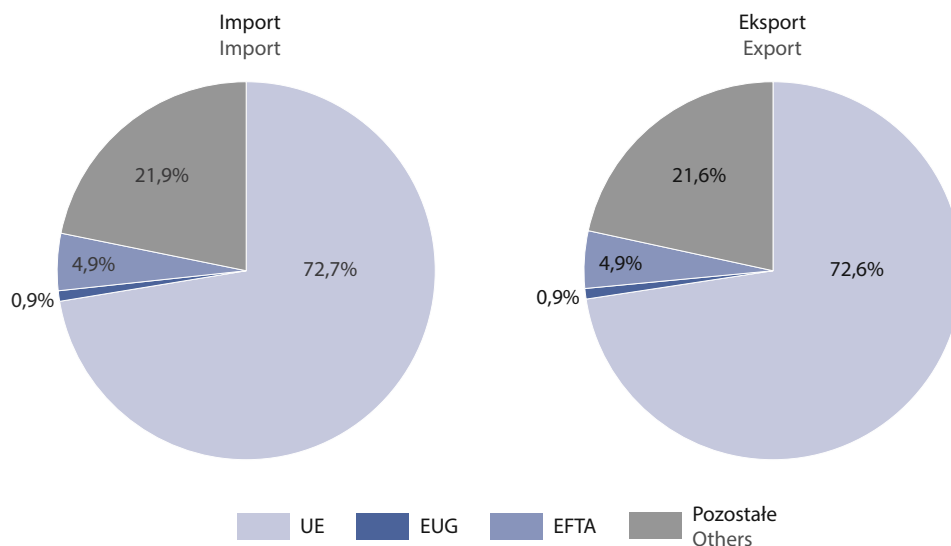
Table 19. Polish foreign trade turnover of agri-food products by groups of countries and the CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2018	2019	2018	2019	2018	2019
	import import		eksport export		saldo balance	
	w mln zł in million PLN					
OGÓŁEM TOTAL	85 207,9	91 409,5	126 483,4	136 526,2	41 275,5	45 116,7
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	59 329,4	63 444,6	104 484,7	111 413,2	45 155,3	47 968,6
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	1 211,2	1 288,9	3 364,5	3 878,8	2 153,3	2 589,9
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	4 791,5	5 289,6	1 430,4	1 542,5	-3 361,1	-3 747,1
POZOSTAŁE OTHERS	19 875,8	21 386,4	17 203,8	19 691,7	-2 672,0	-1 694,7

Głównym partnerem Polski w wymianie handlowej towarami rolno-spożywczymi są kraje Unii Europejskiej. Udział krajów UE w eksporcie tych towarów kształtował się na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego i wynosił 81,6% (82,6% w 2018 r.), a w imporcie 69,4% (69,6% w 2018 r.).

Wykres 11. Struktura geograficzna polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w 2019 r.

Chart 11. Geographical structure of polish import and export of agri-food products in 2019

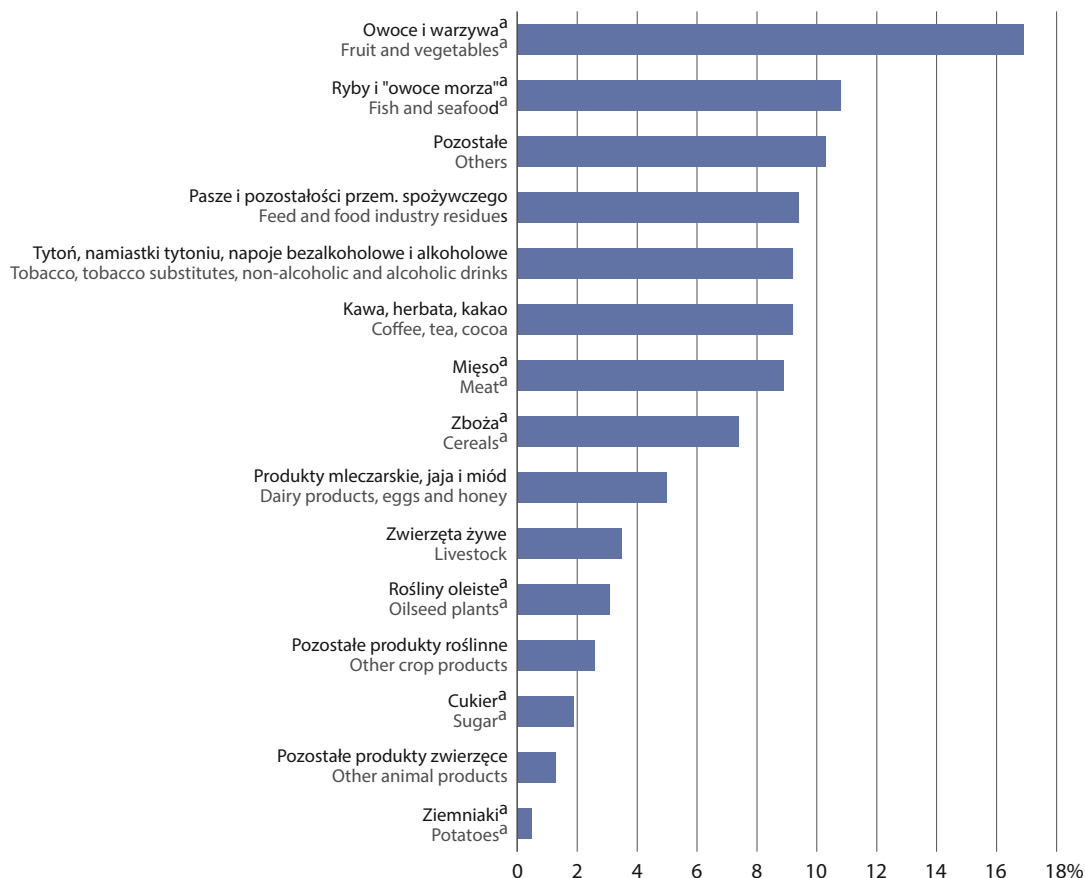

W warunkach silnej zależności rynku w Polsce od rynku w UE, który charakteryzuje się niską elastycznością dochodową popytu na żywność, dynamika eksportu produktów rolno-spożywczych do krajów Wspólnoty w przyszłości może ulec osłabieniu. Konieczne jest zatem poszukiwanie nowych rynków zbytu i rozwój wymiany handlowej z pozostałymi krajami świata. Podpisywanie umów handlowych z państwami spoza UE wiąże się z koniecznością dostosowania norm i bezwzględnego przestrzegania dodatkowych standardów fitosanitarnych i weterynaryjnych dla eksportowanych towarów rolno-spożywczych.

Do krajów Unii Europejskiej wyeksportowano według nomenklatury CN towary rolno-spożywcze o wartości 111,4 mld zł (o 6,6% więcej niż przed rokiem). Spośród krajów Wspólnoty naszym głównym partnerem handlowym są Niemcy. Pod względem wartości eksportu, na drugim miejscu w obrotach towarami rolno-spożywczymi są państwa zaliczane do grupy Pozostałe. Udział tych krajów w eksporcie wynosił 14,4%, a wartościowo wyceniony został na 19,7 mld złotych. Udział krajów grupy EFTA i Europejskiej Unii Gospodarczej w eksporcie polskich towarów rolno-spożywczych pozostał nadal na niskim poziomie i wynosił odpowiednio 1,1% i 2,8%.

Wartość polskiego importu artykułów rolno-spożywczych w 2019 r., przy wzroście w skali roku o 7,3% wyniosła 91,4 mld złotych. Z UE do Polski zaimportowano produkty rolno-spożywcze o łącznej wartości 63,4 mld zł, tj. o 6,9% więcej niż rok wcześniej. Znaczący był również udział towarów rolno-spożywczych importowanych z grupy państw Pozostałe i stanowił 23,4% (21,4 mld zł). W skali roku przywóz towarów z krajów z grupy EFTA był większy niż przed rokiem o 10,4% i wynosił 5,3 mld zł, z udziałem 5,8% w imporcie towarów rolno-spożywczych.

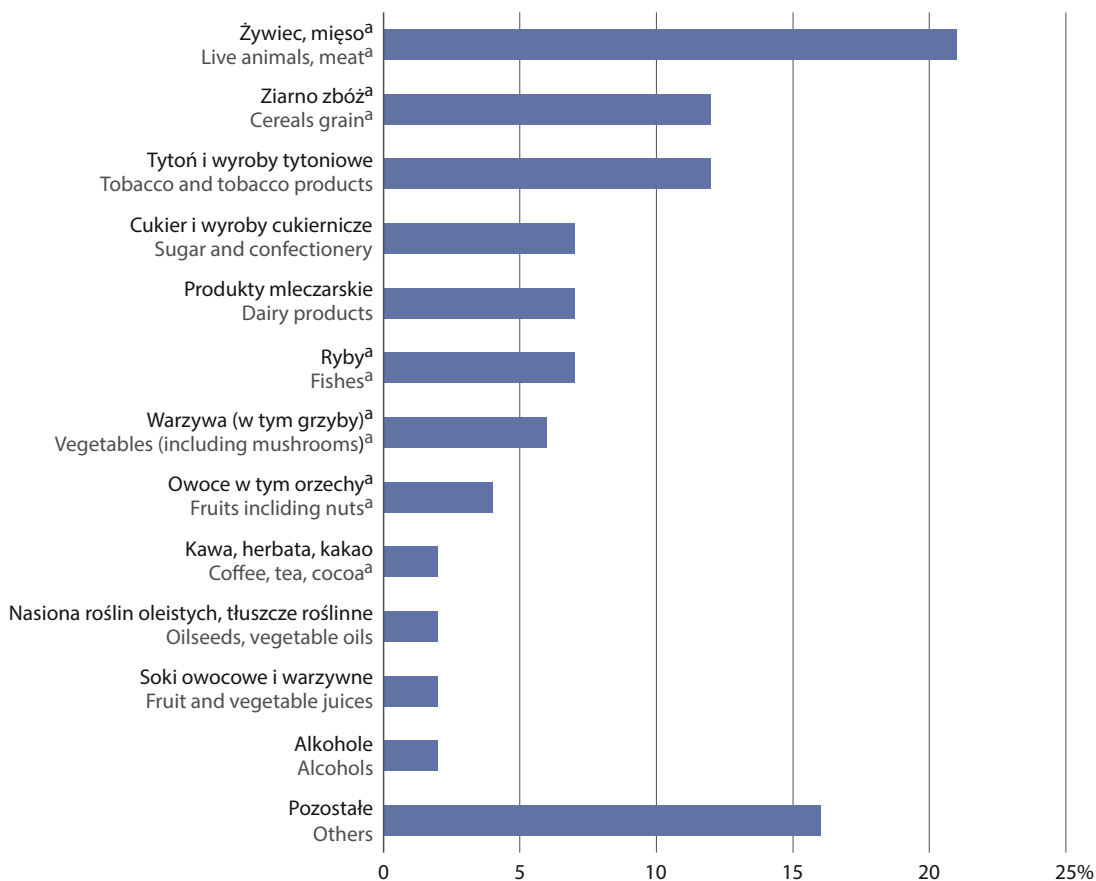
Wykres 12. Struktura importu towarów rolno-spożywczych w 2019 r.
Chart 12. Structure of agri-food products import in 2019

a Z przetworami.
a With preserves.

W strukturze importu towarów rolno-spożywczych dominują produkty, które nie są wytwarzane w Polsce powszechnie, albo nie są dostępne z uwagi na naturalne ograniczenia związane np. z warunkami klimatycznymi. Udział ryb w imporcie produktów rolno-spożywczych był nadal dominujący, stanowił podobnie jak przed rokiem ok. 10%. Rosnące zapotrzebowanie krajowe na owoce i orzechy jadalne oraz warzywa znajduje odzwierciedlenie w znaczącym udziale tych produktów w wartości importu towarów rolno-spożywczych ogółem (odpowiednio 8,6% i 4,8%).

Wykres 13. Struktura eksportu towarów rolno-spożywczych w 2019 r.
Chart 13. Structure of agri-food products export in 2019

a Z przetworami.
a With preserves.

W strukturze eksportu produktów rolno-spożywczych udział mięsa był nadal dominujący i stanowił 16,7%.

Tablica 20. Polski import i eksport zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego według nomenklatury CN

Table 20. Polish import and export of livestock and animal products by the CN nomenclature

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	ceny bieżące current prices			ceny stałe constant prices		
	w mln zł in million PLN			rok poprzedni = 100 previous year=100		
Import Import						
Razem Total	24 007,4	24 163,2	25 668,6	103,2	107,0	98,2
w tym of which:						
Zwierzęta żywe Live animals	3 294,9	2 964,0	3 213,4	102,5	114,1	86,4
Mięso i podroby jadalne Meat and edible pluck	7 286,3	7 197,2	7 507,3	103,8	110,1	88,1
Ryby i inne bezkręgowce wodne Fish and other aquatic invertebrates	8 088,2	8 588,9	9 214,1	103,6	106,3	104,7
Produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego Dairy products, bird's eggs, natural honey, edible animal products	4 272,9	4 255,8	4 549,5	97,6	98,0	108,6
Eksport Export						
Razem Total	38 670,7	40 686,5	42 384,9	113,2	106,0	102,8
w tym of which:						
Zwierzęta żywe Live animals	531,2	549,2	644,4	69,6	106,4	107,3
Mięso i podroby jadalne Meat and edible pluck	20 334,7	21 752,6	22 490,4	110,8	106,6	101,8
Ryby i inne bezkręgowce wodne Fish and other aquatic invertebrates	5 948,6	6 669,7	7 087,8	103,9	110,7	104,4
Produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego Dairy products, bird's eggs, natural honey, edible animal products	10 583,6	10 327,3	10 657,4	130,3	102,4	102,1

W 2019 r. w obrotach handlu zagranicznego zwierzętami żywymi i produktami pochodzenia zwierzęcego (według nomenklatury CN) wartość eksportu wzrosła do 42,4 mld zł i była większa o 2,8% w stosunku do roku poprzedniego. W eksporcie tej grupy towarów ponad połowę wartości (53,1% wobec 53,5% w 2018 r.) stanowił eksport mięsa i podrobów jadalnych. Udział wartości grupy produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego i innych produktów pochodzenia zwierzęcego stanowił jedną czwartą eksportu (25,1% wobec 25,4% w roku poprzednim), a ryba i inne bezkręgowce wodne – 16,7% (wobec 16,4% rok wcześniej). Największy wzrost wartości eksportu o 7,3% odnotowano w przypadku zwierząt żywych oraz ryb i innych bezkręgowców wodnych – o 4,4%.

Wartość importu zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego w 2019 r. w cenach stałych wyniosła 25,7 mld zł i w porównaniu do roku poprzedniego była o 1,8% mniejsza. Wyraźnie zmniejszyła się wartość importu zwierząt żywych – o 13,6% (wobec wzrostu o 14,1% w poprzednim roku). Wzrosła natomiast wartość importowanych towarów z grupy produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego, jadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego – o 8,6%.

W 2019 r., podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w imporcie miały ryby i inne bezkręgowce wodne – 35,9% (9,2 mld zł) wobec 35,5% (8,6 mld zł) w 2018 roku. Na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego pozostał udział importu mięsa i podrobów jadalnych i wynosił 29,2% (7,5 mld zł) wobec 29,8% (7,2 mld zł) oraz produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego i innych produktów pochodzenia zwierzęcego, który wynosił 17,7% (4,5 mld zł) wobec 17,6% (4,3 mld zł) przed rokiem.

Tablica 21. Wartość polskiego importu i eksportu mięsa i podrobów jadalnych według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

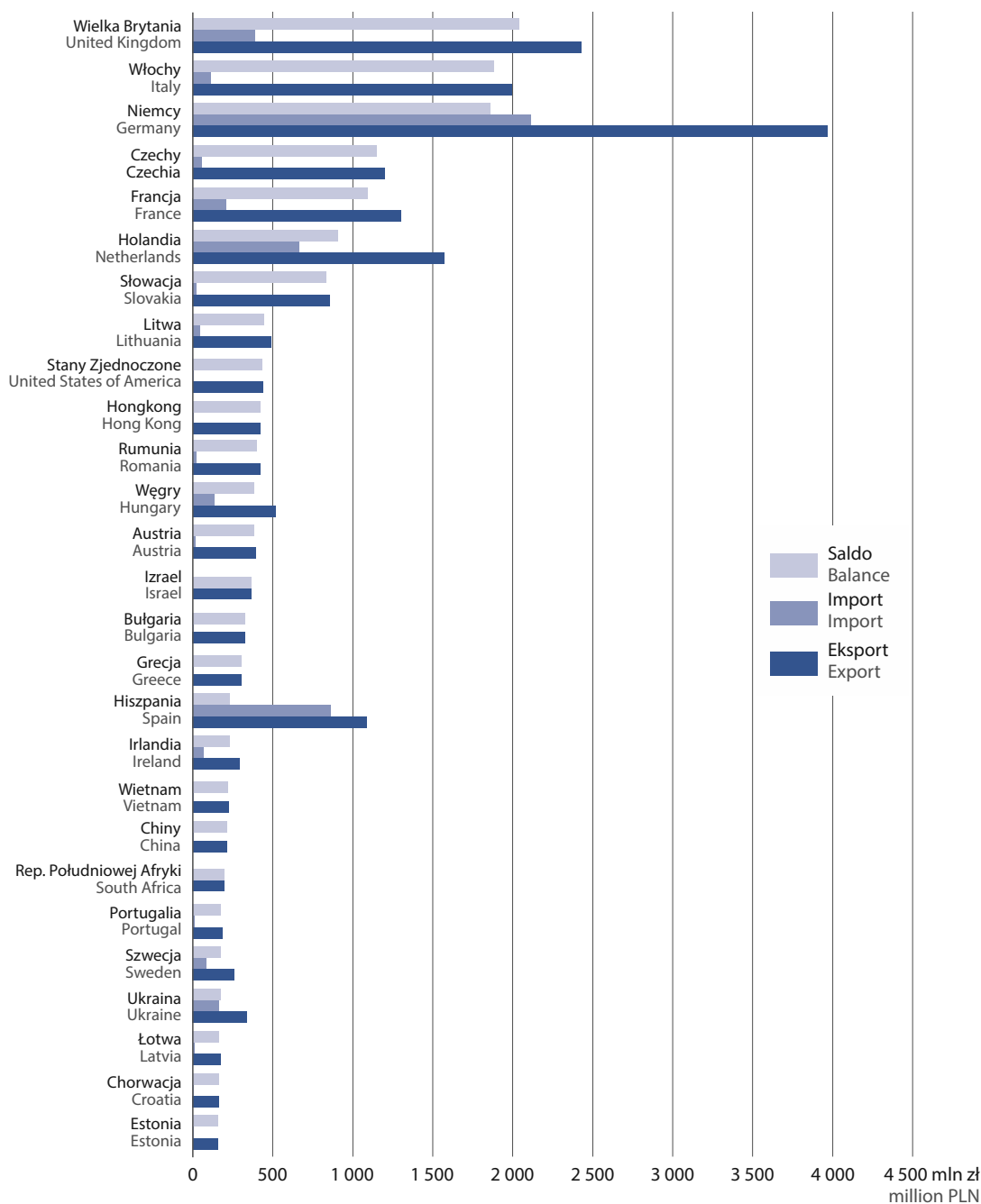
Table 21. Polish import and export value of meat and edible pluck by countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	7 286,3	7 197,2	7 507,3	104,3	20 334,7	21 752,6	22 490,4	103,4
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	7 235,4	6 992,7	7 315,2	104,6	16 904,2	18 282,1	19 154,3	104,8
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	-	-	26,8	16,1	50,6	314,3
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	2,2	2,3	1,8	78,3	25,1	39,1	37,3	95,4
POZOSTAŁE OTHERS	48,7	202,3	190,3	94,1	3 378,7	3 415,3	3 248,1	95,1

Wartość importu mięsa i podrobów jadalnych ogółem, w tym z krajów UE w cenach bieżących była wyższa niż w 2018 r. odpowiednio o 4,3% i o 4,6% przy wzroście wartości eksportu tych towarów stosownie o 3,4% i o 4,8%. Głównym odbiorcą polskiego mięsa i podrobów jadalnych były jak w poprzednich latach kraje Unii Europejskiej. W ujęciu wartościowym najwięcej (blisko 50%) sprzedano mięsa i podrobów jadalnych z mięsa drobiowego świeżego, schłodzonego lub zamrożonego. Skala importu drobiu w porównaniu z eksportem jest nieznaczna. Korzystnie kształtowały się ceny eksportowanego mięsa i podrobów drobiowych, które wpłynęły na wzrost wartości eksportu tych produktów w skali roku (o 11,4%), przy czym eksport do krajów spoza UE był wyższy o 56,1%. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się wolumen eksportu mięsa drobiowego i podrobów świeżych, schłodzonych i zamrożonych o 9,0% (z 1324,6 tys. t do 1443,3 tys. t). W eksporcie drobiu widoczne jest rosnące znaczenie gęsiny cenionej przez zagranicznych kontrahentów ze względu na wysoką jakość. Polska zalicza się do wiodących producentów gęsiny w UE. Utrzymujący się wysoki popyt na ten produkt, głównie ze strony Niemiec, wpływa na wzrost krajowego pogołowia gęsi.

Saldo w handlu zagranicznym mięsem i podrobami jadalnymi dla wszystkich omawianych grup państw było nadal dodatnie. Ogółem wzrosło w 2019 r. do blisko 15 mld zł wobec 14,6 mld zł w 2018 r. i 13,0 mld zł w 2017 roku.

Wykres 14. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego mięsem i podrobami jadalnymi w 2019 r.
Chart 14. Main partners in the foreign trade turnover of meat and edible pluck in 2019

Wśród krajów UE, do których eksportowane jest mięso i podroby jadalne, na pierwszym miejscu utrzymały się Niemcy i kolejno: Wielka Brytania, Włochy, Holandia i Francja. Pod względem wartości importu głównym partnerem Polski są również Niemcy, a następnie: Belgia, Dania, Hiszpania i Holandia.

Na drugim miejscu po UE pod względem obrotów handlowych znalazła się grupa państw Pozostałe, z którymi dodatnie saldo wymiany handlowej systematycznie maleje i wyniosło 3,1 mld zł (wobec 3,2 mld zł w 2018 r. i 3,3 mld zł w 2017 r.). Na wielkość obrotów mięsem i podrobami jadalnymi największy wpływ miały przede wszystkim: Stany Zjednoczone, Hongkong, Izrael, Wietnam, Chiny, RPA i Ukraina.

W wymianie handlowej mięsem i podrobami jadalnymi w grupie państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej rok 2019, po poprzednich spadkach, był rokiem znacznego wzrostu wartości eksportu, tj. o 214,3% do 50,6 mln zł (wobec 16,1 mln zł w 2018 r., 26,8 mln zł w 2017 r. i 31,7 mln zł w 2016 r.). Wśród krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej polskie mięso i podroby kupiły: Białoruś, Kazachstan, Rosja i Armenia, a dodatnie saldo obrotów wyniosło 50,6 mln zł. Dodatkowo saldo wymiany handlowej z krajami EFTA wyniosło 35,5 mln zł wobec 36,8 mln zł w 2018 roku. Zdecydowana większość eksportu w tej grupie krajów kierowana była, podobnie jak w poprzednim roku do Szwajcarii (29,0 mln zł).

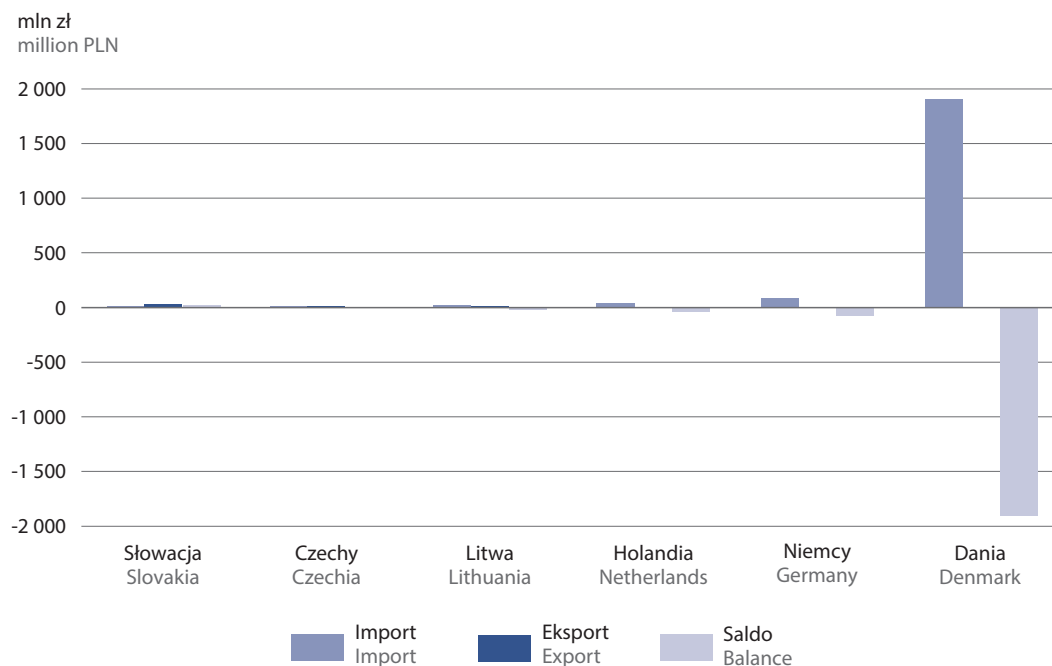
Tablica 22. Wartość polskiego importu i eksportu trzody chlewnej według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 22. Polish import and export value of pigs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	2 088,2	1 713,9	2 078,1	121,2	56,1	42,1	47,4	112,6
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	2 088,2	1 713,9	2 078,1	121,2	55,3	40,4	47,1	116,6
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	-	-	-	-	-	-
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	-	-	-	-	-	-	-	-
POZOSTAŁE OTHERS	-	-	-	-	0,8	1,7	0,3	17,6

Wartość importu i eksportu trzody chlewnej w cenach bieżących była wyższa niż w 2018 roku. Import zwiększył się wartościowo o 21,2%, a eksport o 12,6%. Ujemne saldo obrotów trzodą chlewną w 2019 r. wyniosło minus 2,0 mld zł wobec minus 1,7 mld zł w 2018 roku. Wśród krajów UE dodatni bilans obrotów w handlu zagranicznym trzodą chlewną w 2019 r. wykazały Słowacja i Włochy. W obrotach tym towarem poza UE dodatnie saldo (0,3 mln zł, wobec 1,7 mln zł w 2018 roku) utrzymało się tylko z krajami z grupy Pozostałe, w tym z Ukrainą.

Wykres 15. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego trzodą chlewną w 2019 r.
 Chart 15. Main partners in the foreign trade turnover of pigs in 2019

Na ujemny wynik salda w obrotach handlowych trzodą chlewną wpływał utrzymujący się wysoki import żywych świń. W 2019 r. importowane świny pochodziły wyłącznie z UE, przy czym najwięcej żywca pochodziło z Danii i Niemiec. Wartość przywozu żywca z Danii stanowiła 91,7% (wobec 83,5% w 2018 r.) udziału w wartości przywozu trzody do Polski. Drugim krajem, pod względem wartości przywiezionej trzody na polski rynek były Niemcy z udziałem w przywozie znacznie mniejszym i wynoszącym 4,2% – 88,1 mln zł (wobec 9,4% – 160,5 mln zł w 2018 r.). W warunkach utrzymującego się spadku pogłowia loch prośnych i ograniczania krajowej produkcji prosiąt, import młodych świń o wadze do 50 kg w 2019 r. wyniósł 6,2 mln szt., przy czym był mniejszy o 9,1% niż w 2018 roku. Ponad 91% importowanej trzody stanowiły prosięta i warchlaki o średniej wadze do 50 kg. Przy zmniejszonym wolumenie przywozu wzrost cen żywca na światowych i europejskich rynkach wpłynął na wzrost wartości importu trzody chlewnej ogółem.

Wartość eksportowanej z Polski trzody w porównaniu z importem była niewielka i wynosiła 47,4 mln zł, przy czym była większa o 12,6% od osiągniętej w poprzednim roku.

Tablica 23. Wartość polskiego importu i eksportu produktów mleczarskich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 23. Polish import and export value of dairy products by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	3 713,3	3 671,9	3 968,4	108,1	8 549,4	8 741,1	8 909,1	101,9
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	3 697,1	3 640,0	3 935,8	108,1	6 525,0	6 763,5	6 436,8	95,2
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	1,3	4,3	5,7	132,6	31,2	12,9	14,5	112,4
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	2,1	2,4	2,5	104,2	2,7	5,8	3,7	63,8
POZOSTAŁE OTHERS	12,8	25,1	24,3	96,8	1 990,6	1 958,9	2 454,0	125,3

Wartość importu i eksportu produktów mleczarskich była wyższa niż w 2018 r. odpowiednio o 8,1% i o 1,9%. Decydujący wpływ na wartość obrotów miała, podobnie jak w latach poprzednich wymiana z krajami UE. Wartościowo eksport produktów mleczarskich do UE był jednak mniejszy o 4,8% niż w 2018 r. i wyniósł 6,4 mld złotych. Wartość importu z krajów UE była natomiast wyższa o 8,1%. Na drugim miejscu pod względem wartości wymiany handlowej tymi produktami były państwa z grupy Pozostałe, z którymi odnotowano najwyższy wzrost obrotów (o 25,6%).

Saldo obrotów w handlu zagranicznym produktami mleczarskimi w 2019 r. pogorszyło się w stosunku do 2018 r. (5,1 mld zł) i wyniosło 4,9 mld zł. Na niższe saldo miał wpływ przede wszystkim spadek eksportu produktów mleczarskich do krajów UE.

Saldo obrotów handlowych produktami mleczarskimi z krajami UE kształtowało się na poziomie 2,5 mld zł, podczas gdy w 2018 r. wyniosło 3,1 mld zł. Zmiany zaobserwowano ze wszystkimi znaczącymi partnerami. Biorąc pod uwagę największych kontrahentów saldo w handlu z Niemcami zmniejszyło się o 27,7% do 434,5 mln zł wobec 600,8 mln zł w 2018 r., z Czechami – do 466,6 mln zł wobec 501,1 mln zł, z Wielką Brytanią – do 326,6 mln zł wobec 364,9 mln zł oraz z Holandią – przy znacznym spadku eksportu do minus 1,5 mln zł wobec dodatniego 267,6 mln zł, natomiast wzrosło z Rumunią do 349,7 mln zł wobec 316,5 mln zł oraz ze Słowacją do 335,6 mln zł wobec 329,9 mln zł.

Biorąc pod uwagę wartość eksportu produktów mleczarskich najwięcej tych produktów wywieziono do państw UE, tj. do Niemiec, Czech, Włoch, Holandii i Wielkiej Brytanii.

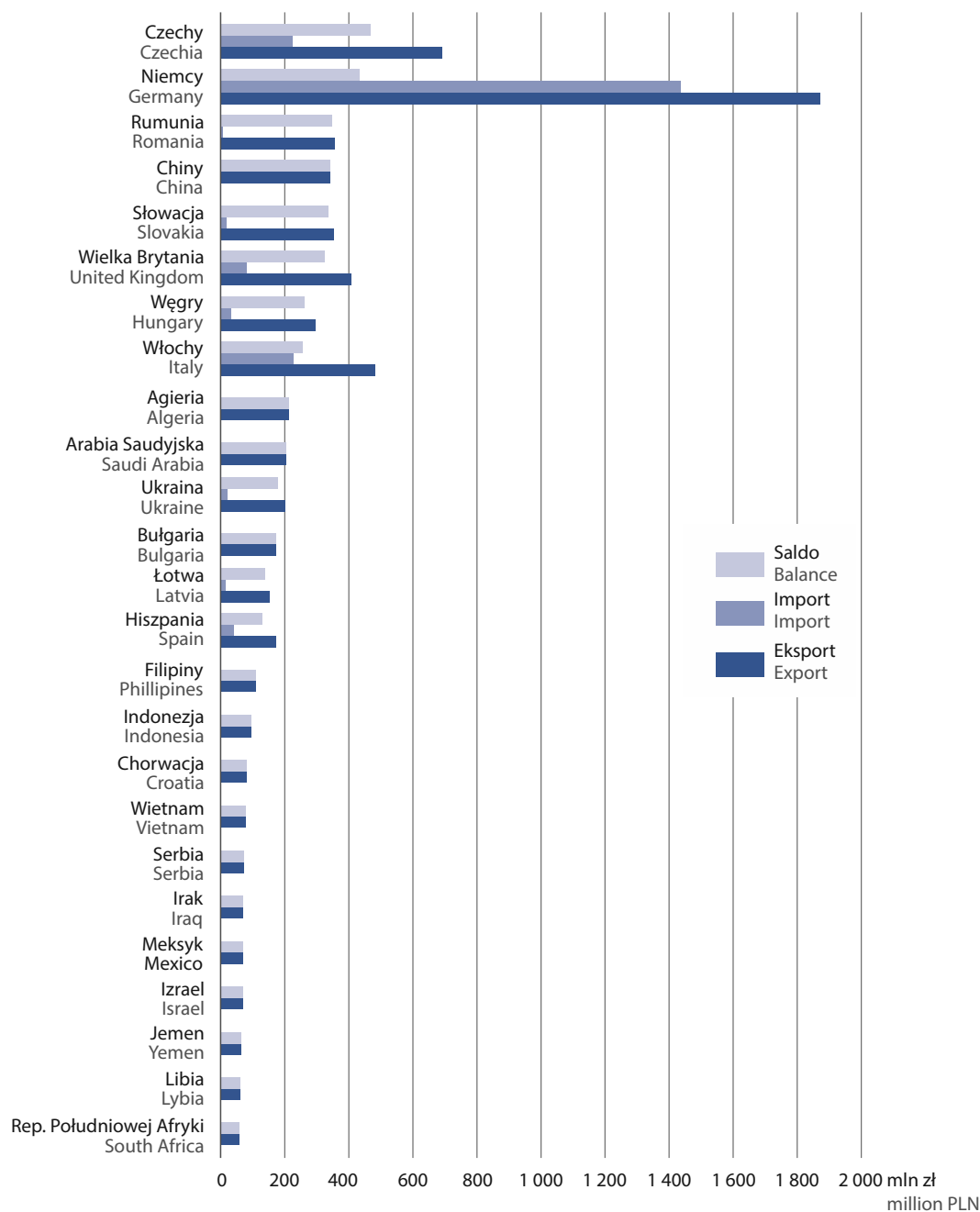
Na drugim miejscu pod względem wartości salda w wymianie handlowej tymi produktami znalazły się państwa z grupy Pozostałe. Dodatkowo saldo wymiany z tymi państwami wyniosło 2,4 mld zł wobec 1,9 mld zł w roku poprzednim. Znaczącymi partnerami w tej grupie były Chiny (saldo wynoszące 341,6 mln zł wobec 214,0 mln zł w 2018 r.), Algieria (212,9 mln zł wobec 370,9 mln zł w 2018 r.) oraz Arabia Saudyjska (205,4 mln zł wobec 155,7 mln zł). W wymianie handlowej z krajami EFTA saldo obrotów pogorszyło się

i wyniosło 1,2 mln zł wobec 3,4 mln zł w 2018 roku. Na wynik salda miał wpływ dużo niższy eksport produktów mleczarskich do Szwajcarii, co spowodowało ujemne saldo w wymianie handlowej z tym krajem.

Saldo wymiany handlowej z krajami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej było porównywalne z rokiem poprzednim i wyniosło 8,8 mln zł wobec 8,5 mln zł w 2018 roku. Głównymi odbiorcami produktów mleczarskich z Polski była przede wszystkim Białoruś (9,6 mln zł wobec 5,2 mln zł w 2018 r.) oraz Kazachstan (3,6 mln zł wobec 2,0 mln zł).

Wykres 16. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego produktami mleczarskimi w 2019 r.

Chart 16. Main partners in the foreign trade turnover of dairy products in 2019

Tablica 24. Wartość polskiego importu i eksportu jaj ptasich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 24. Polish import and export value of bird eggs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import				eksport			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	174,0	190,7	171,4	89,9	1 698,3	1 267,6	1 408,6	111,1
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	165,3	185,9	168,7	90,7	1 626,3	1 188,1	1 306,1	109,9
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	-	-	19,5	29,9	37,0	123,7
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	0,0	-	-	-	4,2	2,6	0,2	7,7
POZOSTAŁE OTHERS	8,7	4,8	2,7	55,3	48,4	47,0	65,4	139,1

Wartość importu jaj ptasich ogółem była niższa niż w 2018 roku o 10,1%. Największym partnerem Polski w wymianie handlowej jajami ptasimi są państwa UE, a na drugim miejscu w 2019 r. utrzymały się kraje zaliczane do grupy Pozostałe. Wartość eksportu jaj ptasich ogółem była wyższa niż w poprzednim roku o 11,1%, a w wymianie handlowej z państwami UE – o 9,9%. Polska jest jednym z liderów eksportu jaj w skorupkach na rynku UE. Po ustaniu problemów mikrobiologicznych, tj. masowych zakażeń ptasią grypą, salmonellą i wyeliminowaniu skażenia fipronilem, polski eksport jaj w skorupkach w 2019 r. ustabilizował się, a wzrost wartości eksportu wpłynął na poprawę salda wymiany handlowej do 1,2 mld zł. Wolumen eksportu jaj w skorupkach wzrósł o 7,9% do 222,4 tys. ton.

Popyt w krajach UE w dalszym ciągu ma ogromne znaczenie dla polskiego eksportu jaj konsumpcyjnych. Na rynku unijnym w połowie roku 2019 zaczęło brakować surowca do przetwórstwa oraz na potrzeby sprzedaży detalicznej, co skutecznie wpłynęło na podwyżki cen jaj. Zwiększone zapotrzebowanie we Wspólnocie wynikało ze wzrostu zamówień na suszone przetwory jajeczne z Japonii. W odpowiedzi na zwiększony popyt, polskie firmy dostarczyły więcej surowca do zagranicznych przetwórni jaj. Wolumen wywiezionych jaj ptasich bez skorupki i żółtek jaj zwiększył się do 46,5 tys. ton (wobec 36,8 tys. ton), tj. o 26,2%.

Niemcy i Holandia pozostały najważniejszymi odbiorcami jaj ptasich w skorupkach. Do Holandii trafiło 63,2 tys. ton, a do Niemiec 56,8 tys. ton jaj. Z obu tych państw odnotowano zwiększenie zamówień, odpowiednio o 12,3% i 7,7% w porównaniu do 2018 roku.

Głównymi odbiorcami jaj ptasich, biorąc pod uwagę saldo obrotów, na rynku UE są: Niemcy (saldo obrotów 360,4 mln zł wobec 303,5 mln zł w 2018 r.), Holandia (saldo obrotów 252,4 mln zł wobec 199,6 mln zł) i Włochy (saldo obrotów 89,2 mln zł wobec 94,1 mln zł). Głównymi dostawcami jaj na rynek polski są natomiast: Holandia, Niemcy, Francja, Litwa i Włochy.

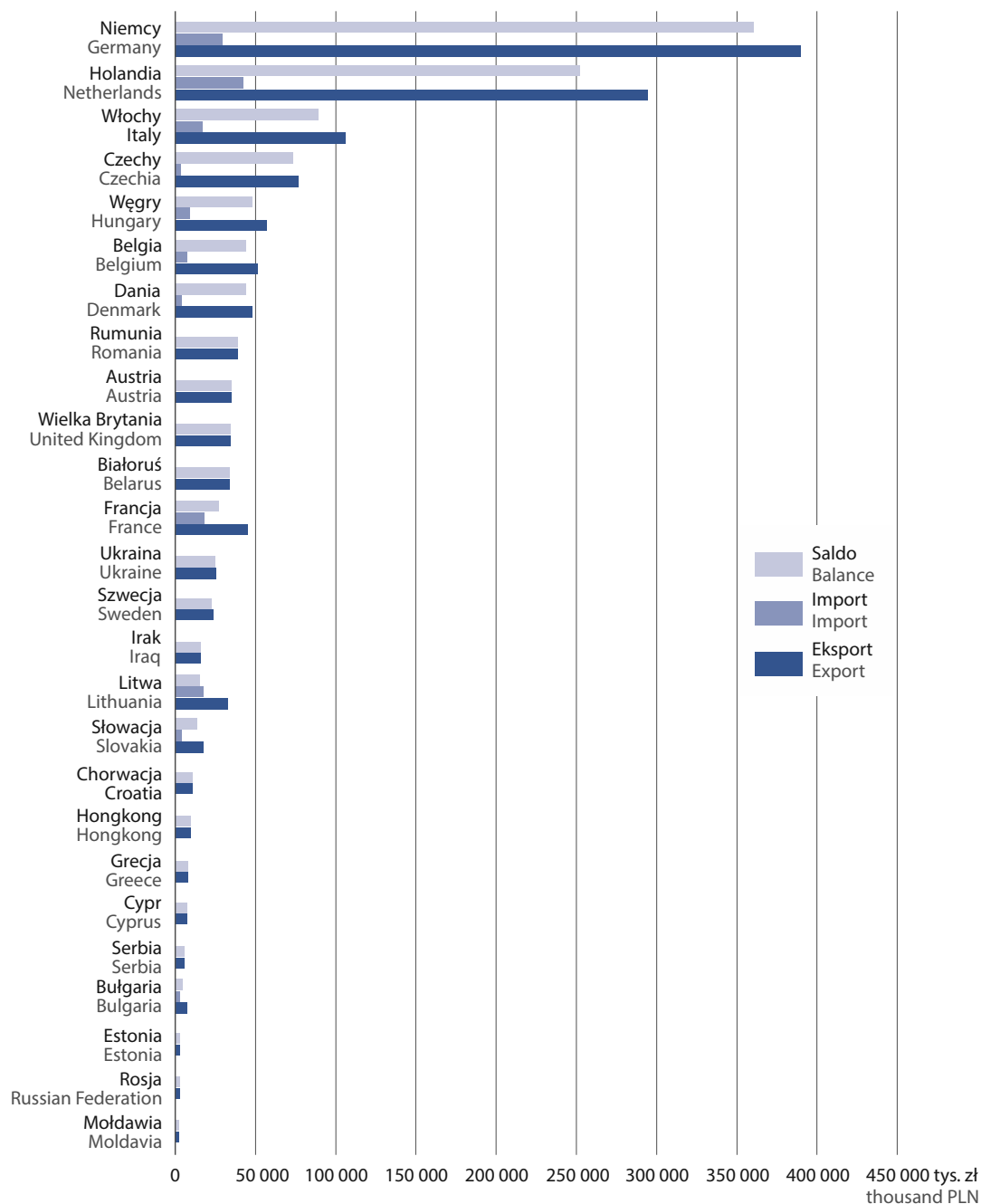
W 2019 r. saldo obrotów handlowych jajami ptasimi poprawiło się i kształtowało się na poziomie 1,2 mld zł wobec 1,1 mld zł przed rokiem. Z krajami UE saldo wyniosło 1,1 mld zł i stanowiło 91,9% udziału w saldzie ogółem. Na drugim miejscu pod względem wymiany handlowej jajami ptasimi były kraje zaliczane do

grupy Pozostałe z saldem wynoszącym 62,7 mln zł, głównie dzięki wymianie handlowej z Ukrainą (saldo 25,1 mln zł) i Irakiem (saldo 15,8 mln zł). W ujęciu wartościowym import jaj do państw z grupy Pozostałe był mniejszy niż w roku poprzednim o 44,7%, natomiast eksport wzrósł o 39,1%.

Z Euroazjatycką Unią Gospodarczą saldo wyniosło 37,0 mln zł wobec 29,9 mln zł w 2018 r., a z krajami EFTA 0,2 mln zł wobec 2,6 mln zł.

Wykres 17. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jajami ptasimi w 2019 r.

Chart 17. Main partners in the foreign trade turnover of bird eggs in 2019

Tablica 25. Polski import i eksport produktów pochodzenia roślinnego według nomenklatury CN^a
 Table 25. Polish import and export of plant-based products by the CN nomenclature^a

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	ceny bieżące current prices			ceny stałe constant prices		
	w mln zł in million PLN			rok poprzedni = 100 previous year=100		
Import Import						
Razem Total	21 259,5	22 065,6	23 716,9	110,4	104,8	104,9
w tym of which:						
Drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie; cięte kwiaty i ozdobne liście Trees and other plants; bulbs, roots; cut flowers, ornamental foliage	1 413,2	1 611,1	1 638,7	111,1	114,0	84,3
Warzywa Vegetables	3 361,0	3 463,3	4 395,0	102,2	110,5	115,8
Owoce i orzechy jadalne Fruit and edible nuts	7 569,3	7 674,6	7 904,1	120,6	101,1	105,0
Kawa, herbata i przyprawy Coffee, tea and spices	3 001,6	2 990,0	3 187,8	106,5	99,6	106,4
Zboża Cereals	1 786,5	1 710,9	1 809,2	110,1	87,7	101,2
Produkty przemysłu młynarskiego; sól, skrobia Products of milling industry, malt, starches	878,4	938,2	1 205,2	90,6	103,3	114,4
Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza Oil seeds and oleaginous fruit; miscellaneous grains, seeds and fruit; industrial or medicinal plants; straw and fodder	2 711,2	3 056,1	2 844,8	108,5	116,8	96,6
Eksport Export						
Razem Total	18 922,2	19 037,0	20 644,3	97,5	100,6	103,8
w tym of which:						
Drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie; cięte kwiaty i ozdobne liście Trees and other plants; bulbs, roots; cut flowers, ornamental foliage	664,3	836,0	985,8	112,3	122,9	115,7
Warzywa Vegetables	4 403,7	4 864,1	5 297,2	103,7	103,2	95,4
Owoce i orzechy jadalne Fruit and edible nuts	4 846,2	4 808,1	4 938,5	97,8	96,9	108,2
Kawa, herbata i przyprawy Coffee, tea and spices	2 261,1	2 167,7	2 516,5	96,6	95,9	107,0
Zboża Cereals	3 768,8	3 503,7	3 583,7	74,9	86,4	103,1
Produkty przemysłu młynarskiego; sól, skrobia Products of milling industry, malt, starches	1 267,9	1 303,7	1 295,7	119,4	102,8	86,9
Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza Oil seeds and oleaginous fruit; miscellaneous grains, seeds and fruit; industrial or medicinal plants; straw and fodder	1 618,8	1 449,9	1 904,8	141,3	86,8	121,7

^a Nazwy działów skrócone w stosunku do nazw w nomenklaturze CN.

^a Names of chapters have been shortened in relations to the names in CN nomenclature.

Wartość importu produktów pochodzenia roślinnego wyniosła w cenach bieżących 23,7 mld zł i była o 7,5% większa niż w 2018 roku. W imporcie w 2019 r. dominowały owoce i orzechy jadalne, które stanowiły 33,3% (wobec 34,8% w 2018 r.) ogólnej wartości importowanych produktów pochodzenia roślinnego. Wartość sprowadzonych do kraju owoców i orzechów jadalnych wyniosła 7,9 mld zł. Na drugim miejscu pod względem wartości importu znalazły się warzywa z udziałem w imporcie produktów pochodzenia roślinnego 18,5%, a na trzecim miejscu – kawa, herbata i przyprawy – 13,4%. W 2019 r. odnotowano wzrost importu (w cenach stałych) warzyw (o 15,8%) oraz produktów przemysłu młynarskiego, słodki i skrobi (o 14,4%). W skali roku zmniejszył się natomiast import (w cenach stałych) nasion i owoców oleistych; ziarna, nasion i owoców różnych; roślin przemysłowych i leczniczych; słomy i pasz – o 3,4%.

W 2019 r. wartość eksportu produktów pochodzenia roślinnego wzrosła o 3,8% do 20,6 mld zł. Najwyższy udział w eksporcie produktów roślinnych, podobnie jak w poprzednim roku, osiągnęły warzywa (25,7%), następnie owoce i orzechy jadalne (23,9%) oraz zboża (17,4%). W ogólnej wartości eksportu produktów roślinnych udział w/w produktów stanowił ok. 67%. W 2019 r. z Polski wywieziono: warzyw za 5,3 mld zł, owoców i orzechów jadalnych za 4,9 mld zł oraz zbóż za 3,6 mld zł. W skali roku odnotowano spadek wywiezionych produktów przemysłu młynarskiego; słodki, skrobi o 13,1% oraz warzyw o 4,6% (w cenach stałych).

Tablica 26. Wartość polskiego importu i eksportu zbóż ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 26. Polish import and export value of cereals in total by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	1 786,5	1 710,9	1 809,2	105,7	3 768,8	3 503,7	3 583,7	102,3
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	1 405,3	1 273,6	1 394,2	109,5	2 429,3	2 547,7	2 336,7	91,7
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	11,1	25,6	9,7	37,9	8,8	9,6	10,0	104,2
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	-	-	0,0	-	69,6	122,0	112,6	92,3
POZOSTAŁE OTHERS	370,0	411,8	405,3	98,4	1 261,1	824,4	1 124,3	136,4

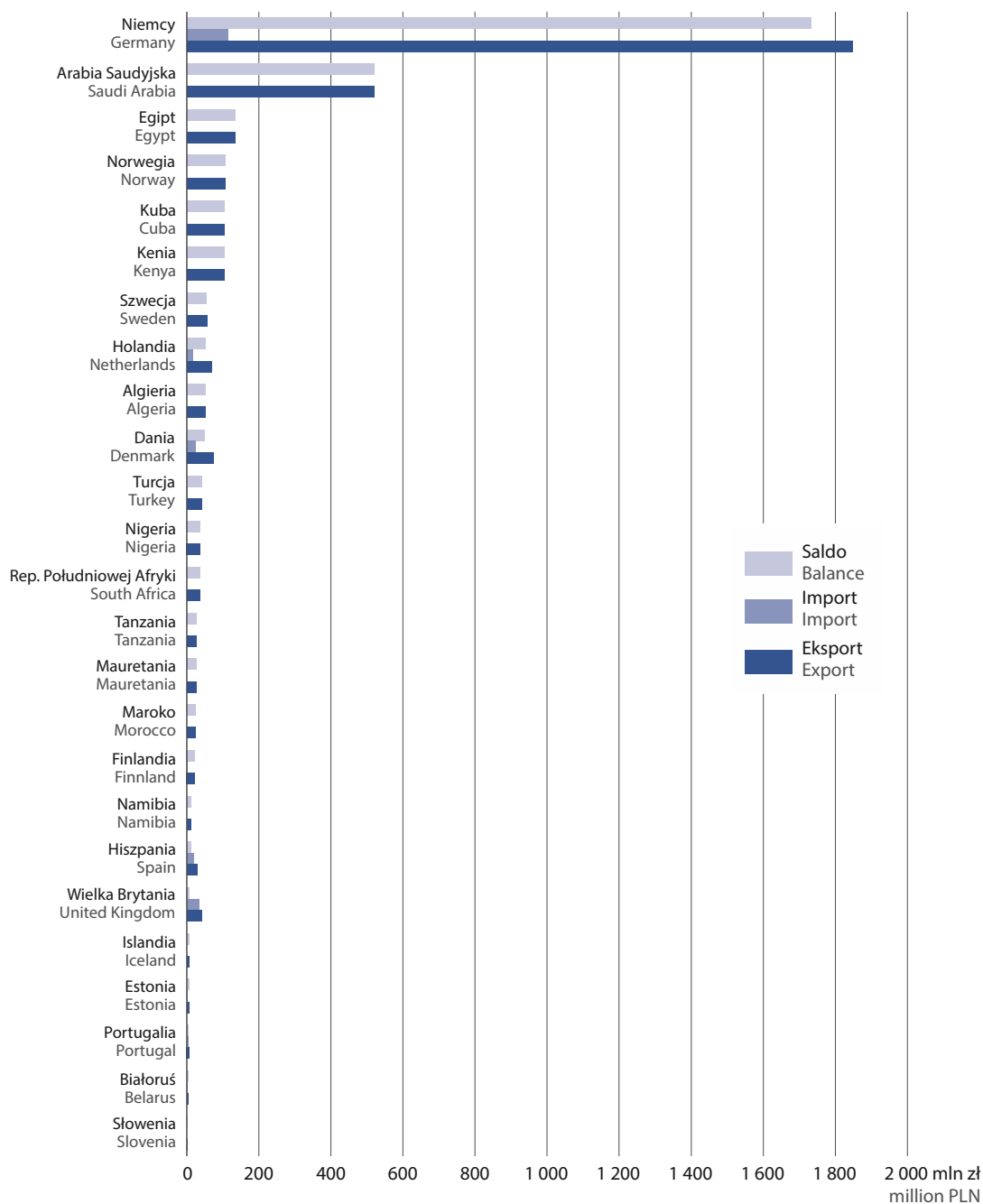
W 2019 r. w związku z wyższymi zbiorami, polski handel zagraniczny zbożami poprawił się. Wolumen sprzedaży zbóż wzrósł o ponad 2% w stosunku do roku poprzedniego i wyniósł 4,3 mln ton. W handlu zagranicznym zbożami ogółem wartość importu i eksportu była większa niż w 2018 r. odpowiednio o 5,7% i o 2,3%, a saldo obrotów było porównywalne z rokiem poprzednim i wyniosło 1,8 mld złotych.

Największy wpływ na wyniki w handlu zbożami mają państwa UE, a wśród nich obroty handlowe z Niemcami. Dodatkowo saldo obrotów zbożem z Niemcami wyniosło 1,7 mld zł (wobec 1,8 mld zł w 2018 r.) i stanowiło 97,6% udziału w saldzie handlu zbożem ogółem. Wysokie ujemne saldo utrzymywało się natomiast w handlu zbożami ze Słowacją (minus 293,3 mln zł), z Francją (minus 242,2 mln zł), z Czechami (minus 168,9 mln zł) i Węgrami (minus 163,9 mln zł).

W 2019 r. w wymianie handlowej zbożem z krajami z grupy EFTA bilans handlowy był również dodatni, ale niższy w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,6% i wyniósł 112,6 mln zł wobec 122,0 mln zł w 2018 roku.

Wykres 18. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego zbożem w 2019 r.

Chart 18. Main partners in the foreign trade turnover of cereals in 2019

Saldo wymiany handlowej zbożem z grupą państw Pozostałe, przy wzroście wartości eksportu (o 36,4%) i jednoczesnym spadku wartości importu (o 1,6%), zwiększyło się o ponad 74% i wyniosło 719 mln zł wobec 412,7 mln zł w 2018 roku.

Saldo wymiany handlowej zbożami z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, w przeciwieństwie do roku poprzedniego było dodatnie i wyniosło 0,3 mln zł (w 2018 r. wyniosło minus 15,9 mln zł). Na dodatni wynik salda miał wpływ przede wszystkim spadek wartości importu zbóż z Rosji (o 69,6%) i Kazachstanu (o 33,0%).

Głównymi odbiorcami zbóż były kraje UE, w tym Niemcy (1,8 mld zł), a następnie Dania (74,1 mln zł), Holandia (69,5 mln zł) i Szwecja (55,9 mln zł) oraz kraje z grupy Pozostałe (1,1 mld zł) – Arabia Saudyjska (0,5 mld zł) oraz Egipt, Kuba i Kenia (po 0,1 mld zł każde). Wśród krajów grupy EFTA największe znaczenie miała Norwegia, która kupiła zbóż za 0,1 mld zł. W stosunku do roku poprzedniego eksport produktów pierwotnego przetwórstwa zbóż spadł o 15,5% z ok. 599 tys. ton do 506 tys. ton.

Do Polski przywieziono 1,5 mln ton ziarna zbóż, tj. o 1,2% więcej niż rok wcześniej. W imporcie ziarna ogółem import pszenicy stanowił 39,4%, kukurydzy – 27,0% i jęczmienia – 15,3%. Polska importowała 579,4 tys. ton pszenicy (o 10,8% mniej niż w 2018 r.), 397,2 tys. ton kukurydzy (o 37,8% więcej) i 224,8 tys. ton jęczmienia (porównywalnie jak w roku poprzednim). Wolumen importu produktów pierwotnego przerobu wyniósł 596 tys. ton i był większy o 19,3%. Do głównych dostawców zbóż na rynek polski należały: Słowacja (import za 304 tys. zł), Francja (za 257 tys. zł), Czechy (za 215 tys. zł) i Węgry (za 180 tys. zł).

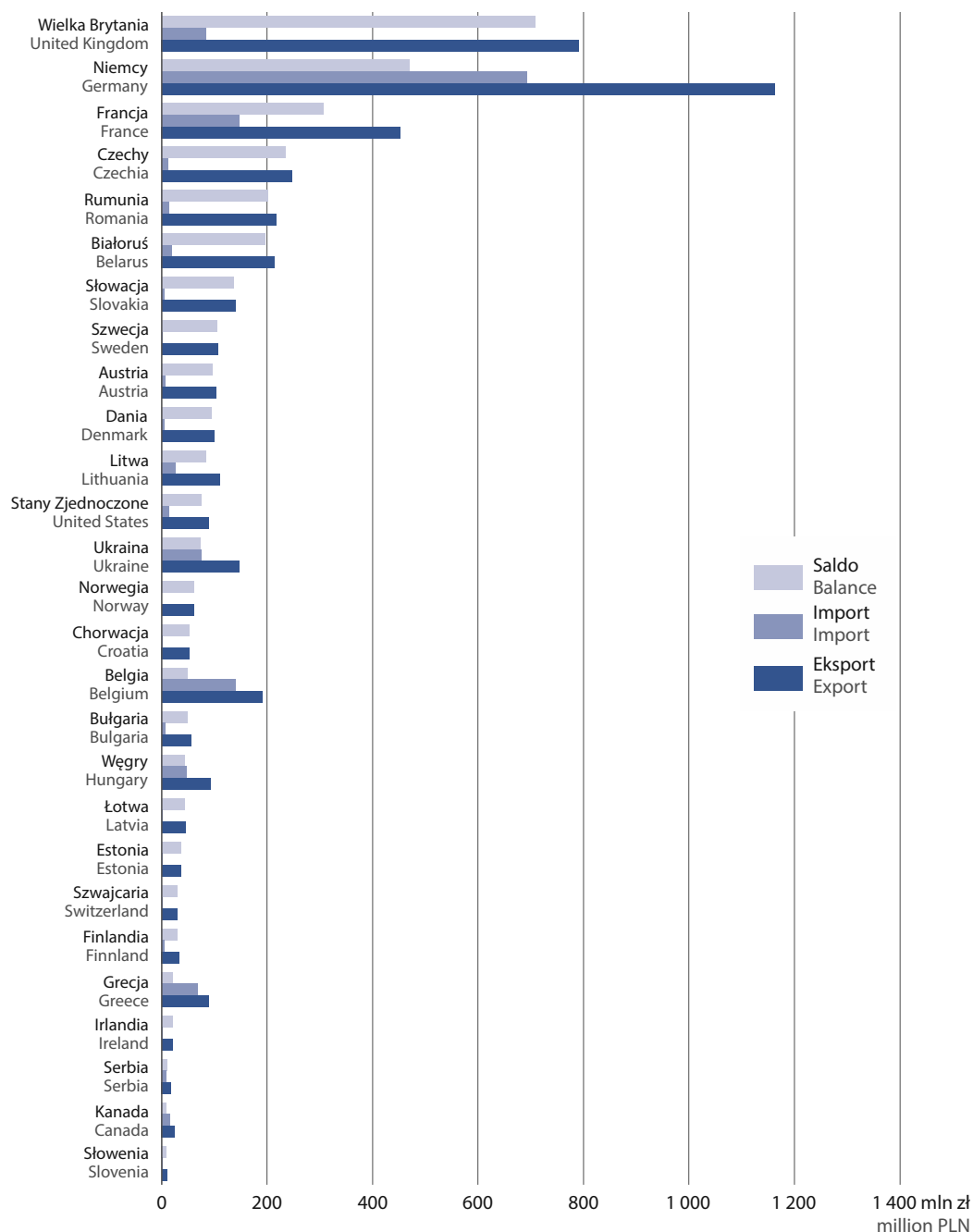
Tablica 27. Wartość polskiego importu i eksportu warzyw ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 27. Polish import and export value of total vegetables by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import				eksport			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	3 361,0	3 463,3	4 395,0	126,9	4 403,7	4 864,1	5 297,2	108,9
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	2 815,3	2 929,4	3 750,6	128,0	3 807,5	4 281,4	4 617,0	107,8
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	25,5	24,7	61,2	247,8	280,1	231,8	235,3	101,5
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	0,3	0,1	0,0	-	63,6	70,4	89,1	126,6
POZOSTAŁE OTHERS	520,0	509,1	583,1	114,5	252,5	280,6	355,8	126,8

W handlu zagranicznym warzywami w 2019 r. wartość importu i eksportu była wyższa niż w 2018 r. (odpowiednio o 26,9% i o 8,9%), a dodatkowo saldo obrotów ogółem pogorszyło się i wyniosło 0,9 mld zł wobec 1,4 mld zł rok wcześniej. Na wynik salda miał wpływ duży wzrost wartości importu w stosunku do wzrostu wartości eksportu warzyw. Zwiększył się także wolumen importu, a ilość warzyw eksportowanych spadła. W strukturze eksportu warzyw, podobnie jak w roku poprzednim, dominowały pomidory i cebula.

Wykres 19. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego warzywami w 2019 r.
 Chart 19. Main partners in the foreign trade turnover of vegetables in 2019

Dodatknie saldo odnotowano w obrotach z krajami UE, Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i EFTA, natomiast z grupą państw Pozostałe, tak jak w latach poprzednich, saldo było ujemne. Decydujący wpływ na saldo miały obroty z państwami UE, które stanowiły 96%. Saldo wymiany handlowej z krajami UE zmniejszyło się i wyniosło 0,9 mld zł wobec 1,3 mld zł w 2018 r. Najwyższe dodanie saldo zarejestrowano w obrotach z: Wielką Brytanią – 708,6 mln zł (wobec 702,0 mln zł w 2018 r.), Niemcami – 469,9 mln zł (wobec 615,0 mln zł), Francją – 306,5 mln zł (wobec 312,7 mln zł), Czechami 234,9 mln zł (wobec 247,3 mln zł) i Rumunią –

201,9 mln zł. Najwyższe ujemne saldo odnotowano w handlu warzywami z Hiszpanią – minus 1,2 mld zł, z Holandią – minus 532,4 mln zł i z Włochami – minus 94,8 mln złotych.

W obrotach handlowych z krajami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej dodatnie saldo zmniejszyło się do 174,1 mln zł wobec 207,1 mln zł rok wcześniej. Głównym odbiorcą naszych warzyw była w tej grupie państw Białoruś (195,2 mln zł).

W grupie państw EFTA saldo obrotów warzywami zwiększyło się z 70,3 mln zł do 89,1 mln zł. Najwyższe obroty osiągnięto z Norwegią (60,0 mln zł) i ze Szwajcarią (28,8 mln zł).

Saldo obrotów z grupą krajów Pozostałe podobnie jak przed rokiem było ujemne i wyniosło minus 227,3 mln zł wobec minus 228,5 mln zł w 2018 r. Na ujemny bilans w obrotach z tymi państwami wpłynął przede wszystkim wysoki import warzyw z Maroka (112,1 mln zł), Chin (103,8 mln zł) i z Turcji (81,9 mln zł).

Biorąc pod uwagę świeże warzywa, eksportowano przede wszystkim grzyby świeże lub schłodzone za 1,8 mld zł (o 5,9% więcej niż w 2018r.), warzywa cebulowe za 426,2 mln zł (ok. 3 razy więcej), pomidory za 282,2 mln zł (o 5,2% mniej), warzywa kapustne, kalafior, kalarepa za 211,5 mln zł (o 12,9% więcej) i warzywa korzeniowe za 115,2 mln zł (o 0,5% więcej).

Tablica 28. Wartość polskiego importu i eksportu owoców i orzechów jadalnych ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 28. Polish import and export value of total fruit and edible nuts by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	7 569,3	7 674,6	7 904,1	103,0	4 846,2	4 808,1	4 938,5	101,9
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	4 088,4	3 945,4	4 171,6	105,7	3 362,2	3 644,0	3 438,0	94,3
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	27,1	35,0	35,8	102,3	802,3	512,2	602,4	117,6
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	0,1	0,2	0,1	50,0	139,6	146,2	137,2	93,8
POZOSTAŁE OTHERS	3 453,6	3 694,1	3 696,5	100,1	542,1	505,7	761,0	150,5

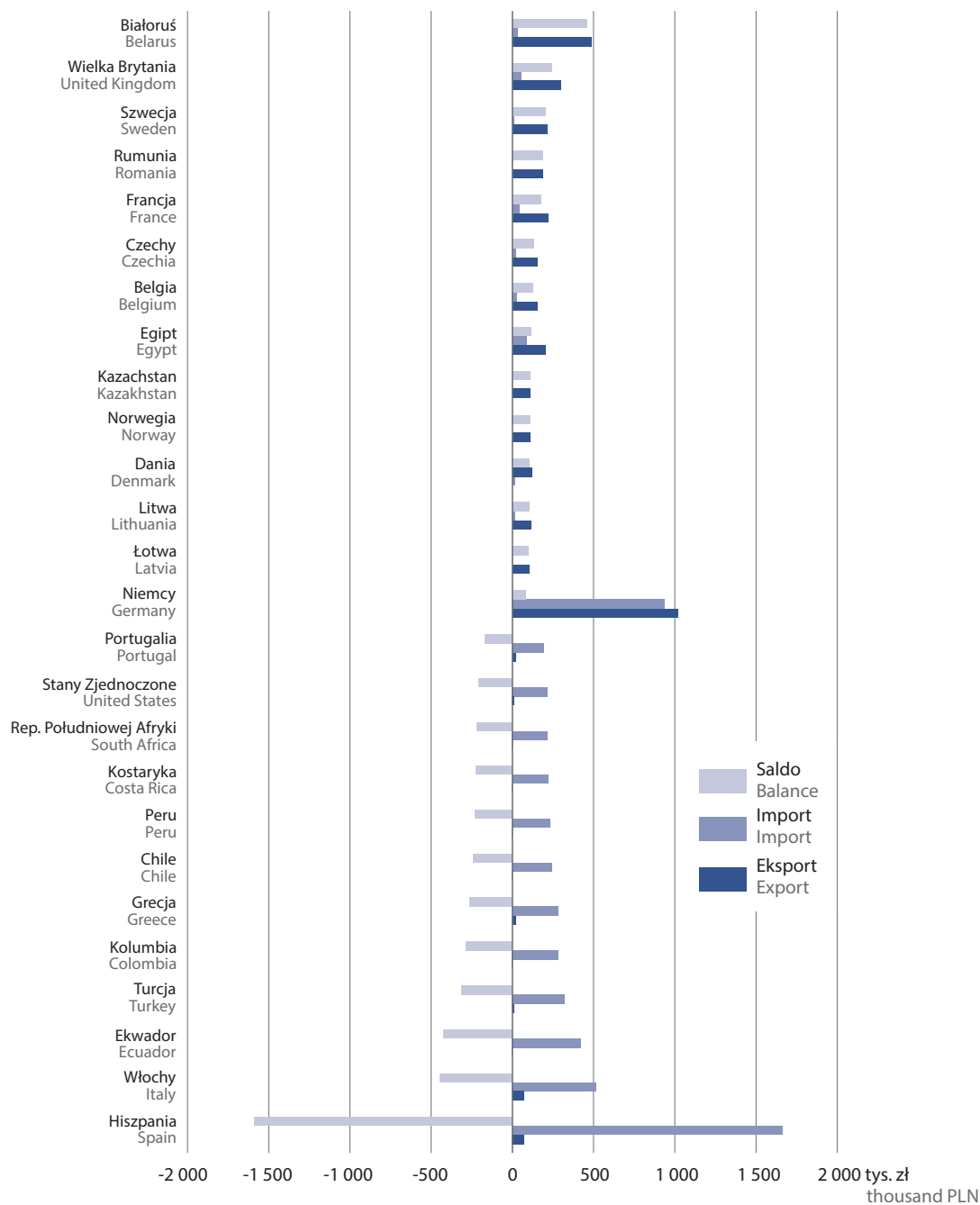
Na ujemne saldo w handlu zagranicznym owocami i orzechami jadalnymi wpłynął niekorzystny bilans wymiany handlowej z grupą państw Pozostałe i z Unią Europejską. Ujemne saldo było wynikiem bardzo wysokiego i nadal rosnącego importu owoców południowych, przewyższającego wyraźnie eksport krajowych owoców zbieranych w rejonie klimatu umiarkowanego. W grupie krajów Pozostałe znajdują się państwa najslabiej rozwinięte oraz państwa rejonu Afryki, Karaibów i Pacyfiku, którym UE zgodnie z postanowieniami WTO przyznaje kontyngenty preferencyjne. Polska importuje duże ilości produktów żywnościowych z tych krajów, dotyczy to przede wszystkim produktów pochodzących z innych stref klimatycznych, tj. owoców

i warzyw tropikalnych. W 2019 r. import tych produktów z grupy państw Pozostałe wartościowo utrzymał się na poziomie 3,7 mld zł, a z państwami UE wynosił 4,2 mld zł wobec 3,9 mld złotych.

Pod względem wartości sprzedaży zagranicznej owoców świeżych pierwsze miejsca zajmują jabłka – 1,4 mld zł (o 0,9% więcej niż w 2018 r.), a kolejne: żurawiny i borówki – 425,7 mln zł (o 14,9% więcej), gruszki – 119,0 mln zł (o 57,1% więcej), morele, wiśnie, czereśnie, brzoskwinie – 108,4 mln zł (o 5,3% więcej), maliny, jeżyny, morwy – 76,6 mln zł (o 10,7% więcej) oraz truskawki i poziomki – 44,4 mln zł (o 10,2% więcej).

Wykres 20. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego owocami i orzechami jadalnymi w 2019 r.

Chart 20. Main partners in the foreign trade turnover of fruit and edible nuts in 2019

Saldo obrotów z państwami UE wyniosło minus 733,6 mln zł wobec minus 301,3 mln zł w 2018 roku. Najwyższa dodatnia wymiana handlowa utrzymywała się z: Wielką Brytanią (242,8 mln zł), Szwecją (203,4 mln zł) i Rumunią (185,2 mln zł). Z uwagi na wysoki import owoców i orzechów jadalnych, które ze względu na warunki klimatyczne nie mogą być uprawiane w Polsce, ujemne saldo handlu zagranicznego wystąpiło w grupie krajów regionu geograficznego Europy Południowej, tj. z: Hiszpanią (minus 1,6 mld zł), Włochami (minus 446,4 mln zł), Grecją (minus 261,8 mln zł) i Portugalią (170 mln zł).

Dodatnia wymiana handlowa owocami i orzechami jadalnymi utrzymywała się w grupie krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i wyniosła 566,6 mln zł (wobec 477,2 mln zł w 2018 r. i 775,2 mln zł w 2017 r.). Decydujący wpływ na bilans wymiany handlowej owocami i orzechami jadalnymi miał wysoki eksport polskich owoców na Białoruś, który w 2019 r. wyniósł 487,9 mln zł, wobec 431,1 mln zł w roku poprzednim i 697,9 mln zł w 2017 r. Wymiana handlowa Polski z państwami należącymi do grupy EFTA opiera się głównie na eksporcie owoców i orzechów jadalnych do Norwegii. Eksport tych towarów był niższy o niecałe 7% i wyniósł w 2019 r. 108,1 mln zł wobec 116,1 mln zł przed rokiem.

Wolumen eksportu świeżych owoców był o 18,0% większy niż w 2018 r. i wynosił 1,3 mln ton wobec 1,0 mln ton w 2018 r. Odnotowano także niewielki wzrost eksportu owoców przetworzonych, głównie owoców i orzechów niegotowanych lub gotowanych na parze, zamrożonych – o 2,2% więcej (z 350,7 tys. ton do 358,5 tys ton).

Tablica 29. Wartość polskiego importu i eksportu jabłek ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 29. Polish import and export value of total apples by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2017	2018	2019	2018 =100	2017	2018	2019	2018 =100
	import import				eksport export			
	w mln zł in million PLN							
OGÓŁEM TOTAL	55,8	35,9	25,4	70,8	1 420,4	1 294,7	1 282,2	99,0
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	52,9	31,0	22,7	73,2	559,1	732,4	525,2	71,7
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja) EURASIAN ECONOMIC UNION	0,0	0,3	-	-	640,6	323,4	336,4	104,0
EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria) EFTA	-	-	-	-	16,6	20,1	16,3	81,1
POZOSTAŁE OTHERS	2,8	4,7	2,7	57,4	204,1	218,9	404,4	184,7

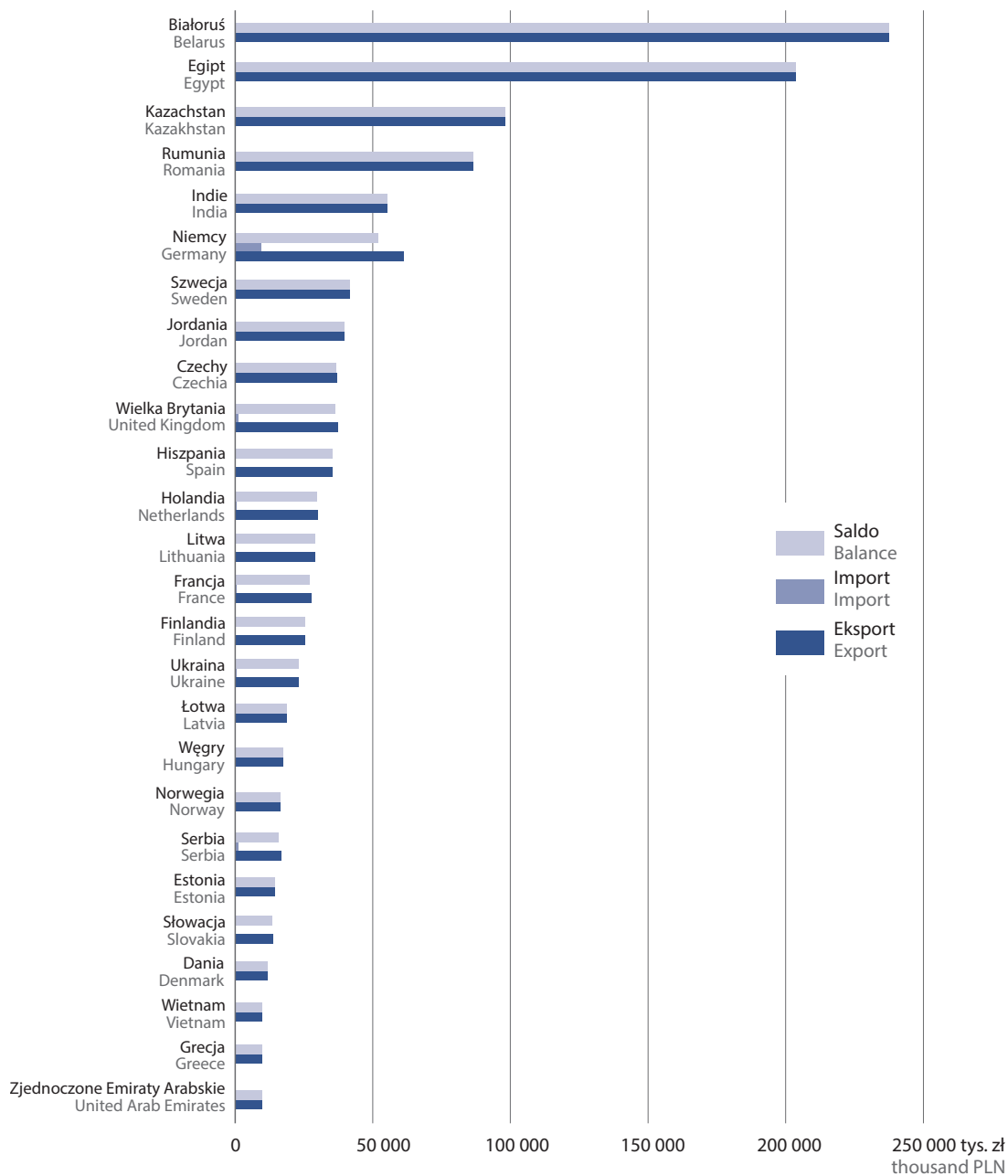
Saldo importu i eksportu jabłek w 2019 r., utrzymało się na poziomie z poprzedniego roku i wyniosło 1,3 mld zł. Import jabłek w porównaniu z eksportem tych owoców ma znikome znaczenie.

Saldo wymiany handlowej z UE, podobnie jak z innymi grupami krajów, nadal było dodatnie i wynosiło 502,5 mln zł. Eksport do krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej był o 4% wyższy niż w 2018 r. i wyniósł 336,4 mln zł wobec 323,4 mln zł rok wcześniej. Wyższy wynik determinował wzrost wywozu jabłek do

Kazachstanu (98,2 mln zł wobec 72,0 mln zł w 2018 r.) przy dalszym braku eksportu do Rosji (spowodowanym embargiem) i spadku eksportu na Białoruś.

Wykres 21. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jabłkami w 2019 r.

Chart 21. Main partners in the foreign trade turnover of apples in 2019

Polska należy do największych eksporterów jabłek na świecie. Na rynkach zagranicznych z polskimi jabłkami konkurują najwięksi eksporterzy, a przede wszystkim producenci jabłek z Chin, Stanów Zjednoczonych, Chile i Południowej Afryki. Jakość i różnorodność odmian polskich jabłek deserowych wpływa na rosnące zainteresowanie zagranicznych konsumentów. Odmiany uprawiane w Polsce charakteryzują się zwiększoną zdolnością przechowalniczą oraz mniejszą podatnością na choroby grzybowe. Cechy te umożliwiają zachowanie odpowiedniej jakości w obrocie handlowym.

Saldo wymiany handlowej jabłkami z krajami Unii Europejskiej było dodatnie i kształtowało się na poziomie 502,5 mln zł wobec 701,4 mln zł w 2018 roku. Największe obroty odnotowano w przypadku handlu z: Rumunią (86,4 mln zł wobec 100,4 mln zł w 2018 r.), Niemcami (51,9 mln zł wobec 120,6 mln zł w 2018 r.), Szwecją (41,5 mln zł) i Wielką Brytanią (36,9 mln zł).

W obrotach z grupami krajów EFTA saldo obrotów handlowych spadło o ok. 19% w stosunku do roku poprzedniego i kształtowało się na poziomie 16,3 mln zł wobec 20,1 mln zł w 2018 r. W grupie tej eksport jabłek skierowany był jedynie do Norwegii.

Rozwój eksportu wymaga poszukiwań nowych rynków zbytu. W 2019 r. saldo wymiany handlowej z krajami z grupy Pozostałe wzrosło o ok. 88% w stosunku do 2018 r. i wyniosło 401,6 mln zł wobec 214,2 w roku poprzednim. W 2019 r. rynek eksportu jabłek rozszerzył się m.in. o Sudan, Azerbejdżan, Kostarykę i Tajlandię.

Do największych importerów polskich jabłek z grupy państw Pozostałe w 2019 r. należały: Egipt, Indie, Jordania, Ukraina i Serbia. Pomimo większego wolumenu eksportu jabłek o ponad 20% w porównaniu do 2018 r. wartość wywiezionego towaru była niższa niż w 2018 r. (o ok. 2%).

W strukturze wartościowej handlu zagranicznego dominowały produkty przemysłu spożywczego, takie jak gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe, alkoholowe, ocet oraz tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu. W 2019 r. wartość importowanych przetworów spożywczych (wg nomenklatury CN) w cenach bieżących wzrosła w skali roku o 6,7% i wyniosła 8,8 mld EUR. Dynamika wartości eksportu tych przetworów była wyższa niż importu i wyniosła 16,6 mld EUR wobec 15,3 mld EUR rok wcześniej. Przychody ze sprzedaży tych produktów stanowiły 52,4% wartości eksportu polskiego sektora rolno-spożywczego i miały znaczący wpływ na rozmiary generowanej nadwyżki.

Stopniowe znoszenie należności celnych i kontyngentów taryfowych między UE i wybranymi krajami świata (poprzez zawierane w tym celu porozumienia handlowe) umożliwia ekspansję produktów rolno-spożywczych do tych krajów. Proces dopuszczania towarów na nowe rynki jest jednak czasochłonny i kosztowny. W przypadku artykułów żywnościowych wymianę handlową ograniczają m.in. przepisy fitosanitarne, wymagania związane z kwarantanną, czy zgoda na dopuszczenie dodatków do żywności i substancji spożywczych. Wybór dostawców opiera się na ścisłych kryteriach. Żywność musi spełniać określone wymagania i specyfikacje zgodne z międzynarodowymi standardami oraz szczegółowymi przepisami obowiązującymi w krajach docelowych. Silna konkurencja cenowa w sektorze spożywczym na światowych rynkach wymaga utrzymywania na wysokim poziomie jakości eksportowanych produktów rolnych. Ważnym aspektem w rozwoju wymiany handlowej z nowymi uczestnikami rynku jest pogłębianie wiedzy na temat wymagań, preferencji oraz zwyczajów konsumentów na zdobywanych rynkach.

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, produkty rolno-spożywcze były eksportowane z Polski przede wszystkim na rynek unijny. Dostawy do krajów UE wygenerowały 111,4 mld zł (wzrost o 6,6%), co stanowiło ponad 80% przychodów uzyskanych z eksportu towarów rolno-spożywczych ogółem.

W omawianym roku obserwowany był również dość silny wzrost sprzedaży poza te kraje, co oznacza, że rodzime firmy intensywnie poszukują nowych rynków zbytu. Do krajów pozaunijnych wyeksportowano z Polski produkty rolno-spożywcze o wartości 25,1 mld zł wobec 22,0 mld zł przed rokiem (wzrost o ok. 5%). Eksport do krajów pozaunijnych, w tym przede wszystkim do grupy krajów Pozostałe rośnie z roku na rok, co świadczy o wchodzeniu polskich towarów rolno-spożywczych na rynki nowych państw. Największe wpływy z eksportu generują takie produkty jak mięso, owoce, warzywa, produkty zbożowe i mleczarskie, a także słodczyce.

Uwagi metodologiczne

1. Źródła i zakres danych

Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych w zakresie powierzchni zasiewów,
- wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS, sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

Dane o **produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości (badanie pełne), wyników badań reprezentacyjnych z zakresu pogłowia zwierząt i produkcji zwierzęcej oraz szacunków.

Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem żywych zwierząt.

Informacje o **cenach skupu produktów rolnych** dotyczą danych meldunkowych o skupie realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej z uwzględnieniem skupu realizowanego przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.

Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez ankierów na wytypowanych targowiskach.

Przy ustalaniu produkcji rolniczej w **cenach bieżących** przyjęto:

- dla skupu, spożycia naturalnego oraz przyrostu pogłowia zwierząt gospodarskich – ceny skupu płacone przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych (bez podatku od towarów i usług),
- dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach,
- dla zużycia produkcyjnego i zapasów produktów roślinnych – ceny skupu pomniejszone o 5%.

Podstawowe źródła informacji dotyczące handlu zagranicznego:

- zgłoszenia celne obowiązujące przy rejestracji obrotów z krajami spoza UE, w ramach systemu **EXTRASTAT**,
- deklaracje **INTRASTAT** dla przywozu i wywozu składane przez osoby fizyczne lub prawne będące podatnikami podatku od towarów i usług (VAT), dla ewidencji obrotów z krajami UE.

Wartość importu została wykazana na warunkach cif port polski lub franco granica polska, tzn. łącznie z kosztami transportu i ubezpieczenia do granicy polskiej. Wartość eksportu została podana na bazie fob, tj. na warunkach franco granica lub fob port kraju dostawcy.

Dane dotyczące obrotów według grup krajów oraz poszczególnych krajów wykazano:

- w imporcie – według kraju pochodzenia,
- w eksporcie – według kraju przeznaczenia.

W publikacji zaprezentowano dane o obrotach handlu zagranicznego według następujących grup krajów:

- **Unia Europejska**, tj. Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Francja wraz z Monako i departamentami zamorskimi (Reunion, Gwadelupą, Martyniką, Gujaną Francuską), Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Czechy, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy;
- **Euroazjatycka Unia Gospodarcza**, tj. Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan i Rosja;
- **EFTA**, tj. Islandia, Liechtenstein, Norwegia wraz ze Svalbard i Jan Mayen, Szwajcaria;
- **Pozostałe**, tj. wszystkie kraje, które nie należą do wcześniej wymienionych grup krajów.

Do opracowania publikacji wykorzystano informacje z:

- bazy danych ONZ – Comtrade (<https://comtrade.un.org/data>) w zakresie wartości importu, eksportu towarów rolnych w USD wg nomenklatury SITC rev.4
- bazy danych Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>) w zakresie wartości importu, eksportu towarów rolnych w EUR wg nomenklatury SITC rev.4

2. Objasnienia podstawowych pojec

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nie przetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego) do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie, drób, kozy i króliki.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Od 2004 r. w produkcji rolniczej (globalnej i towarowej) uwzględniono naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw m. in.: chmielu, tytoniu, zbóż, roślin oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na paszę.

Na potrzeby publikacji, w części dotyczącej **obrotów handlu zagranicznego** uwzględniono dwie klasyfikacje, tj. Nomenklaturę Scaloną, w skrócie CN oraz Międzynarodową Standardową Klasyfikację Handlu, w skrócie SITC.

Zgodnie z ww. nomenklaturami do artykułów rolno-spożywczych zaliczono następujące grupy towarów:

- według CN
 - towary rolno-spożywcze pochodzenia roślinnego,
 - towary rolno-spożywcze pochodzenia zwierzęcego,
 - tłuszcze, oleje i przetwory spożywcze, które są towarami zarówno pochodzenia roślinnego, jak i zwierzęcego,
- według SITC
 - żywność i zwierzęta żywe,
 - napoje, tytoń i wyroby tytoniowe,
 - tłuszcze roślinne i zwierzęce.

Przy prezentacji wskaźników pokazujących polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi na tle obrotów światowych, w tym UE, zastosowano SITC.

Za **kraj pochodzenia** uważa się kraj, w którym towar został wytworzony, obrobiony lub przerobiony i w tym stanie nadszedł do polskiego obszaru celnego.

Za **kraj przeznaczenia** przyjmuje się kraj konsumpcji, tj. kraj, w którym towar zostanie ostatecznie zużyty.

Szczegółowe wyjaśnienia metodyczne zawarte są w rocznikach branżowych –Roczniku Statystycznym Handlu Zagranicznego i Roczniku Statystycznym Rolnictwa.

W zakresie **spożycia niektórych artykułów konsumpcyjnych** do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI.

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.

Methodological notes

1. Sources and scope of data

The size of crop production was calculated based on:

- results of June representative surveys in the terms of sown area,
- results of representative yield and harvests surveys, opinions and assessments of Statistics Poland experts as well as statistical reports (full survey) from state-owned, co-operative and other farms.

Data on animal production were compiled on the basis of reporting (full survey), results of sample surveys in the area of livestock population and animal production, and estimates.

Data on the production of **animals for slaughter** include procurement of animals for slaughter (reduced by animals selected for further breeding), marketplace sale of animals for slaughter and slaughter for the purpose of natural consumption. The production of livestock is balanced with the import and export of live animals.

Information on **procurement prices of agricultural products** concerns the data on procurement carried out by legal persons and independent organizational units without legal personality, taking into account the procurement carried out by natural persons with a value of at least PLN 10,000 zł. The source of information on **prices of agricultural products and livestock obtained by farmers at marketplaces** are monthly price quotations made by interviewers on selected marketplaces.

When determining agricultural production in **current prices**, the following were assumed:

- for procurement, own consumption and increases in farm animal stock - procurement prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from agricultural producers (excluding value added tax),
- for marketplace sales — prices received by farmers at marketplaces,
- for production use and stocks of products of plant origin — procurement prices less 5%;

Basic sources of information on foreign trade:

- customs declarations applicable to the registration of turnover with non-EU countries within the **EXTRASTAT** system,
- **INTRASTAT** declarations for import and export made by natural or legal persons who are taxpayers of value added tax (VAT), for turnover records with EU countries.

Value of import is calculated on **CIF** Polish port or **franco** Polish frontier basis, e.g. including costs of freight and insurance to Polish frontier. **Value of export** is calculated on **FOB** basis, e.g. franco Polish frontier or **FOB** country of consignor

Data concerning turnovers broken down by groups countries or particular countries were presented:

- in imports - by country of origin
- in exports - by country of destination.

In this publication data on foreign trade turnover is presented according to the following groups of countries:

- **European Union:** Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Croatia, Denmark, Estonia, Finland, France including Monaco and the French overseas departments (Reunion, Guadeloupe, Martinique and French Guiana), Greece, Spain, Ireland, Lithuania, Luxembourg, Latvia, Malta, Netherlands, Germany, Portugal, Czechia, Romania, Slovakia, Slovenia, Sweden, Hungary, United Kingdom, Italy;
- **Eurasian Economic Union:** Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russian Federation;
- **EFTA:** i.e. Iceland, Liechtenstein, Norway including Svalbard and Jan Mayen, Switzerland;
- **Other,** i.e. all countries that do not belong to the aforementioned groups of countries.

The following data was used to develop the publication:

- the UN database - Comtrade (<https://comtrade.un.org/data>) in terms of value of import and export of agricultural commodities in USD according to the nomenclature SITC rev.4 .
- from the Eurostat database (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>) in terms of value of import and export of agricultural commodities in EUR according to the SITC nomenclature rev.4 -

2. Explanations of the basic concepts

Gross agricultural output includes:

- **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stock (livestock — the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses, poultry, goat and rabbits.

Agricultural market output is the sum of sales of agricultural products for procurement and at market-places. Since 2004 in agricultural output (gross and market) accounted for the given year supplementary payments for the area of crops, among others: hops, tobacco, cereals, oilseeds, legumes and plants intended for fodder were included.

For the purposes of the publication, in the part concerning **foreign trade turnover**, two classifications were included, ie Combined Nomenclature, abbreviated as CN and International Standard Classification of Trade, abbreviated as SITC.

According to the above-mentioned nomenclatures for agri-food products included the following groups of goods:

- according to the CN:
 - agri-food products of plant origin,
 - agri-food products of animal origin,
 - fats, oils and food preserves that are both of plant and animal origin goods,
- according to the SITC:
 - food and live animals
 - beverages and tobacco
 - oils, fats and waxes animal and plant (in brief plant and animal oils).

The SITC was used to present indicators showing Polish foreign trade of agri-food products against the background of world trade turnover, including the EU one.

The **country of origin** is considered to be the country in which the product was manufactured, processed or converted and in this condition it came to the Polish customs territory.

The country of consumption is taken as the **country of destination**, i.e. the country in which the good will eventually be used.

Detailed methodological explanations are contained in sectoral yearbooks - the Statistical Yearbook of Foreign Trade and the Statistical Yearbook of Agriculture.

In the scope of **consumption of some consumer goods**, the number of population as at 30 VI was used for recalculation.

Due to the electronic method of data processing, in some cases component totals can differ from the amount given in the item „total“.